

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă editată de Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria"

* Fondată în 1919 sub numele "Cultul Eroilor Noștri" *

Nr. 1 (60)

Anul XXIII - 2020

Serie nouă

DOSAR România Eroică (2)

Ostaș român lăsat în urmă!...

p. 18

Sold. T. B. Spinte
Drum în morminte
19...

Din
sumarul
acestui
număr:

Despre război și pace cu
domnul profesor doctor
Ioan Scurtu

p. 7

Gala Premiilor
„CULTUL
EROILOR”

p. 10

Vindecarea
prin pelerinaj

p. 27

Eroul din
familia mea

p. 39

Apelul Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”

Biroul executiv central al Asociației Naționale Cultul Eroilor «Regina Maria» mulțumește tuturor celor care doresc să sprijine financiar activitățile de cinstire a memoriei eroilor noștri. Susținerea financiară constă în depunerea a cel puțin 100 de lei la sediul central al asociației noastre (Bulevardul Ion Mihalache nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203), pe bază de chitanțier sau mandat poștal sau în Contul Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”:

RO45RNCB0082004534620001, BCR, Sucursala Unirea, București

Toți cei care vor răspunde apelului nostru vor primi câte un exemplar din fiecare număr al revistei «România eroică». La sfârșitul anului, conducerea Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria” va acorda fiecărui susținător financiar o Diplomă de Excelență.

În anul 2020 au răspuns apelului nostru:

1. Opritsa Dragalina Popa, SUA
2. Dr. Cornel și Nina Dumitriu, SUA
3. Dr. Radu Manoliu, Olanda
4. Irina Nelson, SUA
5. Col. (r) Satnoianu Anișoara, București
6. Plt. adj. princ. (r) Sanda Nicolae, București
7. Gl. mr. (r) prof. univ. dr. Visarion Neagoe, București
8. General Hurdubaie Ioan, București
9. Col. (r) Bostan Constantin, București
10. Gl. bg. (r) Dan Radu Șerban, București
11. Col. (r) Vasile S. Popa, București
12. Col. (r) ing. Marin Alniței, București
13. Col. (r) Dragu Nicolae, Călărași
14. Gl. bg. (r) Alstani Achim, Buzău
15. Col. (r) Constantin Chiper, Ploiești
16. Col. (r) Roman Dumitru, București
17. Georgeta Bălan, Brăila
18. Col. (r) Stratanov Dumitru, Brașov
19. Chilom S. Constantin
20. Col. (r) Dan Virgil Ion
21. Floarea Dimian, Buzău
22. Colonel (r) Gheorghe Mateescu, București
23. Ing. Nicolae Dobre, Ștefănești, Argeș
24. Lt. col. (r) Ioniță Constantin, Piatra Neamț
25. Ciorobea Florica, București
26. Moșoiu Olga, Ștefănești, Argeș
27. Rareș Alexandru
28. Scutaru Ioan, Brașov
29. Preot Bani Vasile
30. Col. Prof. Albu Mihai, București
31. Lazăr Eugen, București

7 INVITATUL REVISTEI

Despre război și
pace cu domnul
profesor doctor
Ioan Scurtu

Interviu realizat de
Grigore BUCIU

22 DOSAR „ROMÂNIA EROICĂ”

Un moment de
reculegere la
Cimitirul militar
de la Rossoška

- de Radu MANOLIU

39 EROUL DIN FAMILIA MEA

Un veteran de
război ne trimite în
trecut...

- de Colonel (rtr.) Dorin
OAIDĂ

Coperta 1. Soldat T.R. Traian Sfințescu, Drum în
necunoscut (Sursa: Culorile războiului, Pictori
români pe fronturile celui de-al doilea război
mondial, Editura militară, București, 2007.

Coperta 2. Apelul ANCERM.

Coperta 3. Semnul Aducerii Aminte. Str. General
Praporgescu, București.

Coperta 4. Promovare cariera militară.

**Rugăm pe toți cei care au fotografii ale
celor căzuți pe front sau în prizonierat,
în cele două războaie mondiale, să se
adreseze redacției!**

ROMÂNIA EROICĂ

Revistă de cultură și educație
patriotică, de cinstire a eroilor neamului

Fondată în anul 1919 sub înalta ocrotire a Majestății Sale Regina Maria
și a Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române PF Miron Cristea.
Serie nouă. Anul XXIII. Fondator: G.I. Bg. (r) Petre Stoica.

EDITORIAL

Întrebările au fost puse, dar răspunsurile nu au fost date!

– de colonel (rtr.) Dumitru Roman..... 3

PUNCTUL DE VEDERE

Trianon, 4 iunie 2020 – de general de brigadă (rtr.) Grigore Buciu..... 5

EVENIMENT

Gala Premiilor „Cultul Eroilor”, Ediția a VI-a, 2019 – de Dumitru Roman..... 10

Premiile Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”,
Ediția a VII-a, 2020..... 13

ACTUALITATEA

Distinși cu Emblema de Onoare a Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”..... 14

Anul 2020 este anul Centenarului Trianonului. Unica medalie
dedicată Centenarului Trianon a fost emisă de Asociația Națională
Cultul Eroilor “Regina Maria”!..... 15

Repunerea în demnitate a ostașilor români..... 16

DOSAR. OSTAȘ ROMÂN LĂSAT ÎN URMĂ (2)..... 18

Lista ostașilor români care nu s-au mai întors niciodată acasă..... 20

Vindecarea prin pelerinaj – de general de brigadă (rtr.) Grigore Buciu..... 27

„Un ofițer, lângă mine, este rănit la braț, altul, mai încolo, cade jos lovit
drept în inimă” – de căpitan de rezervă Teodor Castrișanu..... 29

“L-am căutat și l-am găsit în curtea lagărului, printre morți, complet dezbrăcat,
plutonierul-major de artilerie Tulbure Ion...” – de maior Sandu V. Cernat..... 31

“În sufletele noastre rămâne mereu în picioare, înfruntând crivățul și furtuni,
troița de la Mănăstârka...” – de Dimitrie Bejan..... 33

“...Un târg cum nu se poate mai murdar, în care ambele părți mercantile
și-au respectat cuvântul...” – de căpitan Stan V. Gheorghe..... 34

“Soldați din regimentul colonelului Georgescu împiedică niște soldați ruși să ridice
cu forța un porc din ograda unui țăran”
– de locotenent-colonel Gheorghe Magherescu..... 36

“Vasile Stoica a fost singurul roman care a luat parte la conferințele de pace
ale celor două războaie mondiale” – de Paula Stoica..... 37

România Eroică

Director: General maior (rtr.)
prof. univ. dr. Visarion Neagoe

Consiliul științific

prof. univ. dr. Ioan Scurtu, prof. univ. dr. Nichita
Adăniloiaie, colonel (rtr.) prof. univ. dr. Petre
Otu, general de brigadă (rtr.) Grigore Buciu,
colonel dr. Florin Șperlea.

Redacția

Redactor șef: col. (rtr.) Dumitru Roman;
Redactor șef-adjunct: col. (rtr.) Constantin
Chiper;
Redactori colaboratori: Valeria Bălescu,
Col. (rtr.) dr. Alexandru Oșca, Carla Duță,
Teodora Manole, dr. Luminița Giurgiu.

Art director: Sorin Angheloiu

Fotoreporteri: plutonier adjutant Adrian
Robu

Adresa redacției: Bulevardul Ion Mihalache
nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal:
011203
Tel./fax: 021.2241802

E-mail: romaniaeroica@gmail.com

Site: www.cultuleroilor.ro

Cont Bancar: RO45RNCB0082004534620001
BCR, Sucursala Unirea, București
Cod Fiscal: 4505235

Tipar: Centrul Tehnic Editorial al Armatei

Răspunderea pentru conținutul articolelor
aparține în exclusivitate autorului, conform
art. 206 din Codul Penal

I.S.S.N 1453-9659

Copyright: este autorizată orice
reproducere fără a se percepe taxe
suplimentare, indicând sursa (revista România
Eroică), cu excepția textelor și fotografiilor a
cărora proveniență este specificată expres.

**Acest număr a apărut în 1500 de
exemplare.**

Condiții de colaborare: cititorii din țară
și din străinătate pot trimite pe adresa
redacției texte și fotografii care se încadrează
în tematica revistei. Manuscrisele nu se
înapoiază.

INSCRIȚIE LA O FOTOGRAFIE

O fotografie care ar merita un premiu! – de Dumitru Roman 43

REMEMORĂRI

Căpitanul Emanoil Boteanu, trimis special al Statului român în războiul de secesiune
din Statele Unite ale Americii – de colonel (rtr.) Dumitru Stavarache 44
Povești de dragoste și de război – de dr. Luminița Giurgiu 47
Bunicii noștri, eroii noștri – de căpitan (rtr.) Ioan Ioniță 50

FIȘE DE DICȚIONAR

Frați-scriitori pe frontal Marelui Război – de Teodor Manole 54

Vitrina cu cărți - de general de brigadă (rtr.) Grigore Buciu 56

Cititorii despre revistă 61

MEMENTO 2020

100 de ani de la inaugurarea Monumentului "Vulturului" de la Oradea 62

În căutarea celor dragi 64

În atenția colaboratorilor

România Eroică primește pentru publicare articole, evocări, portrete, note, documente, recenzii, știri despre activitatea filialelor ANCERM, fotografii inedite. Materialele propuse redacției vor fi prezentate pe suport electronic (CD, dischetă), însoțite de fotografiile originale sau scanate în format JPEG, cu o rezoluție de cel puțin 300 dpi. În cazuri speciale, vor fi acceptate și texte dactilografiate. Fotografiile vor fi însoțite de explicații corespunzătoare și de numele autorului lor (acolo unde este cazul).

De la caz la caz, redacția poate accepta preluarea unor articole apărute în alte publicații, dacă prezintă un interes deosebit pentru tematica **României Eroice**; în această situație, persoana care propune articolul respectiv are obligația să obțină acordul publicației în care a apărut.

Redacția își rezervă dreptul de a publica materialele în funcție de necesități și, desigur, de a nu le reține pe acelea care nu se înscriu în tematica revistei. De asemenea, își rezervă dreptul de a face, pe textele acceptate pentru tipar, îndreptările socotite necesare, atât în ceea ce privește forma cât și conținutul, firește după consultarea sau avizarea autorilor. ■

Întrebările au fost puse, dar răspunsurile n-au fost date...

Dumitru ROMAN

O coincidență fericită face ca, în momentul în care sărbătorim 100 de ani de la înființarea revistei "Cultul Eroilor Noștri", publicație care și-a schimbat, ulterior, titlul în "România eroică", ne pregătim să marcăm – fără fast și fără pamblicării! – și apariția numărului 60 al actualei reviste.

Așadar, 60 de numere de revistă editate pe parcursul a 23 de ani, cu o periodicitate trimestrială, dar și cu unele sincope provocate de lipsa banilor pentru tipar. (De "drepturi de autor", convenite colaboratorilor noștri, nici măcar nu s-a pomenit vreodată în redacție!)

60! Un număr în care se cuprinde viața de redacție, cu toate greutățile și împlinirile ei, cu oameni convertiți peste noapte în redactori, cu redactori-șefi de meserie și – deși trecuți bine de vârsta pensionării – stăpâniți încă de pasiunea scrisului și de dorința de a face ceva pentru păstrarea memoriei eroilor acestui neam românesc. S-ar cuveni să-i pomenim în acest colț de pagină pe toți cei care, în mod voluntar, își dedică timpul pentru menținerea cultului eroilor noștri, care se zbat, în pofida tuturor dificultăților și a ignoranței și a nepăsării unora, să facă auzită vocea Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", organizație cu statut de utilitate publică, acordat de însuși guvernul acestei țări, dar mult timp fără niciun sprijin financiar.

Privind în urmă, constat cu oarecare bucurie și speranță că n-am fost și nu sunt singurul care a încercat în acești 23 de ani să explice unui public mai larg decât acela al "României eroice" de ce avem o datorie morală față de cei care au murit pentru această țară, și de ce este nevoie să le îngrijim mormintele și operele comemorative de război care le-au fost închinat. Am făcut-o cu convingerea că apelul atât de profund al Reginei Maria, înscris, în 1920, pe frontispiciul primului număr al revistei noastre – "Cei ce clădesc pe morți trebuie să o facă pentru veșnicie!" – poate să ajungă la fiecare dintre noi, bătrâni, tineri, copiii, să ne pătrundă în conștiințe și să ne îndemne la acțiune. Copiii de astăzi ar trebui să fie ajutați să învețe despre faptele eroilor și despre jertfa de sânge a acestui neam, care nu trebuie uitată niciodată.

Cât am clădit, oare, în acești ani pentru slăvirea eroilor?

Nu e locul să fac eu aici un bilanț, dar nu pot să nu amintesc faptul că, în paginile acestei reviste, n-am încetat să scriem despre starea deplorabilă în care se află patrimoniul eroic al românilor, cu monumente distruse, cu plăci de bronz și chiar busturi furate și, probabil, date la

topit sau comercializate, cu morminte ale eroilor sau chiar parcele întregi desființate, cu clădiri-monumente istorice, îndeosebi cazărmile unor regimente celebre, din micile orașe ale Moldovei și de-a lungul Dunării, dezafectate, în urma reducerii efectivelor armatei, și lăsate în paragină sau înstrăinate și distruse, rase de pe fața pământului și din istorie, pentru a face loc unor supermarketuri sau cartiere rezidențiale etc.

Peste fostele cazărmi ale regimentelor de artilerie și de tancuri, de la Bacău, cu clădiri vechi de sute de ani – s-a trecut cu buldozerele, într-un dispreț total față de patrimoniul istoric existent acolo. Busturi ale unor eroi, plăci comemorative, muzee etc. au fost aruncate la gunoi, în pofida protestelor filialei Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria". La Vaslui, în fosta cazarmă a Regimentului 7 Racova, ulterior Regimentul 25 Infanterie – cazarmă care ar fi trebuit să facă parte din patrimoniul istoric al Armatei, fie și numai pentru faptul că de aici au pornit spre Plevna dorobanții lui Peneș Curcanul și, ceva mai târziu, tot aici au fost comandanți, între alții, colonelul Constantin Prezan (viitorul mareșal) și maiorul Ioan Dragalina (generalul erou al Războiului de Reîntregire a Neamului) – a fost cedată primăriei locale. Ca să facă, ce? În niciun caz un Muzeu al Eroilor!!! La Boteni, cazarma parașutiștilor și elicopteristilor care au participat la revoluția din decembrie 1989 a ajuns pe mâna borfașilor, care, ziua, în amiaza mare, înarmați cu macarale și camioane, nu s-au sfiit să fure plăci din pista de beton a aeroportului, iar din monumentul din incinta cazărmii, ridicat în memoria celor căzuți la Revoluția din 1989, n-ar mai fi rămas nimic, dacă nu s-ar fi decis, într-un târziu, să i se găsească alt loc. Să fie, oare, așa cum susțin unii localnici, blestemul lui Ceaușescu?

Nu! Nu de blesteme este vorba aici, ci de interesele ascunse ale celor care au stat și mai stau încă în spatele acestor cedări și distrugeri.

Ne-a plăcut în acești ani să ne comparăm cu națiunile civilizate, alături de care am intrat și noi în Europa, dar n-am învățat nimic sau aproape nimic din experiența lor, din tradițiile lor, din ceremonialurile dedicate eroilor, semne indiscutabile ale Recunoștinței și ale Măreției unei Națiuni! De ce nu învățăm și noi să salvăm nave și avioane militare, parcuri de pontoane, cazărmi dezafectate, tehnica de luptă care a făcut istoria armatei române? Unde este parcul de pontoane cu care s-a construit primul pod peste Dunăre? Unde este primul avion cu reacție cu care s-a zburat în armata română? De ce sunt rebotezate străzi și piețe din București, cu nume care n-au nici în clin, nici în mână cu istoria noastră, așa cum s-a întâmplat cu Piața "Răzoare" din Drumul Taberei? De ce nu se face nimic pentru a salva arhitectura și sculptura funerară din Cimitirul Bellu Militar, de la mormintele unor generali și ofițeri care au însemnat ceva pentru Armata Română, ori care care amintește de momente din istoria și jertfa noastră națională? De ce faimoasa cazarmă Malmaison din București a fost lăsată în voia soartei și a unor SRL-uri, cărora numai de istorie și tradiții militare nu le pasă? Unde ne sunt eroii? Avem cu adevărat eroi?

Toate aceste întrebări și multe altele au fost puse în paginile revistei "România eroică". Răsfoiți, fie și din pură curiozitate, cele 60 de numere de revistă editate în cei 23 de ani de democrație. Veți constata, cu părere de rău, sper, că: Întrebările au fost puse, dar răspunsurile nu au fost date niciodată!? Noi am vorbit, noi am auzit!

Este trist, dureros de trist pentru democrația cu care ne împăunăm în orice ocazie și mai ales pentru instituțiile care ar trebui să o apere! ■

Trianon, 4 iunie 2020

General de brigadă (rtr.) Grigore BUCIU

Sunt o sută de ani de când Ungaria își plânge oficial Trianonul. Imediat după evenimentul care a încheiat războiul, prin Conferința de Pace de la Paris, Budapesta a instituit o politică de revizuire a deciziei de la Trianon, pe care (sic) chiar delegația oficială a guvernului ungar a semnat-o.

Până la urmă, Budapesta nu a pierdut o mare parte din teritoriul unguresc și din populația ungurescă, așa cum propagandistic se afirmă, ci acele teritorii locuite majoritar de românii pe care ungurii i-au găsit aici, la venirea lor în Europa Centrală. Cu alte cuvinte, Ungaria dualistă, nevindecată nici astăzi de orgoliul unei închipuite mari puteri, a pierdut ce n-a avut.

Ardealul mult jelit, ca parte importantă pierdută la Trianon, a fost secole la rând autonom, o unitate statală în dependență de Ungaria, dar niciodată inclusă în integralitatea regatului ungar. Și în toată istoria lui a fost locuit majoritar de români, care și-au păstrat cu îndârjire identitatea prin limbă, cultură, credință ortodoxă și o conștiință mai mult sau mai puțin evidentă de unitate etnică, peste granițele ce despărțeau cele trei entități statale românești.

Ungurii s-au îmbătat de multe ori în istorie cu iluzia superiorității lor din care s-a născut și ideea bizară a majorității ungurești. În clasa aristocratică dominau ungurii, mai ales după dezastrul de la Mohacs, o majoritate formată sub presiunea catolică și a casei regale care cerea loialitate evidentă, din partea nobililor. Cu alte cuvinte: catolicism, limba maghiară, negarea propriilor origini, ceea ce s-a și întâmplat. Marile familii nobiliare ungurești sunt de origine română, inclusiv regele Matei Corvin. Dar aceste nume care s-au maghiarizat și au devenit mai ungurești decât conducătorii cetelor venite în Europa n-au putut târî după ele și supușii români.

Toate prigoanele, distrugerile, crimele, opresiunile, obligațiile nu au putut determina un popor vechi și legat structural printr-o sacralitate precreștină, de pământurile lor, să devină altceva decât era.

După Trianon, politica de stat a fost sistematic îndreptată spre negarea Trianonului și fabricarea de argumente istorice care să justifice această cerință de revizuire. În primul rând au fost invocate oprimarea etnică și lipsirea de drepturi identitare de natură culturală. A fost invocată autonomia pe criterii etnice izvorâtă din ideea mai veche propusă la Trianon, a unei autonomii transilvane în cadrul unei Ungarii federative. Chestiunea drepturilor poate fi astăzi mai puțin invocată, dar autonomia politico-administrativă este evocată cu intensitate în preajma centenarului Trianonului.

Românii își serbează unirea de 1 decembrie, când ei, mă refer la unguri, arborează drapelul în bernă. Nu e vorba de Trianon, ci de unirea de facto, prin exprimare plebiscitară, liberă și democratică, a unei majorități de necontestat. Au aderat la unire, recunoscând-o, sașii și secuii. Ungurii din Ardeal niciodată, ceea ce nu înseamnă că gestul îi eliberează de legile statului român.

Cetățenilor de etnie maghiară li s-au oferit de la început toate drepturile posibile pentru a se simți ei înșiși, dar cetățeni egali cu majoritatea. Ce și-ar dori mai mult? Majoritatea dintre ei și-ar dori să trăiască mai bine, dar pseudointelectualitatea ungurească de diverse nivele zgândărește naționalismul șovin. O face din motive electorale, o face incitată pe față sau în subteran de politica Budapestei. Extrema dreaptă de la Budapesta prin oficialii din guvern și din parlament stimulează sentimentele antiromânești, extrema dreaptă șovină de tip paramilitar, în speranța declanșării unui conflict interetnic care să justifice cererile separatiste în Consiliul European, la Uniunea Europeană. Din aceeași speranță oficiali și nostalgici de tot felul vin și se comportă în Ardeal ca la ei acasă, neținând cont că România este stat guvernat prin propria ei Constituție.

Secuii menționați ca națiune distinctă în *Unio Trium Nationum* au devenit mai unguri decât ungurii și capul de lance pentru autonomie ca pas intermediar pentru un Ardeal autonom și apoi integral.

Trianonul ca izvor de nostalgie revanșardă e un bun prilej de presiuni și de cerințe de tot felul, de pretenții și aberații.

Dar, 4 iunie 2020 va trece așa cum vine și data nu va genera nicio schimbare, oricâtă încărcătură mistică ar fi așteptarea revizionistilor. ■

Despre război și pace

cu domnul profesor doctor Ioan Scurtu

**Interviu realizat
de Grigore Buciu**

Născut la 27 noiembrie 1940.

Studii primare în satul natal, Dochia, județul Neamț. Absolvent al Liceului "Petru Rareș" din Piatra Neamț (1957). Licențiat al Facultății de Istorie a Universității din București (1962). Profesor la Facultatea de istorie, Universitatea din București (1962 - 2004); prorector al Universității "Spiru Haret" (2004 - 2007); decanul Facultății de Arhivistică, Academia de Poliție "Al. I. Cuza" (1992 - 1994). Doctor în istorie (1971).

A fost director general al Arhivelor Naționale (1991 - 1996), director al Institutului de Istorie "N. Iorga" al Academiei Române (2001 - 2006), director general-adjunct al Institutului Revoluției Române din Decembrie 1989 (2004 - 2009).

Președintele Secției de Științe Istorice și Arheologie a Academiei Oamenilor de Știință din România (1999 - 2012)

A publicat peste 100 de cărți - dintre care 42 în calitate de autor - și circa 300 de studii, multe în limbi de circulație internațională.

Prin toată activitatea sa didactică și științifică, a îmbogățit istoriografia noastră cu lucrări importante despre viața politică, rolul unor instituții și personalități, viața cotidiană etc. A realizat câteva sinteze de istorie modernă și contemporană, îndeosebi secolul al XX-lea. A abordat subiecte controversate ale istoriei recente, Revoluția din decembrie 1989 sau evoluția României și a Europei la începutul veacului al XXI-lea. A coordonat volumul 8 din Tratatul Istoria Românilor (2003), fiind singurul nemembru al Academiei Române care a avut această onoare.

Distins cu premiul Academiei Române (1983); Ordinul Național "Serviciul Credincios" în grad de Cavaler (2002); Ordinul Meritul Cultural (2009) și Ordinul Republicii - Republica Moldova (2010).

- Domule profesor, vă mulțumesc că ați acceptat acest dialog despre o perioadă foarte dificilă și periculoasă a istoriei noastre, dar cu o miză uriașă: unirea tuturor românilor în același stat suveran și independent. Ieșirea din neutralitate ne-a pus într-o mare dilemă - de partea cărei alianțe să luptăm. Aveam de câștigat ori de pierdut, indiferent pentru ce am fi luptat. Greutatea Ardealului și Bucovinei a înclinat balanța spre ANTANTA, lăsând ținuturile de răsărit - Basarabia, în starea ei de rusificare accentuată. Și totuși, Basarabia e prima provincie românească unită cu România după o scurtă perioadă de republică independentă. Este un joc al sorții, o mișcare politică rapidă și inteligentă?

- Ion I. C. Brătianu era convins că România trebuia să intre în război pentru a lupta alături de Antanta și a participa la conferința de pace - la care aveau să fie invitate numai statele beligerante - unde să-și susțină drepturile. Nu putea merge alături de Austro-Ungaria, și a spus-o clar la Consiliul de Coroană din iulie 1914: nu se poate duce un război împotriva opiniei publice. A ales Antanta, adică Franța, "sora latină", care era aliată cu Rusia. O țară mică nu poate miza pe o singură carte. De aceea, Brătianu, de comun acord cu regele, l-a lăsat pe Stere în București, pentru cazul că ar apărea o șansă privind Basarabia, și pe Marghiloman, pentru eventualitatea unei înțelegeri cu Germania. Șansa a fost revoluția rusă din februarie 1917 și mișcarea națională a popoarelor oprite. Basarabia s-a încadrat în acest flux revoluționar - care a cuprins partea europeană a imperiului - Finlanda, Estonia, Letonia, Lituania, Polonia, Ucraina, declarându-și independența.

Este meritul basarabenilor, că s-au desprins din imperiu, proclamându-și mai întâi autonomia și apoi independența, dar și al liderilor politici din Regat, care - la solicitarea Sfatului Țării - au trimis armata peste Prut (ianuarie 1918), înfrângând grupările bolșevice și

anarhice și asigurând posibilitatea ca basarabienii să voteze pentru Unirea cu România (27 martie 1918). A fost un act de mare curaj și de patriotism, în condițiile în care trei sferturi din țară era ocupată, Puterile Centrale dădeau ultimatumuri pentru încheierea păcii separate, iar Lenin îl trimisese pe Racovski la Odesa, cu misiunea de a provoca revoluția și a instaura "puterea muncitorilor, soldaților și țăranilor" în Basarabia și în România.

Cred că unirea Basarabiei a fost rezultatul unui complex de factori în care un rol decisiv l-au avut capacitatea, curajul și patriotismul liderilor politici de pe ambele maluri ale Prutului.

- România răspunde cu promptitudine și bună credință solicitării aliaților de a intra în război până la o anumită dată. Armata română atacă granița austro-ungară și trece în Ardeal prin 18 puncte, înaintând cu entuziasm și încredere. Se trezește singură în fața unui inamic antrenat doi ani în război. Care ar fi principalele cauze care au dus la dezastrul din prima parte a războiului?

- La Consiliul de Coroană din august 1916, Ion I. C. Brătianu a spus că s-ar putea să fim învinși, dar faptul că patru mari puteri ale lumii au recunoscut drepturile noastre asupra Transilvaniei și Bucovinei rămâne un act istoric fundamental. Le-a dat exemplu pe Mihai Viteazul - ucis pe câmpia de la Turda, dar care a arătat românilor drumul de urmat, adică unirea - și pe Tudor Vladimirescu - omorât de eteriști la Târgoviște, dar care a deschis calea modernizării României. România a deschis un front foarte larg, de peste 1 000 km, care din punct de vedere militar este foarte problematic. Semnificația intrării în război era politică și națională: lupta cu arma în mână pentru eliberarea Transilvaniei și Bucovinei, pentru unirea lor cu patria mamă. Nerespectarea de către Aliați a Convenției militare, slaba dotare a armatei române etc. au avut un rol important în înfrângerea armatei române în 1916, dar esențialul a fost demonstrat: România s-a angajat în război și ca urmare va participa la Conferința păcii.

- Ofițerii din misiunea militară franceză își arată surprinderea și mirarea în memoriile lor că, în pofida experienței traumatizante prin care a trecut armata, a condițiilor mizerabile din Moldova, unde se retrăseseră, militarii români, inclusiv ofițerii, nu se arătau demoralizați. Care sunt resursele interioare, motivațiile, speranțele, care au permis

armatei să își revină rapid, să se reformeze, reorganizeze, și să se instruiască într-un timp record, și să învingă, aproape singură, armata germană în bătăliile celebre din vara anului 1917?

- Moralul armatei române s-a refăcut rapid, nu numai pentru că a venit armamentul din Franța și Anglia, că misiunea franceză a contribuit la instruirea militarilor, ci mai ales pentru că era pătrunsă de faptul că "vom fi iarăși ceea ce am fost și încă mai mult decât atât" (N. Iorga). Ostașii români aveau în memorie cântecul cu care au intrat în război: "Ardealul, Ardealul ne cheamă /Speranța e numai în noi". Această speranță continua să-i anime. Sosirea voluntarilor ardeleni la Iasi în iunie 1917 și depunerea jurământului în calitate de militari ai armatei române au însemnat - după expresia ziaristului George Ranetti - "prima Alba Iulia".

- Victoriile de la Mărăști, Mărășești, Oituz au stopat înaintarea germanilor spre Moldova și au avut o importanță morală copleșitoare pentru noi, iar pentru aliați chiar efecte militare. Dar, la scurt timp, au urmat armistițiul și pacea de la București, acțiuni de supraviețuire pentru noi, dar cu valoare de trădare pentru aliați, lucru care era să ne coste mult la tratativele de pace. Au fost aceste decizii doar un rezultat al presiunii germane sau și o mișcare strategică prin care să câștigăm timp și, mai ales, să nu pierdem miza Ardealului?

- Rămasă singură pe frontul de Est, România a trebuit să pornească pe calea armistițiului și a păcii separate, pentru a evita desființarea ei ca stat. Atât Marghiloman, cât și Brătianu și regele au adoptat tactica "tragerii de timp", reușind să amâne semnarea păcii separate mai mult de patru luni (din decembrie 1917 până la 24 aprilie, stil vechi, 1918), când SUA intraseră deja în război și exista șansa victoriei Antantei. Apoi regele a tergiversat semnarea legii de ratificare a tratatului de la Buftea-București, la 11 noiembrie 1918 Germania s-a recunoscut învinsă, iar respectivul tratat nu avea nici o valoare legală (a fost declarat nul la Conferința păcii).

- Merită toată admirația politicieni români din Ardeal și Bucovina pentru inteligența și rapiditatea cu care s-au mișcat când s-a ivit o porțiță de oportunitate care a schimbat istoria. Mă refer la organizarea și pregătirea adunărilor de la Alba Iulia și Cernăuți și, desigur, la decretarea celei de-a doua mobilizări a armatei. De ce toate acestea, plus

marele sacrificiu de sânge, nu au fost suficiente la Tratatul de pace de la Paris? Lupta politică pentru România Mare a fost la fel de dificilă ca și acțiunile militare. Cât de mult a contat campania din 1919 care, pe lângă faptul că a apărat Unirea votată la Alba Iulia și Cernăuți, a fost o barieră în calea bolșevizării Europei?

- Conferința de pace din 1919-1920 a fost dominată de cei "patru Mari" - liderii SUA, Franței, Marii Britanii și Italiei - care au adus principala contribuție la înfrângerea Puterilor Centrale. Statele au fost împărțite - unele cu interese generale (cele patru) și celelalte cu interese limitate (între care și România). Dincolo de criticile care pot fi aduse, rămâne faptul esențial că, pentru prima dată în istorie, s-a pus la baza deciziilor unei conferințe de pace dreptul popoarelor la autodeterminare. Până atunci se puneau problema împărțirii teritoriilor. În 1919 - 1920 în centru s-au aflat oamenii, luându-se decizii pe baza voinței acestora: în ce cadre statale au dorit să trăiască. La memoriile delegației maghiare, care susținea necesitatea menținerii Ungariei Mari, președintele Conferinței de pace a răspuns: popoarele s-au exprimat în toamna anului 1918. Aceasta este explicația faptului că în cele 364 de articole ale Tratatului de la Trianon nu există cuvântul Transilvania. Decisivă a fost hotărârea Adunării Naționale de la Alba Iulia din 1 decembrie 1918.

Brătianu a fost nemulțumit - pe drept cuvânt - de modul cum a fost tratată România la Conferința de pace. El a promovat o concepție îndrăznească: egalitatea statelor, indiferent dacă sunt mari și mici. Era convins că nu va reuși - i-a spus-o lui I. G. Duca înainte de plecarea la Paris - dar a dorit să rămână ca un gest istoric de protestare. Teoretic avea dreptate, dar în practică acest deziderat nu s-a realizat și nu se va realiza vreodată. Cei mari vor fi întotdeauna "mai egali decât egali"!

Inițial, Consiliul Suprem a fost nemulțumit de intervenția armatei române în Ungaria (în aprilie 1919), dar după agresiunea lui Bela Kun din iulie 1919 asupra Cehoslovaciei și României, și aflând despre manevrele lor vizând colaborarea militară a bolșevicilor din Rusia și din Ungaria, Consiliul Suprem a cerut României să intervină. Când armata română a ajuns în preajma Budapestei, Consiliul Suprem a cerut să fie oprită ofensiva, pentru ca în capitala Ungariei să intre armatele franceze, engleze și italiene. De la București s-a comunicat la Paris că Brătianu - singurul care putea decide - "nu era de găsit" pentru a i se

transmite mesajele, astfel că la 4 august 1919 trupele române au ocupat Budapesta.

- Din ce motiv s-a retras premierul Ion I. C. Brătianu de la Tratatul de pace și a plecat Regina Maria la Paris? Ca efort de război și ca sacrificiu uman și economic am fost la egalitate cu celelalte țări mari aliante. S-a reflectat acest lucru și la conferințele de pace de la Paris? Dar în despăgubirile de război?

- Intransigența lui Brătianu i-a iritat pe "cei patru mari". Regina Maria a venit la Paris, la propunerea lui Brătianu, pentru a detensiona situația și a arăta "fața frumoasă a României", adică a ei (cum singură a scris în jurnalul propriu). A reușit să-i «îmbuneze» pe cei Mari, dar nu a putut - și nici nu putea - schimba statutul României de țară cu «interese limitate». Problema reparațiilor nu a fost discutată la Paris, ci s-a organizat ulterior o conferință la Spa, în care s-au stabilit cotele privind reparațiile. Acestea nu au fost respectate, deoarece au intervenit - la cererea americanilor - amânările (planul Dawes, planul Yung) și nici un stat (evident că nici România) nu a primit despăgubirile prevăzute. Discuții și nemulțumiri privind Conferința de pace au fost multe și vor mai fi, dar pentru noi, esențial rămâne faptul că, prin tratatele de pace din 1919-1920, s-a recunoscut unirea Bucovinei, Transilvaniei și Basarabiei cu România. O unire care a durat numai 22 de ani.

- Al Doilea Război Mondial, poate și redefinirea unor state după revoluțiile din 1989 (Iugoslavia, Cehoslovacia, țările baltice) sunt consecințe fie și indirecte ale hotărârilor de la Paris? Sau, în principiu, stabilirea granițelor, atunci, a fost una corectă, chiar dacă nu a putut fi cuprinsă între ele întreaga națiune majoritară?

- În 1991, când exista - măcar teoretic - șansa refacerii graniței de est și de nord, guvernul de la București s-a grăbit să recunoască Republica Moldova și Republica Ucraina, nerealizând că prin acest act România - care se afla într-o situație înfinit mai bună decât cea din 1917 - 1918 - "de bună voie și nesilită de nimeni" anula deciziile Sfatului Țării și Congresului general al Bucovinei, adică munca și lupta înaintașilor patrioți. Problemă de viziune istorică...

- Domnule profesor, a fost pentru mine o onoare și o plăcere să vă am interlocutor acum, la încheierea Centenarului care, pentru noi, românii, înseamnă Trianon. Vă mulțumesc mult! ■

Gala Premiilor Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” Ediția a VI-a, 2019

Festivitatea de premiere a fost deschisă de general-maior (r) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE, care a înmănat diploma și medalia, pentru Marele Premiu „Comandor Virgil Alexandru DRAGALINA”, domnului Dumitru PREDA, precum și diploma și medalia, pentru premiul „Sublocotenent Ioan R. MARINESCU”, doamnei dr. Luminița GIURGIU.

Generalul de brigadă (r) Grigore BUCIU a înmănat diploma și medalia, pentru premiul „Căpitan aviator Alexandru MANOLIU”, domnului Viorel DOMENICO.

Au fost citite mesajele de salut ale sponsorilor.

Felicitări câștigătorilor acestei ediții și tuturor celor care au pus suflet și pasiune în organizarea și desfășurarea concursului.

Mulțumiri sponsorilor concursului – doamnelor Opritsa Popa DRAGALINA, Irina NELSON, familiei dr. Cornel și Nina DUMITRIU, din Statele Unite ale Americii, precum și familiei Radu MANOLIU, din Olanda – pentru sprijinul generos și eforturile financiare în instituirea acestui eveniment cultural de prestigiu, pe drept numit *Gala Premiilor “Cultul Eroilor”*.

Ediția a VII-a, 2020, a Premiilor ANCE “Regina Maria” a fost lansată încă de la începutul anului în curs. Autorii care doresc să se înscrie la concurs pot trimite lucrările editate până la 31 decembrie 2020. pe adresa: **Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”**, Bd. Ion Mihalache, nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203. ■

Colonel (r) Dumitru ROMAN

În condițiile impuse de starea de alertă și de urgență, Gala Premiilor Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”, Ediția a VI-a, 2019, s-a desfășurat joi, 11 iunie 2020, într-un cadru restrâns, la sediul central al asociației din București. La ceremonie au participat doar membrii Juriului și câștigătorii premiilor acestei ediții. De asemenea, a fost prezent, ca invitat de onoare, domnul Dorin Matei, redactor-șef al revistei „Magazin istoric” și președinte al Fundației culturale „Magazin istoric”.

La ediția a VI-a, pe adresa concursului au sosit 15 lucrări.

Juriul – format din prof. univ. dr. Ioan Scurtu, general maior (r) prof. univ. dr. Visarion Neagoe (președintele ANCERM și președintele Juriului), prof. univ. dr. Petre Oțu, prof. univ. dr. Alexandru Oșca, și general de brigadă (r) Grigore Buciu – a decis să acorde următoarele premii:

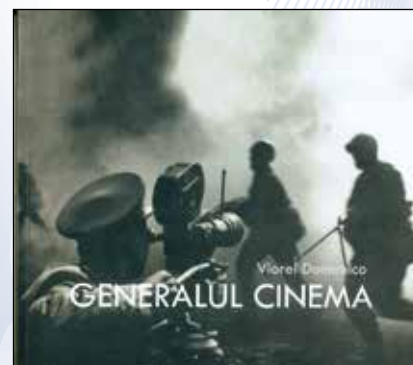

Câștigătorii Ediției a VI-a a Galei „Cultul Eroilor” și membri ai Juriului (de la stg. la dr.): Dorin Matei, Viorel Domenico, Visarion Neagoe, Dumitru Preda, Grigore Buciu, Dumitru Roman.

Marele Premiu “Comandor Virgil Alexandru Dragalina”,
 în valoare de 1000 dolari SUA: Dumitru Preda, *Sub semnul Marii Uniri. Campaniile Armatei Române pentru Întregirea Țării 1916-1920*, Editura Academiei Române, Editura Militară, București, 2019.

Premiul “Căpitan Alexandru Manoliu”,
 în valoare de 500 dolari SUA: Viorel Domenico, *Generalul Cinema*, Editura Noi Media Print, București, 2019.

Premiul “Sublocotenent Ioan R. Marinescu”,
 în valoare de 500 dolari SUA: Luminița Giurgiu, Valeriu Nicolescu, Marius-Adrian Nicoară, Alexandru Tudose, *Biserica și Cimitirul Eroilor din Buzău, Monografia unui lăcaș al identității naționale a românilor*, Editura Alpha MDN, Buzău, 2019.

Mesajul Doamnei

Opritsa Dragalina Popa

În numele familiei Dragalina, aduc mulțumiri organizatorilor concursului, dar și cercetătorilor și istoricilor participanți la ediția a VI-a a Galei Premiilor "Cultul Eroilor".

Felicitări și recunoștință membrilor Juriului pentru seriozitatea și obiectivitatea cu care au evaluat cărțile sosite pe adresa concursului.

Sunt convinsă că lucrările câștigătoare își merită pe deplin premiile acordate de juriu. Din nou gândul meu se îndreaptă către tânăra generație, către cercetătorii tineri, către studenții facultăților de istorie, cu îndemnul de scrie despre cei care au luptat și s-au jertfit pentru Țară.

Să ne reîntâlnim la Gala următoare în condiții mai bune, alături de publicul pasionat de istorie, care în acest, datorită restricțiilor impuse de starea de urgență, nu a fost prezent la festivitatea de premiere.

Felicitări organizatorilor!

Mult success Ediției a VII-a, 2020! ■

Opritsa Dragalina Popa
ELK GROVE, CALIFORNIA

Mesajul domnului dr. Cornel Dumitriu

Felicitări din partea noastră, a tuturor celor de departe, inclusiv Doamna Opritsa Popa Dragalina, "anima movens", noi care nu avem cum să vă întindem o viguroasă strângere de mână decât prin cuvântul măgulitor și amical pe care îl binemeritați.

Felicitări tuturor celor de la Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" pentru sprijinul înțelept și disciplinat cu care ne-au ieșit în cale de-a lungul anilor și pentru eforturile tacite în instituirea acestui eveniment prestigios, pe drept numit Gala Premiilor "Cultul Eroilor".

Pentru oricine cât de cât familiar cu activitatea Asociației, și mai ales pentru observatorii culturali, precum și tinerii autori este cu neputință să nu fi remarcat amploarea crescândă de la an la an, numărul, varietatea și seriozitatea lucrărilor trimise Juriului; o totalitate, pe cât de respectabilă și măgulitoare, cu atât mai mult impune o responsabilitate mai adâncă din partea Dumneavoastră, a Juriului și a Asociației, o responsabilitate care de fapt ne privește pe noi toți, pentru că acolo, în Casa Eroilor, s-a născut o nouă Instituție Spirituală: Gala Premiilor "Cultul Eroilor", o instituție modernă, deschisă și tânără, menită să încurajeze și să propășească memoria, cunoașterea, destinul și cultul eroului soldat român dintotdeauna.

Vă felicit, așadar, în același spirit, de a fi luat notă de prestigiul sporit al instituției și afluența de interes crescând a autorilor, în diversificarea notelor de gratificare pentru participanți; diplome și medalii, lipsite poate de valoare pecuniară, dar "distinge" de Juriu, juvaieruri de dus acasă.

Vă felicit pe Dvstra, Domnule Colonel Roman, și pe toți colegii de la ANCEM.

De unde mă aflu eu, Gala Premiilor apare drept Podoaba Casei, o roadă de care ne putem mândri toți, dar cu siguranță este un act în continuitatea Asociației. Și cu această ultimă remarcă, am onoarea să mă alătur Excelenței Sale Domnul Klaus Werner Johannis, Președintele Țării, care, în adresa sa oferită cu ocazia Centenarului Asociației, este în mod similar impresionat de continuitatea și voluntarismul care vă caracterizează. ■

Dr. Cornel DUMITRIU
S.U.A.

Mesajul doamnelor Irina Nelson, Gabriela Neagu și domnului Sorin Novac

Sublocotenentul Ioan R. Marinescu, a cărui jertfă este cinstită prin premiul care-i poartă numele, a căzut pe frontul pentru apărarea Bucureștiului, în Noiembrie 1916, în lupte de o ferocitate indescriptibilă cu armate combinate ale coaliției Puterilor Centrale revărsate într-un puhoi de neoprit. Mulți dintre vitejii care s-au confruntat în acel război ca dușmani au plătit prețul suprem al vieții lor și au rămas pe pământul țării noastre. Cimitirul Eroilor din Buzău, un obiectiv de patrimoniu național, îi cinstește astăzi deopotrivă. Renovarea recentă a

cimitirului și monografia celor patru autori premiați astăzi consolidează valoarea simbolică a acestui act de prețuire a eroilor ambelor părți beligerante.

Din partea familiei Sublocotenentului Ioan R. Marinescu, mulțumim cu recunoștință și respect Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", în particular domnului General Visarion Neagoe și domnului Colonel Dumitru Roman pentru administrarea de înalt prestigiu a Premiului, precum și onoratului Juriu pentru selectarea lucrării premiate. Felicitări și multă prețuire autorilor. ■

Irina Nelson (născută Marinescu)
Gabriela Neagu (născută Marinescu)
Sorin Novac

Premiile Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria” ediția a VII-a, 2020

Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” lansează ediția a VII-a a Premiilor Anuale acordate celor mai bune lucrări având ca domeniu de cercetare participarea armatei române pe câmpurile de luptă ale războaielor din 1877-1878; 1913; 1916-1919; 1941-1945 (analize ale unor bătălii; memorialistică de război, biografii ale unor personalități militare; soarta prizonierilor de război; militari dispăruți pe front; monografii ale unor opere comemorative de război sau ale unor unități combatante - batalioane, regimente, brigăzi, divizii, nave de luptă etc.).

La această ediție vor fi acordate trei premii:

- Marele Premiu **“Comandor Virgil Alexandru Dragalina”**, în valoare de 1000 de dolari SUA;
- Premiul **„Sublocotenent Ioan R. Marinescu”**, în valoare de 500 de dolari SUA;
- Premiul **„Căpitan aviator Alexandru Manoliu”**, în valoare de 500 de dolari SUA.

Condiții de premiere:

1. Sunt considerate eligibile pentru a fi premiate lucrările de autor (colectiv) în limba română editate în anul 2020.
2. În evaluarea volumelor propuse pentru concurs, membrii juriului vor ține seama de următoarele criterii: valoarea științifică; noutatea temei; originalitatea conținutului, analizei și interpretării datelor de arhivă; stilul de redactare; aparatul critic; prezentarea grafică.
3. Nu vor fi luate în considerație lucrările reeditate sau cele de ficțiune.
4. Volumele câștigătoare vor fi stabilite de un juriu a cărui componență va fi aprobată prin decizia Biroului Executiv Central al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”.
5. În cazul în care vor fi mai multe lucrări cu același număr de puncte, departajarea se va face în funcție de punctajul obținut la criteriul valoare științifică.
6. Lucrările (cel puțin două exemplare) propuse pentru concurs se trimit prin poștă sau curier, în plic închis, cu mențiunea Premiile ANCERM, pe adresa: Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”, Bd. Ion Mihalache nr. 124-126, Sector 1, București, Cod poștal: 011203.
7. Termenul limită de depunere a lucrărilor (cărților): 31 decembrie 2020.

**Biroul Executiv Central
al Asociației Naționale Cultul Eroilor „Regina Maria”**

Distinși cu Emblema de Onoare a Asociației Naționale Cultul Eroilor “Regina Maria”

Emblema de Onoare este cea mai înaltă distincție pe care o acordă Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria”.

Ea a fost înmănată, pentru prima dată, la manifestarea din 8 august 2019 dedicată Centenarului Societății “Mormintele Eroilor Căzuți în Război”, precum și cu alte prilejuri, fiind răsplătite astfel activitatea și succesele deosebite ale celor mai merituoși voluntari pe tărâmul Cultului Eroilor.

O remarcă specială se cuvine adresată instituțiilor și organizațiilor neguvernamentale care au colaborat în acești ani cu Asociația Națională Cultul Eroilor “Regina Maria” și au sprijinit-o în desfășurarea acțiunilor sale.

Iată instituțiile și personalitățile care au fost onorate cu această distincție:

1. Ministerul Apărării Naționale
2. Gl. Mr. Lungulescu M., Direcția Generală Managementul Resurselor Umane (M.Ap.N.)
3. Gl. Lt. (r) Băhnăreanu N., Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere “Al. Ioan Cuza”
4. Gl. Bg. (r) Niculescu Dan, Asociația Diplomaților Militari în Rezervă și în Retragere
5. Gl. Lt. (r) Ungureanu Ion, Fundația Sf. Mare Mucenic Gheorghe
6. Gl. (r) Nicolae Ionel Ciucă, Ministerul Apărării Naționale
7. Gl. mr. (r) prof. univ. dr. Visarion Neagoie, președinte ANCERM
8. Gl. bg. (r) Petre Stoica, președinte de onoare ANCERM
9. Cpt. (r) ing. Gheorghe Ile, președinte Filiala Hunedoara ANCERM
10. Col. (r) Ioan Todericiu, președinte de onoare ANCERM
11. Gl. bg. (r) Grigore Bucui, vicepreședinte ANCERM
12. Col. (r) Gheorghe Mateescu, vicepreședinte ANCERM
13. Col. (r) Constantin Chiper, vicepreșdinte ANCERM
14. Col. (r) Paul-Valerian Timofte, vicepreședinte ANCERM
15. Dr. Luminița Giurgiu, vicepreședinte ANCERM
16. Plt. Adj. Pr. (r) Nicolae Sanda, secretar ANCERM
17. Col. (r) Dumitru Roman, redactor-șef “România eroică”
18. Col. (r) Moise Ghiță, președinte Comisia de Cenzori
19. Col. (r) Nicolae Ivan, B.Ex.C.
20. Col. (r) Octavian Văduva, B.Ex.C.
21. Col. (r) Mihai Albu, B.Ex.C.
22. Lucreția Nechifor, B.Ex.C.
23. Dr. ing. Luminița Zugravu, B.Ex.C.
24. Ec. Stoianovici Eugenia, contabil-șef
25. Cpt. (r) Ioan Ioniță, consilier juridic
26. Col. (r) Petru Gurău, președinte Filiala București a ANCERM
27. Gl. bg. (r) Achim Alstani, președinte filiala Buzău a ANCERM
28. Col. (r) Nicolae Dragu, președinte filiala Călărași a ANCERM
29. Ec. Ștefan Alexandrescu, președinte filiala Argeș a ANCERM
30. Col. (r) Gheorghe Șerban, președinte filiala Dâmbovița a ANCERM
31. Col. (r) Dumitru Stratanov, președinte filiala Brașov a ANCERM
32. Prof. Eugen Petrescu, președinte filiala Vâlcea a ANCERM
33. Col. (r) Remus Macovei, președinte filiala Constanța a ANCERM
34. Col. (r) Valerian Paraschivescu, președinte filiala Galați a ANCERM
35. Col. (r) Ionel Teodorescu, președinte filiala Brăila a ANCERM
36. Col. (r) Petrea Cujbă, Filiala Prahova a ANCERM
37. Prof. Valeria Bălescu, Muzeul Militar Național “Ferdinand I”
38. Col. (r) Neculai Niga, președinte filiala Suceava a ANCERM
39. Col. (r) Anișoara Satnoianu, B.Ex.C.
40. Col. (r) George Gheorghiu, Filiala Bacău a ANCERM
41. Constanța Alina Naghi, Călărași
42. Baza 95 Aeriană Bacău
43. Col. (r) Marinel Florescu, președinte filiala Dolj a ANCERM
44. Col. (r) ing. Dr. Walter Loga, președinte filiala Gorj a ANCERM
45. Col. (r) ing. Ioan Timofte, președinte filiala Iași a ANCERM
46. Col. (r) Gheorghe Timofte, președinte filiala Botoșani a ANCERM
47. Col. (r) Ion Cocian, președinte filiala Mureș a ANCERM ■

Luni, 30 decembrie 2019, domnul general-maior (r) prof. univ. dr. Visarion NEAGOE, președintele Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria", a conferit domnului general (r) Nicolae-Ionel CIUCĂ, ministrul Apărării Naționale, **TITLUL DE PREȘEDINTE DE ONOARE al A.N.C.E. "REGINA MARIA".**

Cu același prilej, ministrului Apărării Naționale i-a fost acordată **EMBLEMA DE ONOARE** a Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria" "**pentru activitatea susținută și generoasă în procesul de cinstire și promovare a cultului eroilor români**".

Emblema de Onoare
a Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria"

Anul 2020 este anul Centenarului Trianonului

Unica medalie dedicată Centenarului Trianon a fost emisă de Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria"!

Cu o sută de ani în urmă, în iunie 1920, Tratatul de pace semnat de toate Puterile Aliate și Asociate cu Ungaria nu făcea altceva decât **confirmarea internațională a unui fapt consumat cu doi ani în urmă, adică implozia colosului poliglot austro-ungar și constituirea, prin autodeterminare, a statelor naționale, independente, suverane. Ungaria însăși a devenit și ea un stat național pe pământul locuit de unguri**, după cum apreciază reputatul istoric dr. Viorica Moisuc.

"De ce se face o tragedie din Trianon? – se întreabă dr. Viorica Moisuc.

Ungaria l-a semnat și l-a ratificat. Teritoriul Ungariei n-a fost ciopârțit, a

rămas întreg. A pierdut doar teritoriile ocupate prin cucerire, care nu-i aparțineau și erau locuite de națiuni ne-maghiare.

De ce destrămarea și dispariția imperiului dualist austro-ungar au fost "o eroare istorică"? Aș zice că lucrurile stau exact invers. Existența unui astfel de stat a fost "o eroare istorică"! Un stat în care minoritatea maghiară și minoritatea austriacă stăpâneau prin forță și teroare o majoritate absolută de români și slavi. Această "eroare de stat" se afla într-o criză totală când, în disperare de cauză, a plecat la război contra Serbiei, împinsă de la spate de Ungaria, care se legăna în visurile «regatului Sf. Ștefan»!"

Medalia emisă de Asociația Națională Cultul Eroilor "Regina Maria" rămâne mărturie peste veacuri – fie și unica de acest fel! – că noi, românii anului de grație 2020, am înțeles să cinstim memoria înaintașilor și a tuturor eroilor care s-au jertfit pentru Marea Unire de la 1 Decembrie 1918.

Autorul proiectului acestei medalii este generalul de brigadă în retragere Petre Stoica, nonagenar, președintele de onoare al Asociației Naționale Cultul Eroilor "Regina Maria". ■

O scrisoare de dincolo de Prut

Repunerea în demnitate a ostașilor români

Am intrat în posesia unei scrisori din Republica Moldova adresată părintelui duhovnic Mihail Milea, din Buzău (v. *România eroică* nr. 59/2019, p. 12). Semnatarii scrisorii sunt: Vasile Tofan, primarul comunei Vorniceni, Republica Moldova; Vasile Luchian și Constantin Cioclu, membri ai Grupului de Inițiativă.

Publicăm această scrisoare fără alte comentarii, convinși fiind că aceste rânduri vorbesc de la sine. Cititorul să judece!

Mult stimat Părinte duhovnic Mihail Milea,

Noi, subsemnații, vă aducem sincere mulțumiri pentru implicarea D-stră la repunerea în demnitate a militarilor români căzuți în zona Vorniceni, raionul Strășeni, în rezultatul acțiunilor de retragere în august 1944.

În acest context, vă raportăm că am studiat cu mare interes și curiozitate sursele documentare de arhivă trimise de D-stră, care au confirmat și completat mult tabloul acelor evenimente. Declarațiile sergentului major Moldoveanu Constantin și sergentului-major Călin Ioan luminează clar traseul și locurile binecunoscute nouă, unde cândva s-au desfășurat acele evenimente. Analizând

amintirile povestite de Bunei (bunici – n. r.), Părinți și consăteni cu declarațiile unor militari care au supraviețuit din acel măcel, se confirmă numărul mare de căzuți în localitățile Vorniceni, Băcovăț și din alte zone, care au fost transportați cu carele câteva zile și îngropați în gropi comune pe niște locuri ale satului nostru, pe care le-am identificat.

Din 2017 am făcut nenumărate demersuri către atașajii militari ai Ambasadei României în Republica Moldova, către Oficiul Național pentru Cultul Eroilor, București, Societatea Veteranilor de Război, București și, în septembrie 2017, a avut loc, în incinta Primăriei Vorniceni, o întâlnire de lucru cu atașajii militari ai Ambasadei României în Republica Moldova – domniile colonel Cristi Ladaniuc și maior Gheorghiuș Tapalagă – de asemenea, cu reprezentanții Ministerului Apărării al Republicii Moldova, la care s-a convenit continuarea identificării locurilor de îngropări ale soldaților și ofițerilor români pe teritoriul satului Vorniceni, prin găsirea unor probe, care să confirme prezența acestor înhumări ale militarilor căzuți. Din start a fost clară imposibilitatea îndeplinirii acestei misiuni, din cauză că săpăturile pentru a dobândi aceste „probe” sunt nelegale pentru noi, fapt confirmat și de domniile ofițeri.

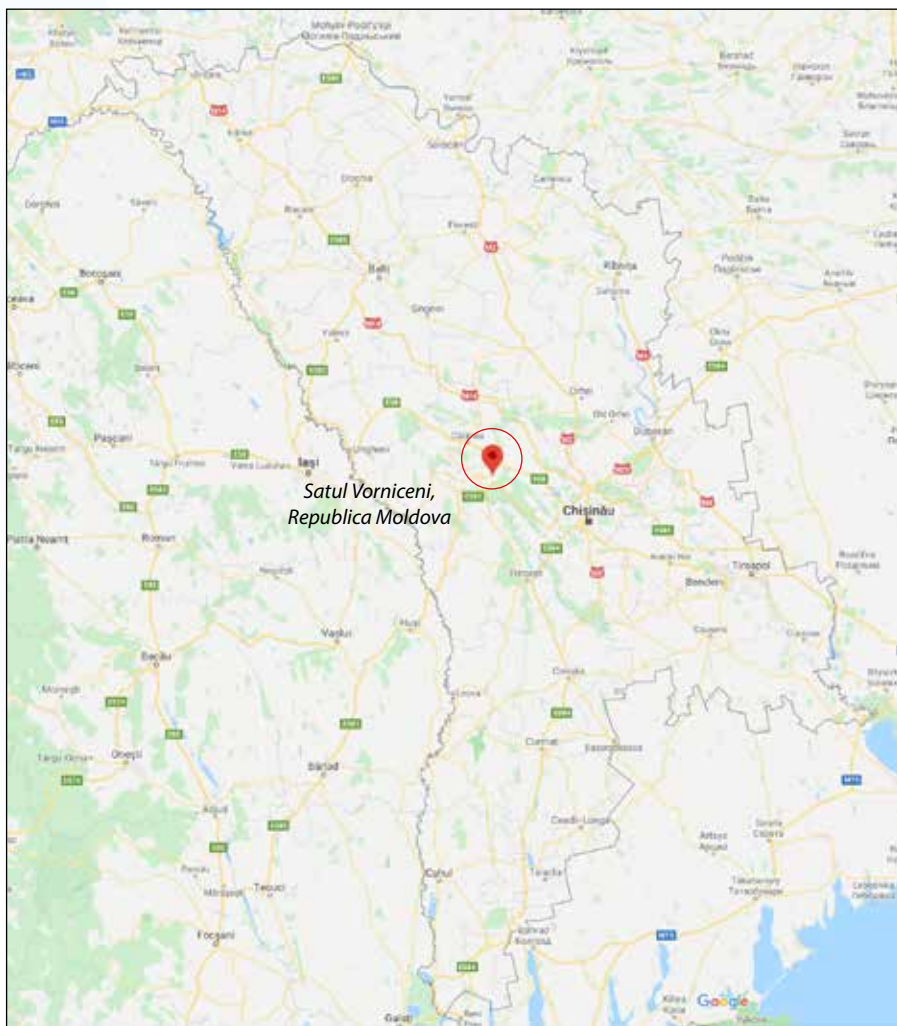
Atașajii militari ne-au recomandat de a mai trimite, în

mod repetat, adrese la instanțele sus-menționate, dar am primit doar în decembrie 2019 (după 2 ani!) un răspuns formal de la Oficiul Național pentru Cultul Eroilor. București.

Noi, fiind la curent și admirând efortul Excelenței Sale Vasile Soare și al D-stră, la comemorarea și repunerea în demnitate a ostașilor români căzuți pe teritoriul federației Ruse și aici, în Basarabia, am trimis un demers cu rugămintea de ajutor domnului ambasador la Moscova, de unde s-a reacționat mai rapid decât Ambasada României la Chișinău sau instituțiile respective din București.

Domnule Mihail Milea, actualmente, noi deja am identificat patru zone, ultima zonă fiind identificată pe 21 ianuarie 2020, cu ajutorul consăteanului nostru, profesorul Ioan Rusu, în vârstă de 95 de ani, unicul martor ocular al acelor evenimente, care mai este în viață și lucid la minte. În aceste zone, unde relieful s-a modificat cu anii, sunt gropi comune cu militari români, posibil și germani, îngropați la sfârșitul lui august 1944 și sunt necesare cercetări locale (geoscanarea sau excavarea acestor locuri, cu excepția unui loc, fostul „observator”, unde se mai păstrează cireșii cu inscripțiile soldaților îngropați acolo și unde ploile mai scot la suprafață oseminte).

Amplasarea doar a unor cruci în aceste zone, considerăm formal,

deoarece apele scot la suprafață oseminte, după cum am menționat anterior, fiind necesar inițial de a reînnuma creștinește osemintele ostașilor, apoi de a ridica o Cruce sau chiar un Monument comemorativ. Noi am sensibilizat și am găsit persoane care sunt gata să se implice și financiar pentru amenajarea acestor locuri de glorie.

De asemenea, dorim să vă comunicăm că, în grădina unui consătean, într-o groapă comună sunt înhumați, unul lângă altul, doi ofițeri – român și sovietic – care în vara lui 1944 s-au împușcat instantaneu, fapt care poate avea o mare rezonanță la Ambasada Federației Ruse în Republica

Moldova și credem că aici Excelența Sa Vasile Soare ar ști cum să gestioneze cazul. Vă asigurăm, dacă noi am șopti doar Ambasadei Federației Ruse despre acest caz, ei ar fi la fața locului mai rapid decât am venit noi din Chișinău la baștină. Numai că ne e frică că osemintele ofițerului român vor sta mult timp ne repuse în demnitate, asemenea osemintelor militarilor români descoperite de germani în timpul reînnumării ostașilor lor căzuți la Stalingrad, care au stat mult timp până s-au trezit Autoritățile Române.

În confirmarea temerii noastre vă povestim un caz din anii 60, secolul trecut, petrecut la

Miclăușeni, 8 km de satul Vorniceni, când cineva ar fi sunat la Comitetul raional de partid și Comisariatul Militar Strășeni, că în groapa comună (actualmente Cimitir de Onoare al ostașilor români Miclăușeni) atunci era plasată o brigadă de tractoare peste această groap, că ar fi întâmplător îngropat un ostaș sovietic. Imediat a fost adusă o unitate militară sovietică, care a dezgropat și „răscolit” toate oasele în acel loc...

Domnule Mihail Milea, toate posibilitățile și competențele noastre la această etapă sunt epuizate, deoarece mai de parte este prerogativa instanțelor ce țin de Cultul Eroilor, în specail a Părții Române, care, în primul rând, în opinia noastră, trebuie să fie cointerestedă de soarta eroilor uitați de Țară și Armată deja de 76 de ani.

În acest context, credem că este oportun, actual și creștinește de a ne adresa, rugându-Vă pentru a Vă implica, în continuare, în activitatea comună de identificare, recuperare și așezare la locul de cinste și onoare a sutelor de soldați și ofițeri români, căzuți în vara 1944, unii răniți și îngropați de vii în gropile comune, pe teritoriul satului Vorniceni.

Vă mulumi mult pentru implicare!

Glorie Eternă Eroilor Români!
Cu profund respect, ■

Vasile Tofan,
primarul satului Vorniceni

Vasile Luchian,
membru al grupului de inițiativă

Constantin Cioclu,
membru al grupului de inițiativă.

*Ultimul cartuș,
bronz de Oscar Spaethe
(1875-1944)*

Ostaș român lăsat în urmă... (2)

În acest an, 2020, se împlinesc trei sferturi de veac de la încheierea ultimului război mondial. Continuăm acest dosar (vezi „România eroică” nr. 59/2019) dedicat memoriei ostașului român căzut pe câmpul de luptă, rănit, dispărut, luat prizonier, evadat din lagărele de prizonieri... Ostaș care nu s-a mai întors niciodată acasă...

Dosar realizat de
colonel (rtr.) Dumitru ROMAN

Fotografii realizate în
Cimitirul militar Rossoșka,
de dr. Radu Manoliu (vezi p. 21)

Lista ostașilor români care nu s-au mai întors niciodată acasă...

O veste minunată, dar și tristă în același timp, vine de la Moscova! Iată că se întâmplă și minuni: să avem vești bune tocmai de acolo de unde ne-au venit mai mereu veștile proaste!!!

După 75 de ani de la încheierea ultimei conflagrații mondiale, românii (o parte dintre ei, se înțelege) pot, în sfârșit, să afle – cu împăcare creștinească și liniște sufletească, de soarta celor dragi, care nu s-au mai întors niciodată acasă... Atunci, cu mai bine de 75 de ani în urmă, mii de familii de români au primit o scrisoare oficială (unele n-au avut parte nici măcar de asta!) în care li se comunica (nu găsec alt cuvânt mai potrivit) ceva de genul: soldatul sau ofițerul, sau subofițerul cutare a căzut la datorie pe câmpul de luptă... sau a fost dat dispărut... sau a fost luat în prizonierat...

Cu acele scrisori în mână, multe mame, soții, surori, frați, bunici n-au vrut să creadă că ceea ce scria pe acea hârtie este adevărat. Au sperat, au mai sperat... Asemeni prezbiterii Maria Manoliu din Dolhești, care, după cum își amintește nepotul ei, dr. Radu Manoliu, "nu a putut niciodată să accepte ideea că fiul ei a murit cu adevărat și nu a încetat să spera până la sfârșitul zilelor că cineva, cândva, va veni să-i aducă vestea cea mare."

Vestea cea mare – dar niciodată îmbucurătoare pentru cei care au avut suferințele în doliu până la moarte – vine, atât de greu, atât de târziu!, prin efortul admirabil al Excelenței Sale Domnul Vasile Soare, ambasadorul României la Moscova, și al domnului

"... Ambasada României la Moscova anunță cu satisfacție finalizarea procesului elaborării **LISTEI NOMINALE INTEGRALE A 20.718 PRIZONIERI DE RĂZBOI (MILITARI) ȘI "INTERNAȚI" (CIVILI DEPORTAȚI) ROMÂNI**, decedați între 1941-1956 în lagărele, spitalele și obiectivele speciale NKVD-MVD, respectiv în batalioanele de muncă sovietice, și înhumați în cimitire și locuri de înhumare multinaționale pe teritoriul actual al Federației Ruse. 20.718 este numărul maxim de prizonieri de război și "internați"

civili – cetățeni români decedați în Rusia care a putut fi identificat în timpul cercetărilor în arhivele ruse, efectuate de misiunea diplomatică timp de 10 ani (2009-2019).

Scoaterea la lumină și aducerea la cunoștința urmașilor și opiniei publice din România a datelor de identificare ale foștilor prizonieri de război și deportați români care nu s-au mai întors niciodată din Rusia reprezintă o PREMIERĂ pentru istoriografia românească. Totodată, rezultatul final al cercetărilor arhivistice ale Ambasadei României la Moscova

colonel în retragere, doctor în istorie, Ilie Schipor, fost ministru consilier la aceeași ambasadă în anii 2009-2019.

Redacția revistei „România eroică” salută acest eveniment și îi felicită pe toți cei care au contribuit la întocmirea *Listei nominale integrale a 20.718 prizonieri de război (militari) și «internați» (civili deportați) români, decedați între 1941-1956 în lagărele, spitalele și obiectivele speciale NKVD-MVD, respectiv în batalioanele de muncă sovietice, și înhumați în cimitire și locuri de înhumare multinaționale pe teritoriul actual al Federației Ruse.*

Lungă denumire, pe care noi am preferat să o numim simplu și direct: „Lista colonelului Schipor”, pentru că tot acest travaliu în arhivele Moscovei a fost acoperit, vreme de zece ani, de colonelul dr. Ilie Schipor, ministru consilier la Ambasada României la Moscova, singurul în măsură să-și asume eventualele lipsuri sau inadvertențe asupra numelor românilor care au murit în lagărele sovietice. Departe de a minimaliza activitatea științifică a celorlalți membri ai colectivului care a lucrat la această listă, să recunoaștem acest efort documentar singular în istoriografia românească și, vorba latinului, „Să dăm Cezarului ce-i al Cezarului!”..

Dacă acest tabel cu numele celor 20.718 de români morți pe teritoriul Federației Ruse va intra în memoria colectivă cu numele de „Lista colonelului Schipor”, va fi răsplătită activitatea de cercetare științifică și documentară pe care istoricul Ilie Schipor și-a asumat-o și a dus-o la bun sfârșit.

în problematica prizonierilor de război și victimelor române ale celui de al Doilea Război Mondial are o simbolistică aparte, dat fiind contextul marcării, în anul 2020, a 75 de ani de la încheierea celei de a doua conflagrații mondiale.

Lista nominală, întocmită în ordine alfabetică, a celor 20.718 militari prizonieri de război și civili "internați" români decedați și înhumați în Rusia poate fi consultată pe acest site al Ambasadei României la Moscova, la **Relații Bilaterale / Comemorarea Eroilor Români**,

pct.6: <https://moscova.mae.ro/node/931>

Lista este însoțită de **Anexa "Locurile de amplasare a cimitirelor multinaționale de pe teritoriul actualei Federații Ruse, în care sunt înhumați prizonieri de război și „internați” civili români decedați în anii 1941-1956"**.

Ambasada semnalează, de asemenea, publicarea în decembrie 2019 (Editura Honterus Sibiu) a monografiei **"Deportarea în fosta URSS a etnicilor germani din România. Argumente arhivistice ruse"**, elaborată de Ilie Schipor, ministru-consilier la Ambasada României la Moscova (2009-2019), care a scos la lumină din arhivele ruse și calvarul celor peste 70.000 de cetățeni români (în majoritate, de origine etnică germană), deportați în contextul celui de-al Doilea Război Mondial în lagărele și batalioanele de muncă ale NKVD/MVD pentru a fi folosiți la „reconstrucția URSS”. Studiul, care vine să întregască fondul documentar al lucrărilor, studiilor, memorialisticii și cercetărilor

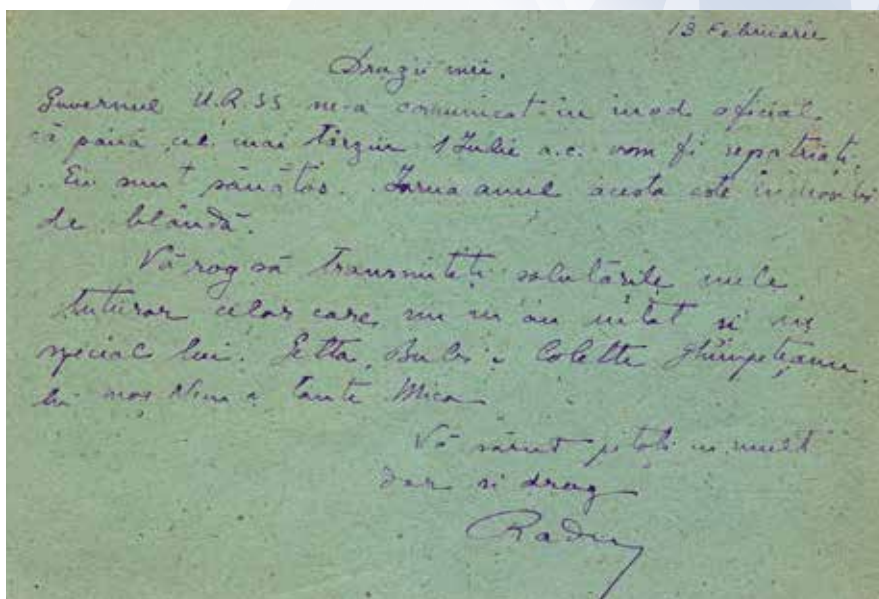
științifice publicate până în prezent în România, poate fi consultat pe site-ul Ambasadei României la Moscova, la **Relații Bilaterale / Comemorarea Eroilor Români, pct.2: <https://moscova.mae.ro/node/933>**

Astfel, se încheie un proces care a durat 10 ani de cercetări efectuate de Ambasada României la Moscova în principalele arhive ruse: Arhiva de Stat a Federației Ruse (GARF – *Государственный архив Российской Федерации / ГА РФ*), Arhiva Militară de Stat Rusă (RGVA – *Российский Государственный Военный Архив / РГВА*), Arhiva de Stat Istorico-Militară Rusă (RGVIA – *Российский государственный военно-исторический архив / РГВИА*), Arhiva de Stat Economică Rusă (RGAE – *Российский государственный архив экономики / РГАЭ*), Arhiva Rusă de Stat pentru Istoria Social-Politică (RGASPI – *Российский государственный архив социально-политической истории / РГАСПИ*), Arhiva Centrală a Serviciului de Securitate a Rusiei

(*ТЯ ФСБ – Центральный архив ФСБ России / ЦА ФСБ*), Arhiva Centrală a Ministerului Apărării Federației Ruse (*ТЯ МО – Центральный архив Министерства обороны Российской Федерации/ЦА МО РФ*) ș.a..

Ambasada României la Moscova adresează mulțumiri colegului Ilie Schipor pentru abnegația de care a dat dovadă în munca de cercetare arhivistică și nu numai și ambasadorului extraordinar și plenipotențiar al României în Federația Rusă, E.S. domnul Vasile Soare, pentru încurajarea și derularea tuturor proiectelor dedicate comemorării zecilor de mii de militari și civili români – căzuți în luptă, prizonieri de război și deportați -, decedați în perioada 1941-1956 pe Frontul de Est, în lagărele, spitalele și obiectivele speciale NKVD-MVD, respectiv batalioanele de muncă sovietice, și înhumați pe teritoriul actual al Federației Ruse.

Dumnezeu să le odihnească în pace pe toate **victimele de război române** din Federația Rusă! Veșnică lor pomenire! ■

Una din cărțile poștale expediate din URSS. Anul 1948. Prizonierul de război Radu Greceanu își anunță familia că în curând va veni acasă!...

Explicațiile fotografiilor din pagina 19:

1. STALINGRAD. Monumentul de la intrarea în cimitirul armatelor beligerante.
2. Monumentul militarilor germani
3. Clopotul
4. Un mic cimitir rusesc în uriașa întindere de la Rossoșka
5. Monumentul militarilor germani
6. Monumentul dedicat militarilor sovietici morți în prizonieratul german.

Fotografii realizate de dr. Radu Manoliu

Un moment de reculegere la Cimitirul militar de la Rossoška

"Ne-am apropiat cu sfială de locul de odihnă al ostașilor noștri. Locul de veci este marcat de o placă de marmură neagră".

Oare câtor români le spune ceva numele de Rossoška? Desigur că, în epoca informatizată pe care o trăim, o simplă căutare pe internet ne oferă în câteva clipe tot ce se știe despre orice, inclusiv despre acest cătun din stepa calmuică. Tot ce vreți sau nu, informații despre populație, agricultura locală, temperatura pe anotimpuri și luni, precipitațiile medii și extreme în tabele și grafice.

Oare cum era acolo vremea în toamna anului 1942?

Pentru mine această întrebare are o rezonanță specială, pentru că această localitate se află la 30 și ceva de kilometri de Volgograd, iar pe acele locuri a început în toamna anului 1942 una din cele mai încrâncenate bătălii ale celui de al doilea război mondial. Acolo, deasupra orașului Stalingrad, tatăl meu a fost doborât în misiune, în ziua de 12 septembrie 1942.

Ordinul de zi al Comandamentului nr. 3 al Armatei a anunțat succint dispariția în luptă a căpitanului aviator Alexandru Manoliu, comandantul Escadrelor 57 din Grupul 7 Vânătoare.

Un prieten mi-a trimis o copie a unor pagini memoriale în care este pomenită moartea lui. Probabil că este singura mărturie vizuală a ultimei lui lupte aeriene. Revista «Ființa Românească», editată la Paris de Institutul Cultural Român "Carol I", sub redacția lui Mircea Eliade, Vintilă Horia, Virgil Ierunca, Emil Turdeanu și V. Veniamin, a publicat în numărul 7 din 1968 fragmente din amintirile de război «Singur pe cer» ale comandorului Ioan Profir, aviator de bombardament. Redau două fragmente:

«Timpul se anunța minunat.

După ce am lăsat în urma noastră Donețul ...intrăm în zona propriu-zisă a frontului. Bazele de aviație erau răspândite peste tot. Cerul începea să se animeze. O pânză de praf și fum plutea în aer atenuând și mai mult culoarea toamnătică a câmpurilor. Înspre Est și înaintea noastră orizontul era cu totul întunecat. Nori de furtună! Sunt tocmai pe direcția noastră de zbor...»

«În această nebulozitate zăresc la un moment dat scânteii argintii ce se învârtteau ca un carusel. Probabil o luptă aeriană între aviația noastră de protecție care trebuia să ne aștepte în această zonă și care fusese interceptată de cea rusească. (...) În cursul după-amiezii locotenentul Bocșan, care revenea de pe front, în drum spre București, a aterizat pe aerodromul

«La piciorul crucii o placă de marmură neagră pe care stă scris în românește și rusește: „In memoriam. Militarilor români căzuți în luptă la Stalingrad”»

nostru. Făcea parte din unitatea de vânatoare care trebuia să ne protejeze. Cum era târziu, a poposit la noi. De la el am aflat de moartea căpitanului Manoliu, doborât în cursul dimineții. Deci, ce văzusem în apropiere de Stalingrad fusese lupta lor aeriană».

Pierderile de vieți pe acest câmp de luptă au fost uriașe. Și dincolo de moartea pe front cine ar putea cuprinde suferințele imediate sau pentru tot restul vieții de care au avut parte cei care au scăpat vii din acel infern?

În Rossoșka se află un cimitir memorial unde sunt îngropați o parte din cei căzuți în bătălia de la Stalingrad. Au fost create sectoare separate pentru germani, români și ruși. Cimitirul românesc a fost înființat în 2015. Evenimentul a fost prezent în presa română, fie sub forma unor comunicate oficiale, fie prin reportaje ale ceremoniilor de comemorare în onoarea și amintirea celor căzuți.

Din presă am aflat de existența acestui cimitir militar la scurt timp după înființare. Mi-am pus aproape imediat în minte să fac un drum până acolo, fie și numai ca să mă

"Câțiva pași mai departe ne-a întâmpinat o cruce impunătoare de granit".

"Și tot acolo, sub cerul liber, un altar mare, cu o masă și două cruci de aer perforate în blocuri de granit, cea ortodoxă rusească și cea germană".

închin la crucea sub brațele căreia se odihnesc cei care au fost trimiși pe acele meleaguri îndepărtate și care nu s-au mai întors acasă.

În octombrie 2018 am hotărât împreună cu soția mea să facem o croazieră pe Volga cu vasul fluvial «General Litvinenkov» al companiei «Ortodox travel», de la Moscova până la Astrahan. Itinerarul a inclus o etapă de o zi la Volgograd. Această escală a fost motivul nostru principal pentru care am hotărât să plecăm în această călătorie, împreună cu un grup de turiști olandezi interesați în istoria și cultura Rusiei.

Când am ajuns la Volgograd am rugat-o pe Natalia, ghida noastră de pe vas, să ne ajute să găsim o mașină cu șofer, cu care să mergem la Rossoșka. Mult timp nu aveam pentru că nava părăsea portul seara devreme pentru următoarea etapă. Ajutată de Vladimir, ghidul din Volgograd, Natalia a reușit să ne îndeplinească dorința. Am fost luați de o șoferiță cu o mașină care arăta a fi coreeană sau japoneză, dar fabricată în Rusia. Ne-am

prezentat: Yelena, Radu și Anca. O femeie în jur de 40 de ani, cu o atitudine directă și fermă care lăsa de bănuț o educație militară sau de soră șefă la un spital de urgență. Ne-am înțeles cu ea cu puținele cunoștințe de limba rusă care ne-au mai rămas de la școală, dar mai ales cu ajutorul translatorului Google de pe telefonul meu mobil. Ne-a avertizat că ultima parte a drumului este prost întreținută și lipsită de indicații rutiere. Așa a și fost, dar cu ajutorul navigației GPS am scos-o la capăt. Cred că nici ea nu mai fusese vreodată pe acolo. După treizeci și ceva de kilometri, drumul s-a oprit.

Zdesi!

O casă mică, obișnuită, fără etaj, o mașină în fața ușii și nimeni afară. O pisică, un câțel. Probabil sediul pazei și administrației cimitirului. În jur, stepa pustie cât vezi cu ochii. Însoțitoarea noastră a intrat să se informeze pentru noi, a vorbit cu cineva care a rămas înăuntru, a ieșit și ne-a indicat cărarea care duce la cimitirul românesc. A rămas acolo să ne aștepte. I-am mulțumit în

"Ceva mai încolo, un mic cimitir rusec, pe fiecare cruce stă scris numele soldatului căzut iar alături de cruce o cască găurită și un trandafir roșu".

gând că nu și-a impus prezența mai departe.

Era o zi frumoasă de toamnă târzie. La fel ca ziua de 12 septembrie 1942 din amintirile comandorului Profir.

Ne-am apropiat cu sfială de locul de odihnă al ostașilor noștri. Locul de veci este marcat de o placă de marmură neagră.

Câțiva pași mai departe ne-a întâmpinat o cruce impunătoare de granit.

La piciorul crucii o placă de marmură neagră pe care stă scris în românește și rusește:

„In memoriam. Militarilor români căzuți în luptă la Stalingrad”.

În spatele crucii sunt aliniate pe două rânduri paralele, 22 de plăci funerare pe care sunt încrustate numele celor 79 de cimitire de campanie din care au fost deshumate rămășițele pământești ale soldaților, care au fost reînhumate aici.

Lângă una dintre ele era o candelă de sticlă albastră.

De la cimitirul românesc am mers mai departe să-l vizităm și pe cel german. De la distanță nu am înțeles bine planul de construcție.

Ne-am dat seama când ne-am apropiat. Nu sunt nici cruci pe morminte și nici plăci funerare, ci blocuri cubice de granit așezate pe pământ în mai multe grupuri.

Toate fețele cuburilor sunt umplute de șiruri neîntrerupte cu numele celor căzuți, ziua, luna și anul în care s-au născut, luna și anul în care au murit. Aproape niciunul dintre ei nu avea mai mult de 25 de ani. Cei mai mulți, între 20

și 22 de ani. Am numărat pe primul bloc de care ne-am apropiat 20 de soldați cu numele de Binder. Ceva mai încolo numele de Schuster umplea aproape o jumătate de față de bloc. Mi s-a părut că am în față ochilor pagini dintr-o carte de telefon pentru veșnicie.

Alături, un monument comemorativ în fața căruia stă o cruce de metal care conturează vidul din mijlocul brațelor. Întru pomenirea vieților neimplinite, sacrificate în aceste pustietăți?

Și tot acolo, sub cerul liber, un altar mare, cu o masă și două cruci de aer perforate în blocuri de granit, cea ortodoxă rusească și cea germană. Crucea ca o bucată de cer scoasă din piatră.

La fel ca la noi, la români, nimeni în jur. Doar un singur buchețel de flori proaspete, strânse cu o fundă, pe care stătea scris în rusește «Pamiati», în amintire. Mai mult ca sigur că pe cealaltă parte scria același lucru și în limba germană. Desigur, adus de cineva care venise aici de departe, la fel ca noi.

"La cimitirul german nu sunt nici cruci pe morminte și nici plăci funerare, ci blocuri cubice de granit așezate pe pământ în mai multe grupuri".

"Toate fețele cuburilor sunt umplute de șiruri neîntrerupte cu numele celor căzuți, ziua, luna și anul în care s-au născut, luna și anul în care au murit".

Pe vaporul nostru se afla și un grup de turiști din Germania. În timpul excursiei am intrat în vorbă unii cu alții. Toți aveau părinți sau rude apropiate care și-au lăsat viața prin infinitele stepe și adâncile zăpezi din Rusia.

Iarăși ceva mai încolo, un mic cimitir rusec. Aici, pe fiecare cruce stă scris numele soldatului căzut, iar alături de cruce o cască găurită și un trandafir roșu.

Ne-am întors pentru o ultimă privire și un gând de reculegere la cimitirul alor noștri. O ultimă privire, dar nu și un ultim gând.

Atunci și acolo mi-a venit în minte o poezie scrisă de Nikolai Nekrasov (1821-1878) pe care am citit-o înainte de plecarea în excursie într-un manual englezesc de învățat limba rusă.

"Listening to the horrors of war..."

Am încercat să găsec o traducere făcută de un poet român, dar nu am reușit. Așa că am tradus-o eu.

"Ascultând povești despre ororile războiului,

*Cu fiecare victimă a bățăliilor,
Nu îi căinez nici pe prieten și nici pe soție.*

*Nu îl căinez nici pe eroul însuși.
Soția se va consola iar cel mai bun prieten va uita un prieten.
Există însă undeva un suflet care își va aminti până la moarte.*

.....
*Acolo văd singurele lacrimi sincere și sacre din întreaga lume:
Lacrimile bietelor mame.*

*Ele nu își pot uita copiii care au pierit pe câmpul recoltelor de sânge
Așa cum sălciile plângătoare nu-și pot ridica ramurile spre cer".*

Bunica mea m-a făcut adesea, fără multe vorbe, să simt adevărul simplu și adânc al acestor versuri. Prezbitera Maria Manoliu din Dolhești.

În iunie 1941 toți cei trei fii ai ei, Asachi (Alexandru), Teodor și Neculai au fost mobilizați și au plecat la luptă pe frontul din Răsărit. A fost mândră când numele fiului ei cel mai mare a fost primul citat în Ordinul de zi pe întreaga Armată nr. 1, din 15 iulie 1941, pentru "curajul cu care a zburat în fruntea Escadrilei sale în toate misiunile executate și rezultate remarcabile obținute". După mai

multe fapte de arme distinse cu înalte decorații, viața și lupta i s-au curmat deasupra Stalingradului.

Bunica nu a putut niciodată să accepte ideea că fiul ei a murit cu adevărat și nu a încetat să sper până la sfârșitul zilelor că cineva, cândva, va veni să-i aducă vestea cea mare.

Al doilea fiu al ei, Teodor, chirurg, a plecat și el pe front din primele zile. Din aprilie 1944, când a fost luat prizonier în încercuirea de la Sevastopol, bunica nu a mai aflat nimic despre el până în iulie 1948, când a fost repatriat din lagărul de muncă Gulag nr. 93 din Tiunmen, din Siberia. În 1945 după sfârșitul războiului, bunica își pierduse orice speranță de a-l revedea. Spunea: „Războiul s-a încheiat. Dacă avea de venit, venea el.”

În 1941, fiul mezin, Neculai, student la Facultatea de teologie din Cernăuți, a plecat și el pe front, înrolat în Batalionul 13 Vânători de munte. În 1943 a fost rănit în luptele din Crimeea și decorat cu

ordinul „Bărbăție și Credință”, clasa a II-a, cu spade. După întoarcerea la vatră a terminat studiile și a devenit preot la Dolhești.

Pentru bunica au fost zile, săptămâni și luni când toți trei feciorii erau în foc pe frontul din Răsărit. Un singur lucru l-a aflat cu siguranță, fapt cu care nu a putut să se împace, că Asachi al ei nu se va mai întoarce vreodată acasă.

Ca atâția alții.

Lângă crucea de bazalt mi-a venit în minte amintirea unei femei bolnave. Eram tânăr medic, intern la spitalul Carol Davila din București. Una dintre sarcinile mele era să completez foile de observație ale bolnavilor înainte de operație. O am și acum în fața ochilor, după cincizeci și mai bine de ani. O femeie în vârstă, de la țară. Firavă, cu trăsături nobile, port demn, ochi albaștri, părul alb sub basma. Trebuia să fie operată la vezica biliară. Întrebările de rutină pentru o femeie includeau printre altele numărul de sarcini, numărul de nașteri, starea de sănătate a

pruncilor la naștere, boli în familie.

Cu stiloul în mână și cu dosarul în brațe, așezat pe marginea patului o întreb:

- De câte ori ați fost însărcinată?
- De trei ori.
- De câte ori ați născut?
- De trei ori.
- Nașteri normale, pruncii

sănătoși?

- Da, toți.
- Trăiesc, sunt sănătoși?
- Nu. Niciunul.
- Ce boli au avut?

- Nu au avut boli. Erau toți trei flăcăi zdraveni. Au murit în război.

M-a privit în ochi, a răspuns drept, glasul nu i-a tremurat, ochii nu i s-au umezit. Prin câte va fi trecut? Câte cicatrici purta în suflet?

Trei, Doamne, și toți trei...

Grei de gânduri ne-am întors la mașină. Timpul ni se terminase. Peste mai puțin de o oră vaporul ridica ancora.

Cu oarecare reținere șoferița noastră m-a întreat:

- U vas esti kto-to zdesi? Papa, Djadja?

- Moi atieț.

O sclipire în ochi, o înclinare a capului și mai departe nici o vorbă.

Acum, când aștern pe hârtie această amintire, îmi pare nespuse de rău că nu am întreat-o și eu pe Yelena dacă nu a avut și ea membri de familie care au murit în război. Cine? Câți? Unde?

Așa am ajuns tăcuți la cheiul portului și ne-am despărțit cu câteva vorbe de mulțumire și cu un schimb de priviri.

Spasiva, Yelena!

Spasiva, bolshoi Radu i Anca!

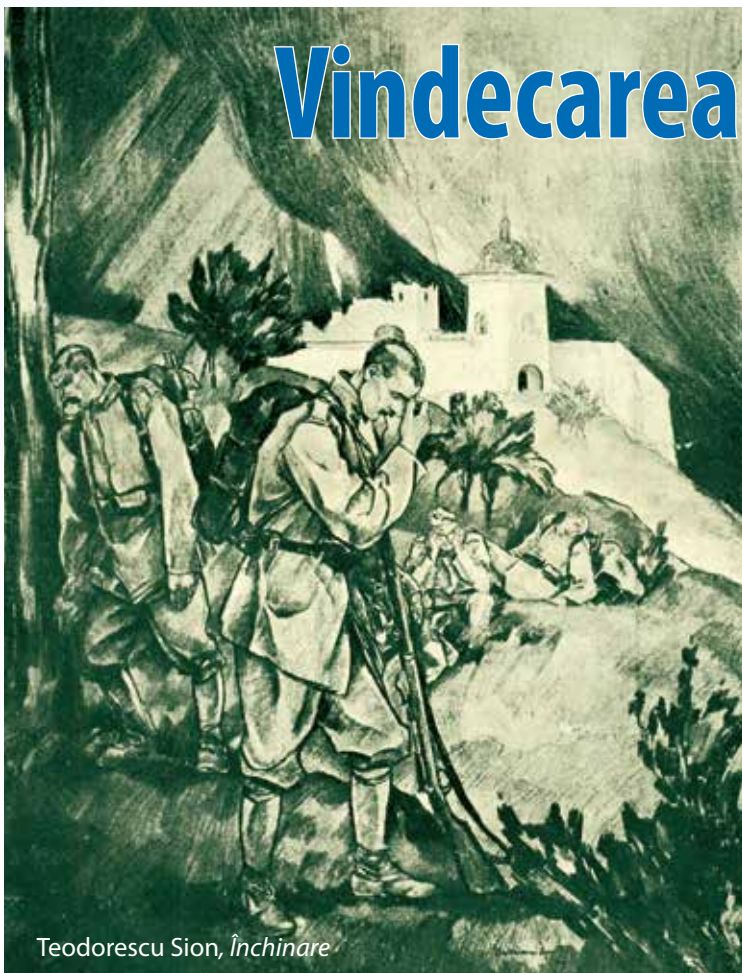
Dedic aceste rânduri memoriei bunicii mele, prezbitera Maria Manoliu, din Dolhești (1881-1966)

Radu Manoliu, februarie 2020 ■

"Alături, un monument comemorativ în fața căruia stă o cruce de metal care conturează vidul din mijlocul brațelor".

Vindecarea prin pelerinaj

Teodorescu Sion, *Închinare*

Pelerinajul este o călătorie anevoioasă care se face în anumite condiții de austeritate și autocontrol pentru a te regăsi pe tine însuși.

Capătul pelerinajelor este într-un loc sacru în care există ceva important pentru credință sau s-a întâmplat ceva memorabil. Un loc în care divinitatea a atins pământul și l-a sacralizat.

În antichitatea greacă existau câteva locuri de pelerinaj de mare anvergură, mari centre religioase unde oamenii se duceau să se vindece sau să-și afle viitorul, în cazul celor bogați și al regilor, îndeosebi înaintea războaielor și a marilor decizii politice. În Peninsula Balcanică a funcționat o perioadă îndelungată Delphi, dar cu mult înaintea sa a existat oracolul de la Didona. În Asia Mică, sute de ani a dominat conștiința credincioșilor marele templu al Artemisei din Efes, una dintre cele șapte minuni ale lumii, după topul întocmit de înțelepții antichității.

La Delphi și Efes făceau pelerinaje și strămoșii noștri geto-daci pentru că patronii spirituali erau Apollo, zeul soarelui și al luminii, respectiv Artemisa sau Diana (Sânziana - sfânta Diana - în poveștile românilor) - zeița

animalelor sălbatice, a dragostei și fertilității - divinități ale vechiului panteon dacic.

Răspunsurile despre viitor erau sibilnice, așa cum a fost cel primit de regele Spartei, Leonidas, înainte de a coborî în strâmtoarea Termopile să lupte alături de hopliții lui, până la ultimul om; dacă nu te duci va plânge Sparta, dacă mergi va plânge un rege.

Și în vremea de astăzi sunt locuri vestite de pelerinaj, majoritatea în lumea catolică, cele mai multe legate de apariția Fecioarei Maria.

Și în România există unul în secuime, dezvoltat mai ales după Revoluție, de maghiarii catolici. Nu-i contestăm conținutul religios, dar menirea lui esențială este una politică; stimulată sub această mască de politicieni de la Budapesta.

Dar nu despre aceste călătorii ritualice vreau să vorbesc, ci despre pelerinajele în locurile de jertfă ale soldaților români. Acei oameni în floarea vârstei care și-au asumat moartea individuală pentru a salva viața neamului lor.

Să mergi în pelerinaj la Cotul Donului, la Orba de Mureș, la Mărășești, la Câmpia Turzii, la Plevna și la Turtucaia, în Bulgaria, ar trebui să fie o datorie de conștiință pentru fiecare cetățean al acestei țări, care se simte român și care mai crede, fie și numai pentru sine, în nemurirea care ne-a ținut legați existențial de acest spațiu. Ar trebui să învățăm de când ne naștem să-i auzim pe strămoșii noștri răsădiți în grădinile caselor (cimitirul e ograda casei Domnului), așezându-se, tăcuți, cu noi la cina fără de sfârșit.

Primul pelerinaj militar pe care-l știu și la care am luat parte a fost în 1984, când Ministerul Apărării Naționale și Uniunea Scriitorilor au organizat o călătorie de documentare pe drumul de luptă al armatei române în războiul antifascist, de la București la Carei, prin Moiseii Maramureșului și cu întoarcere prin Oradea-Timișoara. Lipsa, desigur, partea religioasă, dar ghidul nostru, excelentul istoric militar Gheorghe Romanescu, ne-a creat atât de mari trăiri emoționale prin bogăția informațiilor și modul în care ni le spunea, încât a compensat absența rugăciunii și a pomenirii cu lumânarea în mână.

Popasurile în câmpurile de bătălie, în cimitirele eroilor și la monumente au lăsat urme adânci în memorie și în conștiința noastră de urmași ai acelor eroi. Cel mai impresionant a fost că pe drumul ce urcă de la Mureș la cimitirul militar, delegația noastră formal atee a fost întâmpinată de o țărancă ieșită dintr-o gospodărie, care ne-a împărțit plăcinte cu varză, fără să zică niciun cuvânt. Am întrebat-o pentru cine sunt și mi-a răspuns privind în lungul dealului: "Pentru cei de dinsus!"

Am refăcut drumul după câțiva ani. Cei de la Armata a IV-a, de la Cluj, înființaseră Societatea Cultul Eroilor și au organizat un pelerinaj militar pe același traseu, începând însă de la Brașov. De data aceasta cu ceremonial militar și religios. I-am însoțit ca ziarist militar și am scris reportaje pe parcurs. Am putut plânge rezemat de cruce, în timpul slujbei de pomenire, în cimitirul de pe dealul Sîngeorgiului de Mureș. Unsprezece mii de soldați uciși acolo dintr-o eroare strategică sau dintr-o pedeapsă răzbunătoare a noilor noștri aliați - rușii.

A fost prima dată după desființarea serviciului religios în armată, când episcopii și protopopii au coborât în piața publică să slujească memoria celor căzuți în război. Dumnezeu se întorcea astfel în mijlocul eroilor noștri.

Dar cei de peste Prut? Dar cei de peste Nistru? Ei încă erau apăsați de marea noastră uitare, de ignoranța clădită pe ideologie și frică. Dar s-a întâmplat că profesorul dr. Vasile Șoimaru, din Chișinău, să-și aducă aminte pentru noi toți, de armata română coborâtă în pământ la Cotul Donului și la Stalingrad. Și după destrămarea sistemului politic comunist, marea tragedie de la Cotul Donului a fost uitată de statul român.

Profesorul plecase cu mașina personală să descopere în Caucaz satele moldovenești ale strămutaților și a descoperit pe lângă ele și câmpurile pe care tractoarele dezgropau, în fiecare an, oseminte ale ostașilor români căzuți în al doilea război mondial.

Niciun semn în amintirea lor. Niciun gest de a le aduna cineva și a le pune sub semnul crucii într-un loc în care să nu mai fie răscolite de pluguri. De acolo a plecat în pelerinaj la Cotul Donului, unde stratul uitării era la fel de gros, și în contrast cu memoriale impresionante ale militarilor germani, italieni, unguri. 150 000 de ostași români nu stărneau nicio emoție guvernanților noștri, la 70 de ani de când și-au lăsat oasele acolo!

A făcut trei pelerinaje acolo, profesorul Șoimaru,

de inițiere, cunoaștere, recunoștință și de sfințire a teribilului loc de trecere pe lumea cealaltă - Tanais. "În aceste trei drumuri ale mele la Cotul Donului am avut parte de anumite greutăți, dar am cunoscut și adevărate surprize, minuni, bucurii, găsind răspuns la multe întrebări din cele care frământă românimea..."

La al doilea pelerinaj, a ridicat o cruce comemorativă din crengi uscate, legate cu scoci de care a atașat un tricolor de hârtie. Atât a putut! Un omagiu fără margini pentru toți acei mulți eroi români. Într-un "monument" natural și modest ca însăși viața țărânului român devenit ostaș și căzut pentru țara lui. Comemorarea lui în numele nostru, al celor mulți, la 70 de ani. Ce cifră sacră, magică prin repetarea a șapte cicluri numerologice! Când a coborât dealul să plece spre casă, kilometrajul de la mașina lui arăta 1942, ca și cum o mână nevăzută potrivește acele ceasului pe data tragediei.

În anul următor, 2013, a refăcut drumul, împreună cu preotul basarabean Viorel Cojocar. S-au rugat împreună pentru sufletele lor - prima slujbă de pomenire după atâția ani, în cel de-al treilea pelerinaj. Au luat crucea de crengi căzută la pământ și au dus-o la Chișinău - ca artefact istoric, lăsând în urmă un alt semn - o cruce pe care scrie doar atât: 19.XI.1942. Și un tricolor. Doamne - parcă ar fi monumentul uitării naționale!

Dascăl și preot - imagini ale vechilor apostoli ai satului ce au ținut conștiința națională trează și unită prin veac - au omagiat pe cei morți de glonț, de foame, de frig - neglijați și atunci de aliați și de lideri, și de vremuri.

Au privit canalul navigabil ce leagă Donul de Volga exact prin fostul sector al armatei române, săpat, printre alții, de prizonierii români ce scăpaseră de moarte în acele locuri. Ce soartă! Unii mor luptând, alții mor săpând (ca și în Dobrogea noastră ca pedeapsă pentru "dușmanii poporului")!

Cei care au reușit să scape din cercul de la Stalingrad au plecat la Crăciun 1942, pe jos, flămânzi și îmbrăcați sumar, și au ajuns la Tighina, în Basarabia, câți au mai ajuns, la Paști, în anul următor.

Și cei ce au scăpat din acest marș și din prizonierat au venit acasă, ca să plece apoi, mulți dintre ei, pe drumul închisorilor politice.

Câtă recunoștință zace în noi, cei care "vrem o țară ca afară", dar n-o facem la noi acasă, ci pe la porțile altora, unde tot de mâna a doua rămânem! ■

General de brigadă (r) Grigore BUCIU

„Un ofițer, lângă mine, este rănit la braț, altul, mai încolo, cade jos lovit drept în inimă”

...Pentru prima oară de când au început luptele, gândul meu zboară acasă, la ai mei. Eram concentrat de multă vreme când s-a decretat mobilizarea, așa că n-am avut nici măcar mângâierea de a-mi fi luat rămas bun de la ei. Urc strada tăcut. Am siguranța că n-o să-i mai revăd.

Sunt apucat de braț. Camaradul G. mă regăsește după un ceas de despărțire. E trist. Are și el o mamă, un frate, o soră...

Sălile Cercului sunt pline de ofițeri de toate gradele.

Gloanțele încep să pătrundă prin geamuri.

- Ce facem? O să ne lăsăm să ne măcelărească bulgarii? Întrebă unii, îngrijați.

Nimeni nu se gândește să dea un răspuns. Sus pe deal, dincolo de cazărmile Șeremet, puținele unități organizate și grănicerii țin încă piept, ajutați de singura artilerie rămasă necapturată și pe care bravul colonel Grigorescu o însuflețește și o ține dârje.

Se așteaptă însă din clipă în clipă ca și aceștia să cadă sub focurile ucigătoare și mult superioare ale dușmanului. Momentul acesta ne îngrozește pe toți. Ce vor face cu noi bulgarii? Această întrebare este pe buzele tuturor.

- Or să ne măcelărească!

- Ne vor jefui!

- Ah! Și eu am asupra mea cassa regimentului, douăzeci și ceva de mii de franci! - se vaită un sublocotenent.

- Și eu am câteva mii de lei, spune un altul.

Bătrânul colonel M., comandant

de brigadă, care a stat tot timpul neclintit sus, lângă unitățile sale, îmbărbătându-le și ațâțându-le la rezistență, tocmai coboară la Cerc, pentru a vedea ce măsuri mai sunt de luat.

Când își aruncă ochii pe malul Dunării și vede mărimea dezastrului, când simte că toată această lume desnădăjduită își pironește privirile în ochii lui în semn de întrebare, încărunțitul militar se proptește în zid, își acoperă fața cu palmele și podidește în lacrimi.

- Ce să vă fac? Ce pot să fac eu? N-avem pod, nu sunt vase ca să treceți dincolo. Prevedeam nenorocirea încă de azi dimineață...

Șade câteva clipe îngândurat și apoi se scutură, ca după un vis urât. Militarul înăscut, ofițerul de carieră, ia imediat locul omului slab, supus emoțiilor.

Cu glasul răspicat și grav ne cheamă în jurul lui. Ordonă ca toți ofițerii care au hărți sau hârtii de interes militar să le scoată, să le rupă și să le ardă numaidecât. Casierilor le poruncește să împartă pe loc banii, în mod egal, la toți ofițerii aflați acolo; iar oamenilor care au drapele le spune să le sfășie și să le dea foc.

În mare rânduială și tăcere se îndeplinesc toate aceste porunci. Se trimite un ofițer ca să comunice pe platou încetarea focului. Se redactează în limba germană hârtia de predare a cetății. Bătrânul colonel, iscăbind-o, o umple de lacrimi.

- Parlamentari! Cine se duce ca parlamentar?

Nici un răspuns.

După mai bine de o sută de ani de la dezastrul care a îndoliat țara, avem surpriza plăcută - prin amabilitatea colonelului Viorel Domenico, scriitor și publicist cunoscut, fost redactor șef al revistei *Viața Militară* - să intrăm în posesia însemnărilor de război ale căpitanului de rezervă Teodor Castrișanu, din Regimentul 3 Artilerie Grea, căzut prizonier în luptele de la Turtucaia, din august 1916.

Teodor Castrișanu (1885-1961), pedagog de elită și distins om de cultură, este editorul revistelor "Fluierașul" (1910), "Universul copiilor" (1925), al colecției "Biblioteca pentru toți copiii" (1914), dar și autorul a unor interesante volume de versuri, basme și povestiri pentru cei mici. În anul 1916 a fost mobilizat cu gradul de căpitan de rezervă la regimentul 3 Artilerie Grea, cu care a participat pe frontul de sud, în apărarea cetății Turtucaia.

Am ales din acest manuscris episodul în care militarii români sunt luați prizonieri de bulgari.

Toți cunoaștem acuma barbaria bulgarilor și nimeni nu cutează să le iasă înainte, fie chiar ca parlamentar.

După câteva momente de ezitare, iese din mulțime sublocotenentul Chr., un tânăr abia ieșit din școală.

- Eu mă duc ca parlamentar!
- Trebuie să meargă și cineva mai bătrân, un ofițer superior!
- Dacă e așa, merg și eu! - zice un maior...

Călări, cu escortă, cu trompet și cu un steguleț alb improvizat dintr-un băț și o batistă, parlamentarii dispar grăbiți pe ulița ce duce spre Șeremet. Gloanțele bulgarilor șuieră și lovesc neconținut în geamurile clădirii în care ne găsim noi.

Noi am trimis parlamentari, însă sus pe câmp focurile încă n-au încetat. Colonelul Grigorescu, cu divizionul lui de obuziere, trage mereu. El luptă cu disperare, închipuindu-și că ne face nouă un bine. Crede că face parte din trupele de sacrificiu și că este merit să protejeze retragerea garnizoanei și a materialului peste podul de pe Dunăre.

Podul de pe Dunăre!

Sărmanul colonel, venit în timpul nopții la Turtucaia, nefiind pus în curent asupra modului și mijloacelor de apărare ale cetății, nu-și poate închipui un „cap de pod” fără pod.

Se trimete un alt ofițer să-i comunice ordinul de încetare a focului. Acesta însă nu poate ajunge până sus, la baterii, fiind rănit pe drum de un bulgar.

Intrăm la mare îngrijorare. Ce vor zice bulgarii când vor vedea că am trimis parlamentari, în vreme ce tunurile noastre încă bubuie. Nu vor crede că le întindem vreo cursă?

Teama unei răzbunări, unui măcel îngrozitor ne cuprinde pe toți. Așteptăm cu înfrigurare reîntoarcerea parlamentarilor, dar aceștia nu mai sosesc...

Prima santinelă bulgară apare dintr-o uliță dosnică și se proptește la vreo două sute de pași în fața Cercului Militar. Cu o căciulă mițoasă, roșcată, uriașă, pe cap, cu umerii obrazilor ieșiți în afară, cu privirile tăioase, ce-i năvălesc furios de sub stuful prăfuit al sprâncenelor, acest urmaș al lui Asparuh ne face o impresie penibilă.

Ține arma răzemată cu patul în șold și trage focuri când în aer, când în noi, pentru a ne intimida. Un ofițer, lângă mine, este rănit la braț, altul, mai încolo, cade jos lovit drept în inimă.

Un alt bulgar apare în capul uliței. Cu o cicatrice lungă de-a curmezișul obrazului, cu aceeași căciulă pe cap, făcând aceleași mișcări speriate ca și celălalt, el holbează ochii în dreapta și-n stânga, răstindu-se și răgînd ca o fiară.

Nimeni nu înțelege această limbă, care ne pare sălbatecă. Zadarnic așteptăm și noi să vedem apărând un parlamentar de-ai lor, un ofițer, care să mai aducă la chip și la straie cu oamenii și cu care să parlamentăm, după lege, într-o limbă omenească! Nu știm că la ei nu există asemenea obicei civilizată...

Clipele trec, neliniștea se mărește, iar cele două momâi din fața noastră trag mereu, strigând din când în când un „haidaa!”, răgușit și fioros și arătând cu capul, cu mâinile și cu picioarele spre ulița din dreapta.

Ulița e acum ocupată de soldați bulgari, așezați la zece pași unii de alții, pe amândouă trottoarele.

Înțelegem în sfârșit că trebuie să facem convoi și să trecem printre aceste două șiruri de santinele, pentru a merge sus, la cazărmi, unde urmează să ne predăm.

Așa și facem.

Câte patru-câte patru, formăm o coloană lungă, care se mișcă greoi. Ofițerii merg amestecați cu soldații.

Din momentul acesta intrăm în stăpânirea bulgarilor. Niciodată în viață nu voi uita sălbăticia cu care populația bulgară din Turtucaia s-a năpustit asupra noastră, în convoi. Oamenii aceia pacinici, cu care administrațiile românești s-au purtat întotdeauna omenos, devin dintr-o dată fiare.

- Unde e colonelul N.? întrebă într-o românească stricată un bulgar turtucăian, scrutând mulțimea cu ochii lui injectați, în care citeai setea de răzbunare.

- Dar tu, mă, maiorule, ce! credeai că mult are să vă meargă vouă bine, mă? zice un altul, tăbărând asupra unui maior, cu ciomagul.

- Na! strigă două femei, asvârlind din poartă cu apă fiartă, pregătită anume, în căldări.

- Haidaa! se aud glasurile santinelilor, care mână convoiul din urmă și din lături, ca pe o cireadă de vite, înțepând ici-colo pe câte unul cu baioneta, sfărâmând unora coastele și altora țeasta, cu patul puștii.

Înaintăm cu fruntea plecată, cu inima svâcnindă, și aruncăm priviri furișe pe sub coada ochiului, când în dreapta, când în stânga, pentru a vedea din care parte are de gând să se năpustească câte unul asupra noastră.

(Căpitanul de rezervă Teodor Castrișanu, *Turtucaia*, manuscris, arhiva colonel Viorel Domenico, Breaza) ■

„L-am căutat și l-am găsit în curtea lagărului, printre morți, complet dezbrăcat, plutonierul-major de artilerie Tulbure Ion...”

... Era un ger năprasnic. Măinile și picioarele ne erau înghețate și simțeam că ne îngheață și sufletul. Se spunea că erau - 45° Celsius. Nu mai aveam nici o speranță, fiecare aștepta să se sfârșească odată cu asemenea viață. Mulți s-au culcat pe jos de oboseală. Ne-au ținut acolo cam 5-6 ore și, când ne-au pus în mișcare, foarte mulți au rămas pe locurile unde căzuseră de oboseală. Pentru a-i face să se ridice, rușii îi loveau cu patul armelor, dar aceștia nu mai dădeau nici un semn de viață. Terminaseră cu toate pe lumea asta.

Ne-au pus în coloană de marș cam pe la orele 11 dimineața. După un mers pe jos de vreo două ore, ne-au oprit, pentru a mai adăuga la coloana noastră prizonieri, din alt centru de adunare, de la Ilșanka, o altă suburbie a Stalingradului. S-a format astfel o coloană de 3-4 km lungime și ne-au pus din nou în marș. Deși era soare, gerul era teribil. Am mers continuu toată ziua, toată noaptea, și ziua următoare, timp în care ne-au oprit o singură dată. În cursul primei nopți m-a ajuns oboseala și am spus camarazilor mei, cu care eram în grup, că nu mai pot continua drumul, că renunț la orice, chiar și la viață.

Toți aflasem că la coada coloanei de prizonieri era o grupă de soldați ruși dintre cei ce ne escortau, care

Maiorul Sandu V. Cernat a căzut în încercuirea de la Stalingrad și, alături de camarazii săi, a stat patru ani în lagărele sovietice. Deși, undeva, recunoaște că nu crede în predestinări, se întreabă dacă nu cumva este adevărat dictonul "Ce ți-e scris, în frunte ți-e pus!": "A trebuit să sufăr viața de orfan de război, petrecută parțial printre străini, a trebuit să îndur regimul de exterminare la care am fost supus în lagărele sovietice, a trebuit să mă despart de băiatul meu, ca urmare a destrămării familiei și să iau viața de la capăt..."

În prizonierat, Sandu V. Cernat și alți câțiva militari români au format un grup de prieteni, gata să se ajute la nevoie. Au sperat că, în felul acesta, vor reuși să scape cu viață. Din cei 11 camarazi apropiați, câți erau la 28 ianuarie 1943, când au căzut prizonieri, a supraviețuit doar Cernat. Ajuns cu bine acasă, a pus pe hârtie toate momentele dramatice prin care au trecut el și camarazii lui.

Se cuvine să precizăm că manuscrisul lui Sandu V. Cernat a văzut lumina tiparului prin grija Valeriei Bălescu, muzeograf la Muzeul Militar Național "Ferdinand I".

împușcau în cap pe toți cei care nu și mai puteau continua drumul (...)

În această situație, camarazii din jurul meu au discutat cum să mă ajute sau mai bine zi cum să mă salveze. Plutonierul major de artilerie Tulbure Ion s-a oferit să mă ducă un timp în spate, până îmi voi mai reveni din oboseală.

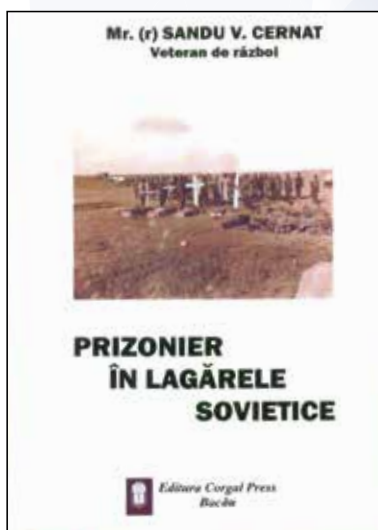
Acest om de o forță herculeană, un colos de 1,95 m înălțime și de 130 kg greutate, fusese dezbrăcat de șubă de un soldat rus din escortă, care era cam de aceeași mărime cu el.

Rămăsese îmbrăcat numai cu vestonul, una sau două flanele de corp și o manta foarte mică - pe care o luase de la un prizonier mort, și ale cărei mâneci abia de-i ajungeau

până la cot.

Tulbure m-a luat în spate și m-a cărat, astfel, câteva ore, timp în care eu am dormit și mi-am mai recuperat o parte din forțe. M-am trezit din somn atunci când Tulbure m-a lăsat jos și am ajuns cu obrazul pe gheață. Ce se întâmplase? În apropiere curgea un pârâiaș care provenea dintr-un izvor puternic, aflat sub dealul de pe malul fluviului și a cărui apă nu avea timp să înghețe, se scurgea pe gheața Volgăi. Rușii opriseră convoiul pentru a se aproviziona și ei cu apă, căci în jur totul era înghețat.

Când m-am trezit l-am văzut pe Tulbure al nostru în genunchi, bând cu lăcomie apă direct din șuvoi, care era foarte rece. Am strigat la el să nu mai bea că este obosit și probabil transpirat de efortul depus cu căratul meu în spate, și ar putea face pneumonie. Din păcate el băuse deja multă apă și continua să bea. Am băut și eu câteva

înghițituri, ducând apa la gură cu ajutorul palmei făcută căuș. Eram mai odihnit și de aceea am fost mai cumpătat.

Rușii au pornit din nou coloana, cei dinspre coada acesteia nemaivând posibilitatea să ajungă la apă. Grupul nostru, alcătuit din cinci ofițeri și șase subofițeri, era întreg. Tulbure mi-a spus să-mi continui drumul pe jos, că se simte și el foarte obosit. Dar n-am mers, cred, nici doi kilometri, când Tulbure a început a cădea în genunchi. Cădea tot mai des și nu mai putea nici vorbi. Nu mai avea glas. Ne-am îngrijorat cu toții, căci era foarte greu să ducem de braț un asemenea colos de om. L-am purtat o bucată de drum mai mult târâș, până ce am găsit o creangă mare de plop, ruptă de vânt. L-am culcat pe creangă, l-am legat cu centurile și astfel, opt oameni, l-am târât ca pe sanie.

Către sfârșitul acelei zile, de 28 ianuarie 1943, am ajuns, în fine, în lagărul de la Krasnoarmeisk, o localitate situată la circa 80 km de Stalingrad. Era un grup de barăci din lemn, fără geamuri și fără uși, unele acoperite cu carton, iar cele mai multe neavând nici acoperiș (...)

Am dormit buștean o noapte și o zi, iar în seara următoare m-a trezit din somn un camarad, plut. maj. Ibrahim Constantin, care mi-a spus că se dă rația de mâncare. Era prima rație din prizonierat. Am primit circa 0,5 litri de supă de mei și o bucată de pâine de vreo 200 g. În supă era un bulgăre de mei stricat, era verde de mucegai și după ce l-am aruncat nu mi-a mai rămas aproape nimic din supă. Se zicea că este supă din pește, dar peștele nu lăsase nici măcar mirosul.

Am mâncat pâinea și restul de supă și de abia că mi-a trezit foamea, de care aproape uitasem. Am adormit din nou și m-am trezit

în dimineața următoare, când a venit la mine Ibrahim, întrebându-mă dacă știu ceva de soarta camaradului Tulbure. Abia atunci mi-am adus aminte de bietul om, căruia-i datoram viața. Ibrahim mi-a spus că probabil a murit în cursul nopții și m-a invitat să mergem să-l vedem. În busculada care se crease în momentul ocupării locurilor, în barăci, nu am reușit să menținem unitatea grupului nostru și ne-am adăpostit care cum am putut. Nu l-am mai găsit în baraca unde-l știam adăpostit. Un prizonier român ne-a spus că s-ar putea să fi murit și să-l căutăm afară deoarece, în dimineața aceea, se curățase baraca de morți.

L-am căutat și l-am găsit, într-adevăr, în curtea lagărului, printre morți, complet dezbrăcat...

„Ibrahim Constantin a rămas în acel lagăr, slăbit de boală și de foame. Nu l-am mai văzut niciodată...”

...În ziua de 8 martie 1943 a sosit în lagărul nostru (Krasnoarmeisk - n. red.) o comisie formată din cinci medici (patru femei și un bărbat bătrân, cu barbă albă), obligându-ne să trecem prin fața lor în flanc, câte doi, iar la indicațiile lor, trei sau patru soldați ruși trăgeau din rând pe cei ce se împiedicau la mers. Astfel am fost triați ca buni pentru transport circa 700 de prizonieri, din cei aproximativ 4000 de supraviețuitori, la acea dată. Restul de aproximativ 10 000 de oameni, din cei circa 14 000, cât au fost inițial, la data de 2 februarie 1943, se aflau la stiva de morți.

Din grupul nostru de camarazi apropiați - în număr de 11, la data de 28 ianuarie 1943 - în ziua de 8 martie mai eram în viață cinci, din care unul era mai grav afectat de

tifos. Acesta a și fost împins spre grupul celor suferinzi. Eu, care mă aflasem în fața lui și mă îndreptam spre grupul celor considerați „buni de transport”, l-am tras după mine și am încercat să-l camuflăm între noi. A observat însă o femeie dintre medici care a venit și l-a îmbrâncit, cu brutalitate, iar eu m-am ales cu o palmă zdravănă, de rusoaică, peste obraz. Era plutonierul major de administrație Ibrahim Constantin, un bun camarad, care a rămas mai departe în acel lagăr, slăbit de boală și de foame. Nu l-am mai văzut niciodată.

Mai rămăsesem împreună doar patru camarazi, și anume: plut. maj. adm. Pașa Petre, care era și cel mai în vârstă dintre noi, plut. inf. Moldovanu, serg. maj. adm. Maftעי Gheorghe și eu, plut. adm. Cernat Sandu...

Din seara de 8 martie 1943, timp de 19 zile, am mers continuu în direcția est, trecând dincolo de Munții Urali. În tot acest timp ne-am rărit considerabil... După ce am trecut Uralii ne-am despărțit cu amărăciune de camarazii noștri: plut. Moldovanu și serg. maj. Maftעי Gheorghe, care au fost coborâți din vagon undeva în apropiere de orașul Tașkent, din Uzbekistan, în stepa kirghiză, unde gările erau foarte rare.

Muriseră la două zile unul după altul, tot de tifos... Cei bolnavi sufereau cumplit de sete. Nu voi uita niciodată cum fostul meu camarad, serg. maj. Maftעי, cu o zi înainte de a muri, mi-a întins gamela lui și m-a implorat să urinez ca să-și poată potoli arșița provocată de boală. Am refuzat acest lucru și am încercat să-i adun câteva picături de apă din acele de promoroacă... (Maior Sandu V. Cernat, *Prizonier în lagărele sovietice*, Editura CORGAL PRESS, Bacău, 2008)■

El însuși "ostaș lăsat în urmă...", preotul Dimitrie Bejan a trăit drama prizonieratului cu ochii celui care "a luat aminte" la toate cele ce i s-au întâmplat lui și semenilor lui și le-a așternut pe hârtie, drept mărturie "pentru cei de mâine".

A luptat în campania pentru eliberarea Basarabiei, a căzut prizonier la sovietici, de unde s-a întors, în anul 1948, după șase ani apocaliptici în lagărele de la Astrahan, Oranki, Karaganda (la granița cu China), Kiev, Sverdlovsk (Urali), Arhanghelsk (la Marea Albă), Moscova. Întors acasă, a urmat calvarul închisorilor noastre (de toate zilele): Jilava, Aiud, Canal (1949-1956), deportarea în Bărăgan (1956-1958) și, din nou, Aiud (1958-1964).

...Eram în Astrahan în iarna aceluia an, 1943. Volga, cu o mie de guri, fără pauză, adăpa nesățioasa mare și când n-a mai putut rezista nici ea gerului, a înghețat. Pe întinsul acesta gol, fără copaci, fără vegetație, băteau vânturile, spulberau nisipurile și troieneau potecile cu mormane de zăpadă. Pământul crăpa de ger și rușii spuneau: „cumplită iarnă, cumplită iarnă”!

Lagărul era la marginea orașului, lângă un cimitir; în bordeie nu aveam cu ce face focul. Păduchii ca le ei acasă, mulțumiți pentru victoria ce-o raportaseră asupra noastră și pe care o exploatau sângeros, neomenos.

Mureau oamenii și nimeni nu se interesa de cel ce-a murit. Ba, să nu uit, cel mai adesea, mortul

„În sufletele noastre rămâne mereu în picioare, înfruntând crivățul și furtuni, troița de la Mănăstârka...”

era ținut ca viu - la control, încă două-trei zile și chiar mai mult, pentru ca vecinii lui să-i primească porția de mâncare.

Erau dese cazurile când viii și morții zăceau la un loc, până când mortul începea să intre în putrefacție și putoarea nu mai era de suportat; în acest caz, trebuia să se renunțe la porția de mâncare în plus și mortul era scos afară, gol pușcă și stivuit...Așa cum se așază lemnele în stive - prin gări - așa au stat stivuiți morții în lagăr la noi până în primăvară, când am putut să-i îngropăm.

Iarna grea, aspră, geroasă și pământul nu putea să fie săpat; cu târnăcoape, cu lomuri, cu toate încercările noastre, nu reușeam decât să așchierăm pământul. Morții erau mulți, pământul înghețat și atunci stăpânirea a dat ordin

sanitarilor să facă stive din morți, goi, buhoși, hidoși la înfățișare, fără nume, fără număr. Sub ger, au înghețat toacă, s-au mumificat. Toată ziua treceam pe lângă stivele de morți. Noaptea, când bătea vântul prin schelete, sau când luna gălbuie păta maldărele de stârvuri, te cutremurau; era ca-n proorociile lui Ezechiel; teribilă imagine de apocalips!

Când a venit primăvara, am săpat sub un mal o groapă adâncă, lată, și acolo i-am înmormântat, grămadă, pe morții din stive...

Și-am numărat noi atunci nouăsprezece mii trei sute doisprezece morți, din toate națiile Europei.

Și lucrul a stat la fel și în celelalte lagăre. Stivele de morți au stat în acea iarnă sub ger și zăpadă - la Oranki ca și la Ela-Buga, la Sverdlovsk ca și la Urali...

În lagăr la Mănăstârka, la începutul toamnei anului 1947, pentru cei ce muriseră aici, la Oranki și la Schit, s-a ridicat o troiță, frumos lucrată, sculptată de mâini meștere. O vară întregă s-a lucrat la ea. Din stejar și mesteacăn legat în fier, cu acoperiș frumos, în solzi șindrilit și cu o inscripție pe placa de aramă, fixată pe cele patru fețe ale tulpinei, pe care sta scris:

„Ridicatu-s-a această sfântă troiță în amintirea ostașilor

prizonieri care au murit în aceste lagăre, cu gândul la patria lor; noi ne închinăm adânc în fața jertfei lor!"

Purtată pe brațe, cu imnuri ortodoxe, cu delegații restrânse de la toate națiile prezente la Mănăstârka, și cu un singur preot, admis de comisariat, Constantin Popescu, această sfântă troiță, monument de artă sculpturală, a fost așezată în cimitirul Poiana Morii. Ca să slujească la căpătâiul acestor morți fără nume, care

și-au înfrățit trupul lor cu florile poienii. Și când va trece vântul prin mesteceni, să le suspine, de ei doar auzit, de dâșii doar înțeles, imnul îngenuncherii creștinești.

E tot ce-a putut face inima noastră de frate pentru acești nemângâiați: cimitire, cruci și flori. Până când iernile vor troieni și nepăsarea va risipi cimitire, cruci și flori.

Și dacă urma lor n-om mai cunoaște-o, în gândul nostru

ei vor trăi veșnic. În sufletele noastre rămâne mereu în picioare, înfruntând crivățul și furtuni, troița de la Mănăstârka... (Dimitrie Bejan, *Oranki. Amintiri din captivitate*, Editura Tehnică, București, 1995)

Deșartă mângâiere! Troița de la Mănăstârka a dispărut, așa cum au dispărut, sub lamele buldozerelor sovietice, toate cimitirele militarilor români care au murit prin aceste locuri. ■

„...Un târg cum nu se poate mai murdar, în care ambele părți mercantile și-au respectat cuvântul..”

Când un soldat fuge de pe câmpul de luptă este declarat dezertor și este condamnat la moarte. Ce se întâmplă, însă, când un general, comandantul unei mari unități, părăsește câmpul de luptă, abandonându-și ofițerii și soldații?

Un caz de părăsire a postului de comandă greu de înțeles și de explicat s-a consumat în încercuirea de la Stalingrad.

13 ianuarie 1943. „În această zi, dl. general Tătăranu, însoțit de dl. șef de stat-major și de maiorul Binder ies cu avionul din cerc pentru a raporta situația” - s-a notat sec, neutru, în Jurnalul de operații al Diviziei 20 Infanterie. Ostași lăsați în urmă, abandonați, ignorați, disprețuiți de însuși comandantul Diviziei 20 Infanterie. În memoriile sale, intitulate „Din cercul de la Stalingrad în lagărele sovietice”, apărute la Editura militară sub îngrijirea reputatului istoric militar Petre Otu, căpitanul Stan V. Gheorghe povestește ce s-a întâmplat în ziua în care un general și-a lăsat trupele pe front și-a fugit acasă...

...S-a întâmplat acum un fapt sau poate mai corect o faptă, săvârșită de generalul Nicolae Tătăranu, comandantul Diviziei 20 Infanterie. Am fost tentat să numesc fapta ce o voi relata mai jos un eveniment. Dar m-am răzgândit. Fapta săvârșită de acel general, condamnată de opinia publică și de tradiția ostășească,

în general, îmi pare că nu ar cadra cu sensul cuvântului “eveniment”. Mie cel puțin îmi pare că prin acest termen i-aș acorda cinstea unei oarecare importanțe, ceea ce nu merită.

Eu totuși mă voi opri mai mult asupra acestui fapt, fiindcă-i cunosc desfășurarea reală și cu toate că admit respectarea

vechiului proverb latin *De mortuis nil nisi bene*, pentru respectul adevărului, sunt încredințat că mi se va ierta păcatul dacă n-am putut pămâne consecvent proverbului.

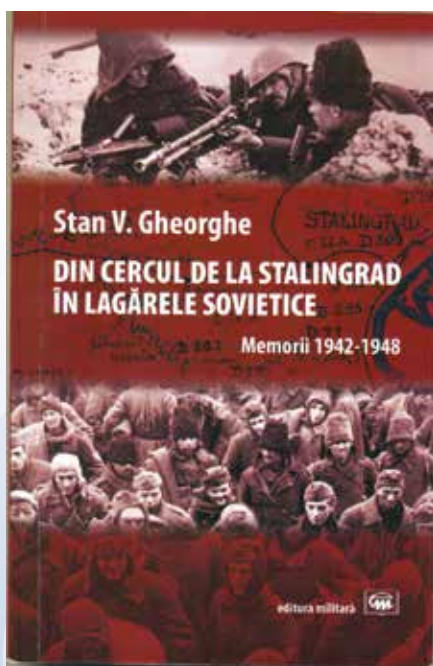
Pentru a se înțelege ce gândesc când spun astfel, sunt nevoit să fac o scurtă incursiune în domeniul educației militare. În toate timpurile, militarii de carieră au fost și sunt îmbuibăți, pe lângă cunoștințele specific profesionale, cu o serie de principii etice, a căror respectare se confundă cu însăși strălucirea uniformei. Cuvintele cinste, onoare, cavalerism, patriotism, naționalism reprezintă sfera unor noțiuni care-și au ponderea lor în acea strălucire. Asupra tuturor acestora, comportarea de ultim moment a personajului despre care ne amintim acum a lăsat pete ce nu se vor șterge decât odată cu dispariția completă a generației participante la al Doilea Război

Mondial. Prea s-a vorbit mult atunci și se vorbește încă și acum, ori de câte ori se ivește ocazia, despre modul cum și-a rezolvat situația personală generalul Nicolae Tătăranu.

Suntem în ziua premergătoare celei în care să cadă aerodromul de la Pitomnik, ultimul pe care se mai putea ateriza și decola. La amiază, maiorul Bălțătescu Dumitru a fost chemat la P.C. al Diviziei. Nu eram siguri de ce, deși presimțeam: transpirase câte ceva din intenția comandantului. În dimineața aceleiași zile, sau cu o zi înainte - nu-mi amintesc exact - generalul Tătăranu se prezentase la feldmareșalul Paulus. De la nemții din detașamentul de legătură, cu destulă zgârcenie scăpase zvonul că generalul ceruse feldmareșalului încuviințarea să plece în țară. Cum va fi justificat această hotărâre a rămas cunoscut numai acestor două personaje.

Oare așa trebuia procedat? Ca și cum Divizia 20 infanterie română ar fi fost o unitate de mercenari, care nu mai avea nicio relație de subordonare cu statul patern! Or, situația nu era aceasta. Cine ar vrea să facă proces ar dovedi ușor care era calea de urmat. La scurta convorbire pe care a avut-o cu comandantul de brigadă, comandantul de regimente și câțiva ofițeri din statul-major, generalul Tătăranu i-a anunțat pe aceștia - ca și cum n-ar fi avut nicio obligație prin care să-și justifice hotărârea - că va pleca în următoarele ore în țară.

Era pur și simplu o abdicare de la funcție, o sustragere de la

îndatoririle predicate cu atâta sfințenie - în timp de pace - de acei cărora țara le încredința sfânta și nobila misiune de aleși între aleși: instructori, profesori, educatori ai cadrelor militare. Acea spumă sau cremă, cum le plăcea să fie numiți, ofițerii de elită, din care a făcut parte și generalul Tătăranu, ba chiar ca parte a leului.

Eu n-am participat la acea ședință. De unde știu în detaliu cum s-a desfășurat acțiunea?...

Ei bine! Când a venit [maiorul Bălțătescu Dumitru - n. red.] de la ședința cu pricina, n-am văzut niciodată un om mai dezolat. S-a așezat pe scaun, obosit, dezgustat, amărât, ca atins de o mare nenorocire. Fără nicio introducere, mi-a spus: „Stane, pleacă domnul general”. Și-mi povestește pe scurt cum a obținut încuviințarea de la comandantul german. Va lăsa comanda diviziei colonelului Dimitriu Romulus, comandantul

brigăzii de infanterie. Gurile rele au clevetit despre o promisiune solemnă că, odată ajuns în țară, generalul Tătăranu va pune în mișcare toată influența sa pentru a i se acorda colonelului D. R. gradul de general și Ordinul „Mihai Viteazul”. În aceeași situație și de față fiind colonelul Brătescu, comandantul Diviziei 1 Cavalerie, care a primit aceleași promisiuni, sacrificiul fiind similar. Cei doi colonei, rămânând la comanda diviziilor respective - acum divizii fantomă - acceptau implicit captivitatea. Dacă va fi fost adevărat, apoi acesta a fost un târg cum nu se poate mai murdar, în care ambele părți mercantile și-au respectat cuvântul. La trei zile după ajungerea generalului în țară, noi, cei din cerc, strânși în jurul aparatului de radio, aveam să auzim comunicarea înălțării la gradul de general a celor doi colonei numiți mai sus și decorarea cu cel mai înalt ordin de război. Despre ceilalți, sute de ofițeri și gradați, mii de ostași, nimic, nicio vorbuliță.

La epopeea Stalingradului, România se înscrie cu doi eroi - doi generali care au primit insignele și gradele respective drept recompensă a eroismului.

Atâtea mii din cei pe care i-au avut sub comandă acești doi eroi s-au jertfit, lăsându-și oasele să înălbească câmpiile rusești și carnea să sature viermii pământului, pentru ca cei doi să-și merite recunoștința patriei: Ordinul „Mihai Viteazul!”... (Stan V. Gheorghe, *Din cercul de la Stalingrad în lagărele sovietice. Memorii 1942-1948*, Editura militară, București, 2018) ■

„Soldați din regimentul colonelului Georgescu împiedică niște soldați ruși să ridice cu forța un porc din ograda unui țăran.”

Întâmplarea de mai jos, aparent banală, este povestită de locotenent-colonelul Gheorghe Magherescu, strălucit ofițer de cavalerie, trimis, la sfârșitul lui decembrie 1944, pe frontul de Vest, în statul-major al Armatei 4.

Ne-am oprit asupra acestui incident pentru că el este tipic lungului șir de abuzuri, violuri, jafuri, crime chiar, pe care militarii Armatei Roșii, deopotrivă ofițeri, gradați și soldați, le-au săvârșit asupra populației din satele și orașele românești prin care au trecut în drumul lor spre Berlin. În mai toate cazurile de abuzuri și indisciplină ale militarilor "armatei eliberatoare", săvârșite pe teritoriul românesc, vinovați erau, desigur, militarii români, mentalitate care s-a menținut tot timpul în tabăra sovietică, fiind o problemă extrem de delicată, care avea să genereze deseori situații imprevizibile, cu consecințe dintre cele mai grave.

...În primăvara lui 1944, generalul Vladimir Constantinescu comanda Divizia 1 Cavalerie, care era constituită în rezervă de front în sudul Basarabiei, în regiunea Cahul. La 23 august 1944 a fost surprinsă făcând acoperirea retragerii grosului Armatei 3 române și 22 germane de pe Nistru pe Prut.

Aflând despre armistițiu, Vladimir Constantinescu, pe cont propriu, încolonează divizia, o trece în aceeași noapte dincolo de Prut și în marș forțat ajunge la Buzău, de unde ia legătura cu Marele Stat Major de la București, sub ordinele căruia intră. De la Marele Stat Major primește ordin de a se deplasa în zona nord-vest București, gata a interveni pentru neutralizarea forțelor germane ce opuneau rezistență în acea zonă. Execută ordinul, dar la sosire rezistențele inamice erau lichidate, astfel că,

devenind disponibilă, divizia este îndrumată pe Valea Ialomiței, prin Târgoviște, Pucioasa, Sf. Gheorghe, pentru a intra în compunerea grupului de forțe care lupta cu

inamicul pentru a elibera nordul Ardealului.

Divizia se pune imediat în mișcare și într-o etapă trece dincolo de Târgoviște, unde cantonează. Aici se petrece următorul incident.

Soldați din regimentul comandat de colonelul Georgescu- "Mon cher" intervin și împiedică niște soldați ruși să ridice cu forța un porc din ograda unui țăran. Împotrivire din partea rușilor. Ai noștri nu se lasă și iese bătaie. Rușii au fost snoșiți în bătaie. Au lăsat porcul și au dispărut.

Incidentul a fost raportat la Divizie; s-a ordonat o anchetă și vina ieșea din partea soldaților ruși ca provocatori. Soldații români au fost pedepsiți cu închisoare pentru atitudine neostășească și necamaraderească față de aliați și incidentul s-a închis, iar divizia și-a continuat marșul, a ajuns în Ardeal, unde a angajat lupte victorioase.

Dar, la aproape o lună de la incident, comandantul de divizie și comandantul de regiment, ai căror oameni îi bătuseră pe ruși, au fost ridicați, duși la Brașov și judecați de un tribunal mixt româno-sovietic. *Ambii au fost condamnați la un an închisoare pentru că nu au știut să educe trupa în sensul dezvoltării unui sentiment camaraderesc de respect la care avea dreptul un ostaș sovietic, după probele date pe câmpurile de bătălie, raportând atâtea victorii.* (subl. red.)

[Cei doi ofițeri români] Au stat la închisoare trei luni... (Locotenent-colonel Gheorghe Magherescu, *Cu Divizia 8 Cavalerie în Vest*, Editura militară, București, 1991). ■

Anul trecut (2019) s-au împlinit 60 de ani de la moartea căpitanului de rezervă Vasile Stoica (1889-1959), strălucit ofițer și diplomat, singurul român care a luat parte la cele două conferințe de pace ale celor două războaie mondiale (Paris, 1919-1920; Paris, 1946), unde a luptat pentru cauza României.

În 1948, Vasile Stoica a fost condamnat la șase ani (1948-1954) de pușcărie. În 1957 a fost condamnat din nou la 10 ani de detenție. A murit la închisoarea Jilava, în anul 1959. Absolut nevinovat!

Un român care și-a respectat crezul de-o viață: „Am trăit modest, dar demn, sunt om de caracter și de linie dreaptă. Mi-am făcut cariera de la coarnele plugului țărănesc până la cel mai înalt grad diplomatic prin muncă, talent și hărnicie; îmi ador

țara și poporul meu românesc căruia i-am servit cu devotament neclintit toată viața mea.”

La sfârșitul anilor '70, Paula Stoica, văduva celui decedat, s-a adresat Patriarhului Bisericii Ortodoxe Române, solicitându-i să aprobe înhumarea soțului ei în curtea bisericii din Avrig, localitate "în care s-a născut și de care s-a simțit profund legat sufletește întreaga-i viață - aceasta fiind ultima sa dorință”.

Prezentăm scrisoarea a cărei copie a fost păstrată, nu știm prin ce împrejurări, în arhiva personală a arhitectei Eugenia Greceanu (1928-2016).

Dacă în dreptul acestui nume ilustru am adăuga sintagma "ostaș lăsat în urmă...", ar fi prea puțin!... Vasile Stoica este un martir.

„Vasile Stoica a fost singurul român care a luat parte la conferințele de pace ale celor două războaie mondiale”

Vasile Stoica

Înalt Prea Sfințite,
Subsemnata Paula Stoica, domiciliată în București, str. Stokholm, nr. 6, sector 1, văduva ambasadorului Vasile Stoica, fost Decanul Corpului Diplomatic Român, decedat în închisoare în anul 1959, rog pe Înalt Prea Sfinția Voastră să binevoiți a aproba înhumarea soțului meu în curtea bisericii din comuna Avrig, județul Sibiu, comună în care s-a născut

și de care s-a simțit profund legat sufletește întreaga-i viață - aceasta fiind ultima sa dorință.

Pentru o bună înțelegere a acestei dorințe și în sprijinul ei, sunt meritele excepționale ce le-a avut în lupta desfășurată pentru desăvârșirea unificării statului național român - unirea Transilvaniei cu vechea Românie - mai ales în activitatea de propagandă depusă în America în primul război mondial, când a avut ocazia să redacteze și Hrisovul de închinare și credință, prin care parohiile ortodoxe ale emigraților transilvăneni din Statele Unite, întrunite în congres bisericesc la 10 martie 1918, s-au declarat unite cu Mitropolia din București.

Pătruns de sentimente patriotice inegalabile, credincios până la moarte poporului român și devotat țării sale, Vasile Stoica și-a închinat

întreaga viață slujirii intereselor superioare ale țării prin munca prodigioasă depusă timp de 50 de ani, mai ales în activitatea desfășurată în cariera diplomatică timp de 36 de ani pentru menținerea integrității noastre naționale și prosperitatea Statului Român.

Fiu al Ardealului, născut din părinți țărani, în Avrigul care cu un secol înainte a dat neamului pe Gheorghe Lazăr, ctitorul învățământului românesc - al cărui ultim vlăstar a fost - Vasile Stoica a dus faima comunei de unde a plecat și de unde a luat cu el cele mai deosebite calități: curajul moral și curajul fizic.

Dotat cu o inteligență sclipitoare și o mare putere de muncă, după o solidă pregătire școlară și universitară - timp în care și-a însușit o vasă cultură și cunoașterea la perfecție a 12

limbi străine - recunoscându-și chemarea, și-a închinat întreaga viață slujirii intereselor superioare ale țării.

După ce a militat în Transilvania pentru eliberarea poporului român de sub jugul habsburgic, la izbucnirea primului război mondial, fiind mobilizat pentru armata austro-ungară, a trecut munții fugind în vechiul Regat și înrolându-se voluntar în armata română a plecat imediat pe front, unde a luat parte la luptele înverșunate de la Câineni și apoi a cucerit prin atac la baionetă muntele Surul-Butislavul. În urma acestor acte de vitejie - când a fost rănit de două ori și operat de patru ori, rămânând toată viața cu o schijă în plămân și un omoplat înjumătățit - a fost decorat cu "Virtutea Militară de Război".

Fără a fi pe deplin vindecat, avându-se în vedere pregătirea ce posedă și patriotismul ce-l stăpâna, a fost trimis urgent în America, în anul 1917, de Guvernul Român, cu misiunea de a face propagandă românească pentru alipirea Ardealului la Patria-mamă.

După ce a desfășurat o strălucită și hotărâtoare activitate patriotică, care a convins pe președintele Wilson și poporul american de dreptatea aspirațiilor românești, a fost chemat la Conferința de Pace de la Paris, în anul 1919, fiind unul dintre cei mai buni cunoscători ai problemelor transilvănene.

Astfel, în urma contribuției sale remarcabile la realizarea unității statului național român, a fost numit în diplomația românească, unde a adus un suflu nou viguros și sănătos - suflul țaranului din Avrig - și afirmându-se în rândurile ei și prin munca neobosită și deosebita

capacitate de care a dat dovadă, a devenit unul dintre prietenii și colaboratorii foarte apropiați ai lui Titulescu, cu care a mers la diferite conferințe internaționale, ca specialist în probleme de frontieră și minorități etnice.

Fiind un desăvârșit diplomat, a fost numit în gradul de ministru al României în Albania, Bulgaria, Letonia, Estonia, Lituania, Olanda, Belgia și ca ambasador în Turcia, țări în care era nevoie de munca lui Vasile Stoica și unde a activat cu rezultate remarcabile.

În timpul celui de-al doilea război mondial, fățiș și categoric opus politicii puterilor fasciste, Vasile Stoica s-a ținut în rezervă, pregătind în acest timp materialul necesar pentru apărarea drepturilor românești la viitoarea Conferință de Pace, ținută la Paris în anul 1946, unde a fost chemat ca specialist, mai ales că tot el a scris în întregime și a susținut Memoriul principal pentru demonstrarea dreptului legitim al României la restabilirea graniței ei apusene (retrocedarea Ardealului de Nord), memoriu extrem de documentat și întemeiat pe baze științifice, care a contribuit decisiv la recunoașterea drepturilor noastre de către Conferință.

Vasile Stoica a fost singurul om din Țara Românească care a luat parte la cele două conferințe de pace ale celor două mari războaie mondiale, luptând de fiecare dată pentru întregirea **Patriei** (subl. în original), prin vorba, scrisul, munca și sângele lui.

Avându-se în vedere - între altele - contribuția sa deosebită la înfăptuirea unității naționale - unirea Transilvaniei cu Patria-mamă - și meritele sale excepționale pe tărâm politic, judecătoria Sectorului I București a dispus prin sentința

penală nr. 393 din 30 august 1968 - reabilitarea judecătorească a lui Vasile Stoica, iar Tribunalul Suprem, prin decizia nr. 11 din 20 ianuarie 1970 (dosar nr. 3/1970) găsim **nelegală și netemeinică** (subl. în original) condamnarea lui Vasile Stoica la 10 ani închisoare, în care timp și-a găsit și moartea - "admite recursul extraordinar declarat de Ministrul Justiției împotriva sentinței de condamnare, casează menționatele hotărâri și **achită de orice penalitate pe Vasile Stoica.**" (subl. în original)

După cum se vede, soțul meu, **absolut nevinovat** (subl. în original), a fost condamnat la 10 ani închisoare cu confiscarea totală a averii, unde a și murit. Acesta a fost sfârșitul unei vieți închinată, timp de 50 de ani, muncii depuse cu toată abnegația în slujba țării sale. Și-a făcut cariera de la coarneau plugului țărănesc până la cel mai înalt grad diplomatic, prin eroism, muncă, talent și hărnicie, iar prin structura sufletească izvorâtă din sângele strămoșilor săi, țărani din Țara Oltului, și-a adorat Patria și poporul său românesc, pe care l-a servit cu devotament neclintit întreaga viață.

Cu credință că vor fi apreciate la justa valoare meritele excepționale ale lui Vasile Stoica în activitatea sa prodigioasă și profundele sentimente patriotice de care a fost călăuzit întreaga viață, rog stăruitor pe Înalta Prea Sfinția Voastră să aprobe împlinirea ultimei sale dorințe.

Sînt a Înalta Prea Sfinției Voastre prea plecată și supusă fică sufletească*.

Paula STOICA

**Scrisoarea a fost întocmită, probabil, cu ajutorul unui avocat, lucru ușor de observat din formulările specifice și limbajul de lemn al epocii. ■*

Un veteran de război ne trimite în trecut...

Asociația Națională a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retrageră din Ministerul Afacerilor Interne are filiale județene în întreaga țară, inclusiv la noi, la Alba, unde alfabetic suntem pe primul loc. Dintre cei 243 de membri cotizanți ai noștri, unul poate fi considerat unicat, nu numai în județ, ci – probabil – și la nivel național.

Colonelul (rtg.) **Gheorghe Hațegan** este veteran de război, ajuns la vârsta matusalemică de 98 de ani (n. la 11 martie 1922).

Este eroul din familia noastră – Poliția -, unde a lucrat ca ofițer de cercetare penală (raionul Alba, regiunea Hunedoara), apoi în același profil de muncă la municipiul Alba Iulia, județul Alba. La pensionare a avut gradul de maior. Fiind veteran de război, a fost avansat în mod onorific și succesiv până la gradul de colonel.

Este momentul să subliniem că veteranii de război sunt din an în an tot mai puțini, se deplasează tot mai greu, sunt tot mai gârboviți, dar prin aceasta tot mai prețioși. Ei merită toată atenția noastră, cele ce urmează încercând să reprezinte o

formă de omagiu adusă colonelului (rtg.) Gheorghe Hațegan.

De la el i-am aflat „povestea” vieții. L-am găsit la locuința sa din satul Oarda de Jos, sat situat „peste drum” (cum se spune în popor), în cazul nostru peste ... Mureș (!) față de municipiul Alba Iulia, dar coborâtor la tinerețe din Oarda de Sus. E foarte ușor de aflat. Îl cunoaște tot satul pe „tetea Ghiță Hațegan”. M-a impresionat vigoarea sa fizică, dar mai ales cea psihică, demnă de invidiat la vârsta lui, după valorile de primejdii și privațiuni care au trecut peste el în timp de război.

Am aflat că a fost încorporat militar la 25 mai 1944 la Batalionul de pontonieri (arma care construiește poduri plutitoare pentru forțarea râurilor) din Alba Iulia.

După perioada de instrucție și respectiv după 23 aug. 1944 a participat cu întreaga unitate la dezarmarea trupelor germane și maghiare din Alba Iulia.

Ziua de 1 septembrie 1944 îl găsește la Oarba de Mureș, acolo unde trupele române au suferit un adevărat carnagiu. Ei, pontonierii, dădeau sprijin infanteriei pentru cucerirea cotei ocupate de nemți și unguri. De acolo de sus, cuiburile de mitralieră „rădeau” pe românașii noștri aflați în ofensivă care n-au primit ajutor de artilerie și aviație din partea rușilor, obligați în mod repetat să revină. Sute și mii de militari români au fost răpuși în acele zile de încrâncenare militară. Urcau mulți și coborau puțini. La bază se regrupau și porneau din nou. De fiecare dată se răreau cei rămași în picioare, dar soldatul Gheorghe Hațegan era printre ei. Finalul a fost totuși victorios pentru noi.

A redevenit pontonier când a participat la construirea podului peste Arieș, la Viișoara. Nemții așteptau întăriri de la Cluj, dar rușii și infanteria română, sprijinită de pontonieri, i-au respins. Aceștia din urmă nu au mai întâmpinat rezistență specifică armei lor, până la Tisa.

Aici, din nou au avut loc lupte îndârjite. Mai abtîr decît în zone cu șes întins. Au fost victime și de o parte și de alta. Din fericire conjudețeanul nostru a rămas neatins.

Două săptămâni a durat

Soldatul Gheorghe Hațegan...

...astăzi colonel in retrageră

încleștarea cu inamicul din partea celor 3 plutoane ale Companiei 18 Pontonieri, Gheorghe Hațegan fiind în plutonul 1. Încercările de forțare a Tisei au avut loc pe la TISA KAROȘ și TISA LÖCK (cuvintele din limba maghiară sunt scrise fonetic, după modul de exprimare al personajului).

Multe au fost întâmplările povestite despre viața de front a acestui pluton 1. Ar putea constitui subiectul unui roman, dacă s-ar găsi cine să-l scrie. Aleg doar una dintre ele, pe care „materialiștii” ar pune-o pe seama întâmplării. Creștinii ar spune altceva. Dar citind-o, noi, cei de azi, vom afla mai multe despre cum, în timp de război, unii pier, iar alții scapă.

S-a petrecut la podul plutitor de la TISA KAROȘ. Comandant de pluton era locotenentul Radu, de loc de la Poiana Sibiului. Erau trei grupe în pluton. Comandantul grupei a 2-a era sergentul Fleșeriu, din Căpâlna, de pe Valea Sebeșului, iar grupa a 3-a era condusă de sergentul Dumitrache, venit în armată de peste Carpați. La această ultimă grupă, printre componenți se găsea și Gheorghe Hațegan (lopătar nr. 1, fiecare ambarcațiune

având 6 lopătari și un cârmaci la navigație). Aflând despre apropierea dintre cei doi (unul de pe Valea Sebeșului, iar celălalt de pe Valea Mureșului), sergentul Fleșeriu i-a propus ordeanului nostru să vină în grupa lui. A intervenit ceva inexplicabil atunci (oare nu Pronia Cerească?) care l-a determinat pe „Ghiță Hațegan” să refuze propunerea.

S-a lucrat intens la podul de pontoane (potrivit DEX – pod plutitor montat pe ambarcații ancorate). Într-una din zile, s-a creat la un moment dat o pauză, imortalizată de către un camarad prin poza alăturată (foto 1). La capătul dinspre pod trupele române se odihneau (e un fel de a spune!) alături de pontonieri și infanteriștii care sprijineau acțiunea. Sergentul Dumitrache, parcă dintr-un presentiment, a cerut comandantului de pluton:

- Suntem prea mulți aici, iar dușmanul e pe malul celălalt. Dați-mi voie să merg cu grupa puțin mai departe.

- Du-te.

Parcă auzind discuția, inamicul a pornit canonada de artilerie. Abia a apucat să se îndepărteze grupa

sergentului Dumitrache, când, o ghiulea de tun de calibru mare, a căzut în mijlocul militarilor rămași pe loc. Printre alții, întreaga grupă a sergentului Fleșeriu s-a transformat într-o masă de trupuri sfârtecate, fără viață. Grupa sergentului Dumitrache era însă departe și Gheorghe Hațegan împreună cu ea.

Apoi, plutonul 3 a fost cel care a reușit forțarea Tisei.

O altă întâmplare îl scoate din colbul amintirilor pe **soldatul erou Eftimie Croitoru**. A fost personaj al manualelor noastre de istorie până la apariția celor alternative de azi, care au alți „eroi” (!). Doar pe zidul de la stradă al fostei cazărmi de lângă Poarta numărul 3 a Cetății din Alba Iulia se mai găsește o modestă placă comemorativă care îl amintește pe cel dispărut, placă pe care acum nu o mai bagă în seamă și nu o mai citește nimeni.

Cele întâmplare, colonelul (rtg.) Gheorghe Hațegan le povestește cu o acuratețe de parcă s-ar fi întâmplat... ieri!

Își amintește și acum toate datele tehnice ale pontoanelor de atunci: fiecare avea trei elemente – două capete și un mijloc, cu

greutatea de 360 kg/element, cuplate între ele; tot la mijloc era montat catargul, prevăzut cu exploziv la bază, pentru a fi aruncat în aer în caz de nevoie; distanța între pontoane – 2,5m.

Totul s-a desfășurat la punctul de forțare TISA LÖCK într-o zi de duminică 17 noiembrie 1944. Noaptea era „cu de toate” (expresia îi aparține povestitorului): frig, vânt, ploaie și zăpadă. În fiecare ambarcațiune se găsea în așa-numita gardă tehnică câte un militar. Cam la nivelul mediu al podului, în vase vecine, erau soldații Gheorghe Stan și Eftimie Croitoru, iar la a patra sau a cincea ambarcațiune distanță (zice el) se găsea Gheorghe Hațegan.

Bezna era neagră, de nepătruns cu privirea. Totuși, ochii tineri și ageri ai celor de veghe au zărit la un moment dat cum din amonte venea plutind pe Tisa o mină acvatică. Ulterior s-au născut tot felul de legende în legătură cu acest obiect de pericol mortal, toate din dorința de a diminua valoarea actului eroic care a urmat. Unele neadevăruri au fost scornite din invidie, iar altele chiar frizând absurdul. Cică, mina ar fi fost confundată cu o lubeniță (pepene roșu - n.n.). Doamne, câtă prostie! Lubeniță în noiembrie!!

Mina plutește, plutește și se apropie de vasul pe care era soldatul Gheorghe Stan. Acesta, cu cangea, o îndepărtează ușor.

Curentul apei o orientează înspre locul de veghe al soldatului Eftimie Croitoru.

Pontonierul Gheorghe Hațegan apreciază că mina n-ar fi putut trece printre ambarcațiuni urmând firul apei. N-ar fi putut trece prin păienjeniișul de sfori, sârme și cabluri. Ar fi explodat și ar fi produs stricăciuni insurmontabile podului construit cu multă trudă de către militarii români, dar și victime omenești cu duimul. Trebuia să i se provoace explozia înainte de a ajunge printre vase. Dar asta nu s-ar fi putut decât printr-un sacrificiu. Sacrificiu uman. Și acest act de mare bravură a fost găsit....!

Soldatul Eftimie Croitoru gândea și el la fel cu toți camarazii săi.

Era conștient că dacă mina ar fi explodat la o distanță mică, s-ar fi produs fenomenul de „simpatie” (termen de specialitate) și ca urmare ar fi avut loc explozii în lanț la explozivul de la baza catargelor. El, omul care și-a asumat sacrificiul, n-a mai ezitat. Fiind mic de statură s-a urcat pe „buza” vasului, s-a întins cât a putut și cu capătul cângii pe care o avea în mâini a lovit cu putere obiectul aducător de moarte. S-a auzit bubuitul năpraznic al unei explozii. Toți cei din apropiere au văzut apoi cum suflul acesteia a aruncat în sus un corp omenesc însoțit de un vaiet prelung, sfâșietor. Frațiuni de secundă au mai trecut până când trupul inert a căzut pe puntea vasului, rostogolindu-se spre interior. Era trupul celui care până atunci, în viață, fusese soldatul Eftimie Croitoru.

S-a instalat o liniște mormântală. Nu s-a auzit decât glasul locotenentului Radu, devenit „șef” al podului:

- Toată lumea rămâne pe poziții până dimineață!

Încă un „amănunt” de semnalat - tot tragic: soldatul Gheorghe Stan a rămas surd și mut pentru tot restul vieții!

A doua zi, în condiții specifice de război, corpul neînsuflăit al eroului Eftimie Croitoru a fost dat îmbrățișării pământului. Era un pământ străin, nu glia strămoșească, românească. Totuși, au fost și onoruri militare organizate în pripă, prin decorări și avansări în grad post mortem.

Cu cele descrise mai sus, peripeziile acvatice ale militarului Gheorghe Hațegan nu s-au terminat. A mai avut parte de o forțare a Tisei și pe la DÖB. Tot cu victime și obol de sânge românesc vărsat pe pământ străin.

După Tisa a urmat un alt râu

de trecut, pe la Văg. Povestitorul îl compară cu Mureșul nostru, apreciindu-l ca foarte periculos, fiind o apă de munte. Podul de trecere pentru trupele române fusese minat de nemți și unguri. S-a rupt la mijloc, dar infanteriștii români l-au înnădit cu bușteni, ceea ce a permis trecerea. Totuși, 12 oameni din convoiul în care era conjudețeanul nostru au fost luați de ape și au dispărut definitiv.

Revenind, tot pe Tisa a străbătut parțial Cehoslovacia. Munții Tatra i-au rămas în amintire ca un coșmar. Aici, românii au fost „tocați” de trupele dușmane. Dar, trebuia obținută victoria. S-a primit ordin de la Înaltul Comandament: Toate armele acolo în sprijin!

Astfel, el a devenit din nou infanterist. Dar, înainte de a intra în dispozitiv, la un castel, un căpitan i-a schimbat ținuta și armamentul. În locul uniformei zdrențuite a primit haine de iarnă și armă Z.B. în locul Manlichen-ului învechit.

Aici, nemții și ungurii erau în adăposturi întărite. Rușii – în corturi. Românii sub cerul liber – ziua și noaptea. *Harașo* alianță!

Pe nemți și pe unguri nu-i scoteau din bârlog decât artileria și aviația. Infanteria era de sacrificiu, inclusiv personajul nostru. În munții Tatra l-a prins sfârșitul războiului. Cu ajutorul lui Dumnezeu nu a fost rănit niciodată! A avut un înger păzitor puternic (apreciază el).

Revenit în țară, a fost trimis în Delta Dunării la tăiat stuf pentru animale, în sprijinul populației civile. A fost liberat din armată la 1 septembrie 1946.

Nu pot încheia fără a scoate la lumină încă ceva, „uitat” de către diriguitorii țării noastre după cel de al Doilea Război Mondial! Nu se spune nimic în acest sens, nici

în filmele istorice ale lui Sergiu Nicolaescu. Probabil, cenzura avea „grijă” să nu fie afectată „prietenia de nezdruccinat dintre popoarele român și maghiar” (citată din lozincile acelor vremuri)!

Pentru a detalia, apelez la îngăduința redacției și răbdarea cititorilor.

Cele așternute pe hârtie sunt dovedite de poza alăturată (foto 2) chiar dacă imaginile alb-negru specifice tehnicii fotografice de atunci aduc oarecari îngreunări. Sergentul Gheorghe Hațegan (primul din dreapta imaginii) este fotografiat împreună cu un grup de camarazi, el fiind atunci internat în infirmerie din cauza unei pneumonii.

Se știe că Ungaria a mers alături de Hitler până la fundul prăpastiei, astfel că, după actul de la 23 august 1944, România și Ungaria au devenit (și oficial!) țări inamice. Pentru că uniformele militare erau asemănătoare ca model și culoare, cât și pentru a nu se împușca românii între ei, din greșală, toți ostașii noștri care au participat la lupte directe au primit și și-au prins pe brațul stâng câte o banderolă cu tricolorul românesc: roșu, galben și albastru. Cu banderolele respective au rămas până la sfârșitul războiului. Erau acestea un semn distinctiv, onorific, că au participat **efectiv** la confruntările armate.

În decursul anilor care au urmat, de câte ori veteranul Gheorghe Hațegan își depăna amintirile de pe front, era „sfătuit” să renunțe a expune cele de mai sus. Pozele (fotocopiate aici) au fost ascunse într-un fund de sertar până acum când, cititorii de azi pot lua cunoștință de ele prin intermediul revistei noastre. ■

Colonel (rtg.) Dorin OAIĐĂ

Iată o fotografie care ar merita un premiu!

Nu-i cunoaștem povestea și nici cine este autorul ei, după cum nici pe soldații aliniați în fața aparatului foto nu-i știm.

Ea a fost făcută în cazarma Regimentului 7 Racova, devenit Regimentul 25 Infanterie, din Vaslui, cazarma din care au plecat la război, la 1877, curcanii sergentului Constantin Țurcanu, faimosul Peneș Curcanul al lui Vasile Alecsandri. E posibil ca această fotografie să se mai găsească pe peretele vreunei gospodării din satele județului Vaslui.

Noi am primit exemplarul de față de la distinsa doamnă Mariana Tudor, din Vaslui, care ne-a spus că fotografia ar fi fost făcută într-o zi de sărbătoare, când ostașii din regiment au depus jurământul. Așa se explică prezența în mijlocul lor a unei copile, fiica sergentului comandant de grupă, mândru până la cer de fata lui și de subordonații cu priviri marțiale.

Această fotografie ar fi meritat să fie expusă în muzeul gloriosului regiment de unde au pornit spre Plevna dorobanții lui Peneș Curcanul și unde au fost comandanți colonelul Constantin Prezan (viitorul mareșal) și maiorul Ioan Dragalina (generalul erou al Războiului de Reîntregire a Neamului).

Ar fi meritat, dacă această unitate militară – emblemă a târgului de odinioară – n-ar fi fost desființată și cazarma n-ar fi fost lăsată în paragină: raiul batalioanelor de ciori!... ■

Dumitru Roman

Căpitanul Emanoil Boteanu,

trimis oficial al statului român

în războiul de secesiune din Statele Unite ale Americii

Cu puțin înaintea împlinirii a 100 de ani de la înființare, Statele Unite ale Americii au fost zguduite de războiul de secesiune (1861-1865). La acest război, în tabăra nordistă, au fost prezenți și câțiva români: Nicolae Dunca (căzut în luptă, 1862), Eugen Ghika-Comănești (rănit în luptă, 1862), George Pomuț (numit, după război, consul general al SUA în Rusia, la Petersburg), Emanoil Boteanu (singurul trimis oficial al tânărului stat român).

Alexandru Ioan Cuza, întâiul domnitor al Principatelor Române, a avut între prioritățile de reforme pentru modernizarea statului român armata. O direcție urmărită în modernizarea armatei a fost aceea a perfecționării corpului de comandă prin trimiterea ofițerilor români peste hotare. Astfel, între anii 1859 și 1865, peste 100 de tineri ofițeri au fost trimiși să se instruiască în arta militară în Franța (Școala de Stat Major din Paris, Școlile de Cavalerie de la Saint-Cyr și Saumur, de Artilerie și Geniu de la Metz, de Tir de la Vincennes, Școala Navală de la Brest), Italia (Școala de Artilerie din Torino), școli militare din imperiile Austriac (Viena) și Rus (Petersburg). Unii ofițeri au luat parte la operațiunile militare din diferite zone de conflict, ca luptători activi sau ca observatori.

Căpitanul Emanoil Boteanu a fost unul dintre ei. Născut la București, la 1 iunie 1836, fiind cel dintâi fiu al col. Adj. Emanoil C. Boteanu. A îmbrățișat cariera armelor, urmând cursurile Școlii Militare din București; ca o recunoaștere a rezultatelor obținute, la absolvire (1856), când a fost avansat sublocotenent, a primit din partea lui Barbu Știrbei, Domnitorul Țării Românești,

*Căpitanul
Emanoil Boteanu*

un ceas de aur. A fost trimis în Franța, la Școala de Stat Major din Paris, pe care o absolvă în 1861. La întoarcerea în țară, a fost încadrat la Statul Major General, atașat ca adjutant al lui Cuza, cu dreptul de a purta, ca distincție, chipiul cu postav alb și insignele Domnitorului, la chipiu și epoleți.

La 12 octombrie 1864, prin Înaltul Ordin de zi Nr.1344, Alexandru Ioan Cuza decretează, "trimiterea căpitanului Boteanu, pe timp de un an, în Statele Unite din Nordul Americii, pentru a urmări operațiile Militare" (Art.1). Prin același ordin, "se autoriza căpitanul Boteanu a urmări mai întâi operațiile armatei Franceze din sudul Algeriei" (Art.2) și se menționa suma acordată pentru deplasare și intrarea în campanie (150 galbeni), precum și diurna de un galben, pe lângă leafa sa (Art.3).

Despre misiunea lui Emanoil Boteanu prezentăm trei rapoarte trimise de aceasta generalului George Manu, care au fost publicate în *Monitorul Oastei* din 1895, Partea Neoficială.

Un prim raport, trimis la 7 februarie 1865, de la Cartierul general al armatei de Potomac, prezintă: plecarea din București, la 1 noiembrie 1864; perioada petrecută la Paris (8-18 noiembrie), în care și-a prezentat scrisorile de recomandare ministrului de război francez și a

așteptat răspunsul acestuia, luarea scrisorii de recomandare de la șeful Legației Americane la Paris, Dayton; plecarea spre Liverpool (21 noiembrie), pentru a se îmbarca pentru continentul american, întrucât plecarea spre Algeria a fost anulată ca urmare a încetării operațiunilor desfășurate de armata franceză în acea zonă; plecarea spre New York (23 noiembrie), unde ajunge pe 17 decembrie, durata traversării Atlanticului fiind dublă din cauza furtunilor; perioada petrecută la New York (17-29 decembrie), în care a făcut pregătirile pentru o campanie de iarnă, având în vedere că el trebuia să îndeplinească prima misiune în Africa; plecarea spre Washington și perioada petrecută în capitala SUA (30 decembrie 1864 - 24 ianuarie 1865, când a primit scrisoarea de recomandare și aprobarea de a merge în teatrul de operațiuni), cu o descriere amănunțită a modului în care a fost primit la Ministerul de Externe (ministrul Steward) și Ministerul de Război (ministrul ad interim Dana), bunăvoința și atenția de care s-a bucurat din partea înalților oficiali americani; plecarea în teatrul de operațiuni, unde, ca urmare a condițiilor vitrege de iarnă, ajunge pe 30 ianuarie; prezentarea, pe 2 februarie, la comandantul Armatei de Potomac, generalul Meade, care i-a promis tot sprijinul în îndeplinirea misiunii sale de observator al operațiunilor militare.

În continuarea raportului, ofițerul face o descriere a celor două armate nordiste aflate în fața Petersburgului, deținut de forțele Confederației.

Armata de Potomac, comandată de generalul Meade, avea un efectiv de 70-80.000 de oameni și era compusă din patru corpuri de

infanterie dispuse astfel: Corpul 9, la flancul drept; Corpul 6, la centru; Corpul 2, la flancul stâng; Corpul 5 și cavaleria, constituiau rezerva.

Armata de James, comandată de generalul Ord, avea un efectiv mai mic, 20-30.000 de oameni și era dispusă dincolo de râul James. Ambele armate se aflau subordonate direct generalului Grant (șeful tuturor armatelor de mare și de uscat), care își avea Cartierul general la City-Point, loc unde soseau și corăbiile cu aprovizionarea, transportul până la cele două armate făcându-se pe calea ferată.

Căpitanul Boteanu descrie, în raport, sistemul amplasamentului celor două armate, lucrările de campanie amenajate de trupe: redute, cortine, abatise, inclusiv barăcile (din trunchiuri de copaci așezați orizontal, acoperiți cu pânză de cort și având în interior un cămin de cărămidă pentru facerea focului), în care stăteau militarii. De asemeni, descrie acțiunile militare care au avut loc, pe acel front al Armatei de Potomac, la Hutchers Run, în perioada 5 - 7 februarie 1865: confruntările cu trupele federației, din 5 februarie, în care au fost angajate efective ale Corpului 5 Cavalerie și Corpului 2, când inamicul a fost respins, dar cu prețul unor însemnate pierderi, 100 de oameni; luptele crâncene din ziua de 6 februarie, care au durat de la amiază până târziu în noapte, trupele nordiste fiind nevoite să se retragă; contraatac din 7 februarie, sub comanda generalului Warea, care a dus la recuperarea pozițiilor pierdute, cu prețul a 600 de victime, din care 200 de morți.

Spre finalul raportului, căpitanul Boteanu face unele constatări proprii cu privire la combatanții armatei nordiste: soldații erau bine

făcuți, disciplinați, dar acțiunile lor erau lipsite de entuziasm; cât privește corpul ofițeresc, unii ofițeri erau buni, dar erau și din cei care lasă de dorit.

Această apreciere este justificată și are cauze obiective, dacă ne gândim la totala lipsă de pregătire a acestui corp în comparație cu profesioniștii din trupele federației, în perioada inițială a războiului.

Al doilea raport, trimis la 15 martie 1865, de la Cartierul general al Armatei de Potomac, în fața Petersburgului, menționează că pe acel front nu au mai avut loc lupte, în afara celor de la Hutchers Run, prezentate în raportul anterior, atât din cauza vremii vitrege, de iarnă, cât și a faptului că se așteptau întăriri. Sunt amintite acțiunile desfășurate pe alte fronturi de generalii Scherman, Schofield și Scheridan. Armata generalului Scherman, prin ocuparea orașelor Savannah și Columbia (capitala Carolinei de Sud), a silit forțele confederației să renunțe la două mari porturi, Charleston și Wilmington, și a înaintat rapid pe direcția Winsboro-Faietvile pentru a face joncțiunea cu generalul Schofield; în acest timp, armata generalului Schofield, după ocuparea Wilmingtonului, înaintase spre Goldsboro, unde a învins și alungat gruparea de forțe sudiste din zonă; generalul Scheridan, plecând cu două divizii de cavalerie din Winchester într-un marș rapid spre Staunton, apoi spre Charlottesville, a atacat prin surprindere armata generalului confederat Earli, luând un număr mare de prizonieri (1500), inclusiv Statul Major al armatei, și capturând o mare cantitate de tehnică de luptă. Analizând aceste acțiuni, căpitanul român apreciază că, în următoarele săptămâni, forțele

confederației vor fi înconjurate de forțele federale; că luptele decisive se vor da în statul Virginia, în zona orașelor Petersburg și Rischmond.

În același raport, face unele observații cu privire la organizarea armatei americane atât pe timp de pace, cât mai ales pe timp de război: este scos în evidență profesionalismul trupelor confederației, în special al corpului ofițeresc, urmare a atenției acordate factorului militar de aceste state, atu care le-a permis să dețină controlul în prima parte a războiului; forțele federale, formate din voluntari și încadrate cu ofițeri improvizați (avocați, jurnaliști etc), aveau să încline balanța în favoarea lor în ultima parte a războiului, ca urmare a puricării lor prin luptă, și prin neta superioritate numerică (determinată și de eliberarea din sclavie a negrilor, prin „Proclamația emancipării”, intrată în vigoare la 1 ianuarie 1863).

Pe lângă unele deosebiri de organizare, considerate vulnerabile față de cele europene, sunt prezentate și aspecte pozitive, cum ar fi buna organizare a comunicațiilor și legăturilor cu forțele proprii; exemplifică prin aceea că după luptele de la Hatcher-Run, în mai puțin de două săptămâni, căile de comunicații de-a lungul întregului front au fost restabilite, efort care a necesitat refacerea de drumuri și cale ferată, defrișări de pădure, construirea de poduri (unele de peste 100 m lungime și 10 m înălțime); construirea rapidă a unor drumuri din lemn (Plak-Road), executate din copaci tăiați, așezați orizontal și transversal pe direcția drumului. Cu privire la echipamentul din dotarea trupei, Boteanu descrie un nou tip de raniță (sac de spate), la experimentarea căruia a fost

martor; pe lângă descriere, face și câteva schițe pe care le anexează raportului.

În încheierea raportului, se simte dator să facă cunoscute bunăvoința, atenția și curtoazia ce i-au fost arătate de comandantul Armatei de Potomac (generalul Meade) și șeful de Stat Major (generalul Webb), cât și de ofițerii de toate gradele.

Al treilea raport a fost trimis la 16 aprilie 1865, de la Cartierul general al Armatei de Potomac aflat la Burksville, Virginia.

Sunt prezentate evenimentele care au avut loc în perioada 25 martie și 9 aprilie (ziua în care generalul confederat Lee, cu întreaga sa armată, s-a predat). Luptele din 25 martie s-au desfășurat pe parcursul întregii zile, pe tot frontul Armatei de Potomac. Au început la flancul drept, cu atacul fortului Stadman de către forțele generalului confederat Gordon, care a reușit să ocupe fortul, dar a fost oprit și respins pe vechile amplasamente de către forțele Corpul 9, care au luat peste

1000 de prizonieri. A urmat atacul forțelor nordiste la flancul drept inamic, unde au participat corpurile 2 și 6 ale armatei. Căpitanul Boteanu, atașat la Corpul 2 (condus de generalul Humphers), descrie modul de organizare și ducere a luptei, oarecum diferit de cel european; astfel, linia pichetelor, cea mai apropiată de inamic (100 m), era constituită din parapete de 3-4 m lungime și înalte de un metru, cu o distanță de 10 m între ele, în spatele cărora se aflau 5-6 soldați; când se dădea ordinul de deschidere a focului, soldații din spatele parapetelor se ridicau și trăgeau, de cele mai multe ori fără a ochi. Au urmat atacuri și contraatacuri, susținute de focul artileriei, până seara târziu, fără ca vreuna din părți să fi putut înainta; pierderile din luptele acestei zile s-au ridicat la 2000 de oameni (morți și răniți), pentru forțele nordiste și de două ori mai mult pentru forțele sudiste. ■

**Colonel (rtr.)
Dumitru STAVARACHE**

MEMENTO 2020

Se împlinesc 135 de ani de la nașterea compozitorului Ionel G. Brătianu (19 ianuarie 1885, Craiova - 31 martie 1921, Sinaia).

A fost compozitorul binecunoscutelor cântece patriotice „Pui de lei” (pe versuri de Ioan S. Nenițescu) și „Imnul eroilor” (cu un text de Iuliu Roșca Dormidont).

De câte ori ascultăm „Imnul Eroilor” – care este și imnul cu care Asociația Națională Cultul Eroilor „Regina Maria” își deschide toate manifestările și ceremoniile solemne - să ne aducem aminte și de cel care i-a dat viață nemuritoare. Ionel G. Brătianu este și autorul unora dintre primele compoziții pe versurile poetului Mihai Eminescu. ■

Povești de dragoste și de război

Mogoșoaia, Palatul Brâncovenesc. Măreța clădire, cu ziduri roșii, ne invită să facem cunoștință cu turnul de veghe, cuhnia, casa de oaspeți, ghețaria și Biserica cu hramul „Sfântu Gheorghe”, ctitoria lui Constantin Brâncoveanu din 1688, aflată lângă zidurile curții. Pisania de pe latura de răsărit a palatului ne spune că acesta a fost construit de Constantin Brâncoveanu și terminat la 20 septembrie 1702.

Pașii ne poartă prin parcul palatului. Printre copacii seculari zărim o construcție, care ne intrigă. Este cavoul familiei Bibescu, construit de Nicolae, între 1860 și 1880, pe care este înscris „Familia Principelui Nicolae Bibescu”. Aici își dorm somnul de veci Nicolae Bibescu și soția sa Helene Ney d'Elchingen, George Bibescu și soția sa Valentine.

În dreapta intrării, pe o aglomerare de pietre, se află o carte deschisă, din marmură albă, așezată pe încrucișarea dintre o spadă și o pană de scriitor, amintind de cele două preocupări ale decedatului, pe paginile căreia este înscris:

„Principele George Bibescu, născut în București, la 14 martie 1834, fiul lui George Demetrie Bibescu, domnitor al Țării Românești, ales de popor pe viață și al Zoei Mavrocordat, Principesă Basarab Brâncoveanu. Elev al școlii din S[aint] Cyr și de Stat Major din Franța 1856-1859. A făcut campania

din Mexic, dat în ordin de zi pe armată la bătălia de la Cumbres 28 aprilie 1862. Dat în ordin de zi pe armată la atacul de la Puebla 5 mai 1862.

Cavaler la Legiunii de Onoare 3 iulie 1862.

Înaintat căpitan de stat-major la 24 ianuarie 1864.

Dat în ordin de zi pe armată în urma șarjei de la Teocaltice 1863.

Ofițer al Legiunii de Onoare 1865.

Trimis după cererea sa în Algeria 1867. A obținut drepturile civile în Franța, prin decret imperial la 30 ianuarie 1867.

A făcut campania franco-germană ca adjutant al generalului F. Dounay 1870.

Dat în ordinul de zi pe armată pentru curajul său la bătălia de la Sedan. Ca prizonier la Coblenz, se devotază camarazilor săi de captivitate.

Numit consilier general la expoziția română din Paris 1889.

Numit membru corespondent al Academiei Franceze de Științe Morale și Politice.

Încetat din viață la Constantinopol, în etate de 68 de ani, la 7/20 mai 1902.

Binecuvântată fie memoria sa, căci el a trăit făcând binele”.

Dar ce nu ne spune placa de marmură?

George, după absolvirea școlii de la Saint Cyr, a devenit ofițer în armata franceză, participând la campania din Mexic. Napoleon al III-lea dorind să îl împace pe împăratul Austriei, Franz Iosef, pe care îl deposedase de Lombardia și Savoia, a vrut să acorde titlul de împărat al Mexicului lui Maximilian

(fratele lui Franz Iosif). Campania se termină dezastruos pentru invadatori, înfrânți de Benito Juarez. Maximilian este luat prizonier și împușcat. George scrie o carte despre această campanie – „Retragerea celor 5.000”.

Participă la războiul din Algeria (1867), alături de unul dintre frații săi, și el absolvent al școlii de la Saint Cyr. Va participa și la războiul împotriva Germaniei (1870), pe front la Sedan, unde Bismarck distruge armata franceză. Căzut prizonier la Koblenz, prințul George Bibescu își încurajează camarazii, îi organizează și obține eliberarea multora dintre ei.

Chipeșul ofițer se îndrăgostește de frumoasa Valentine, născută contesa de Caraman-Chimay, care-i împărtășește pasiunea. Dar un obstacol stătea în calea iubirii lor. Doamna era căsătorită, din 1861, cu contele de Bauffremont și mamă a doi copii. Iubirea celor doi stârnește un imens scandal, sfârșit cu un duel între soț și amant, acesta din urmă fiind încarcerat la Conciergerie. Valentine, nefericită alături de brutalul ei soț, înaintează divorțul, care nu este acceptat de biserica catolică. Ajutată de George, emigrează în Germania, unde obține naturalizarea și divorțul. Se căsătorește George, dar Parisul care îngăduia adulterul, nu tolerează divorțul, celor doi soți refuzându-li-se accesul în multe saloane aristocrate, inclusiv în cel al surorii Valentinei. Martha Bibescu mijlocește împăcarea dintre soacră și noră.

La 9 mai 1887, George devine membru de onoare al Academiei

de Arme din Paris, odată cu lansarea cărții sale „Au Mexique (1862) Combats et retraite des sixmille” la Editura Plon și Nourrit.

Pentru cariera sa literară, prințul George Bibescu este ales membru al Institutului Francez.

Pe a doua placă de la Mogoșoaia sunt gravate un însemn heraldic cu doi lei și inscripția:

„+ Marie Henriette Valentine Comtesse de Caraman-Chimay Princesse Georges Bibesco, née à Menara le 15 fevrier 1839, mariée à Berlin le 24 octobre 1875. Morte à Bucarest le 25 aout 1914. Repose ici, auprès de celui qu'elle a tant aimé R.I.P.”

Din căsătoria principelui George Bibescu cu Valentine (1875) s-au născut Nadejda (1876), viitoarea soție a prințului Barbu Știrbey, și George-Valentin (1880).

George Valentin Bibescu este

fondatorul Automobil Clubului Român (1904), Clubului Aviatic Român (1909), Ligii Naționale Aeriene (1912) și a aeroportului Băneasa; comandant al Școlii de Pilotaj de la Cotroceni (1911-1912), președinte al Comitetului Olimpic Român (1920-1923), Mare Maestru al Marii Loji Naționale din România (1911-1916) și Mare Maestru Onorific (1925) și președinte al Federației Aeronautice Internaționale (1930). A deținut un brevet internațional de pilot obținut la Școala de Aviație a lui Louis Bleriot. A fost primul comandant al unei escadrile de recunoaștere (1913). A participat în calitate de comandant de escadrilă la prima conflagrație mondială. Recorduri aviatice – zboruri în Africa, America și India. A murit la București, la 2 iulie 1941, găsindu-și odihna veșnică în pridvorul

Bisericii „Sfântul Gheorghe” de la Mogoșoaia.

În fața cavoului se află trei plăci funerare, care aparțin lui Mihai principe Basarab-Brâncoveanu, lui George Basarab-Brâncoveanu și lady-ei Elisabeth născută Asquit principesă Bibescu.

„Lady Elisabeth Asquith princess Bibesco, born in London, February 26 the 1898.

+ in Bucharest april 6 the 1945, My soul has gained the freedom of the night”.

Elisabeth Charlotte Lucy era fiica lordului Herbert Henry Asquith, poetă și scriitoare de limbă engleză. S-a căsătorit, la 29 aprilie 1919, cu prințul Antoine Bibescu (născut la 19 iulie 1878, Paris – d. 2 septembrie 1951, Paris). Fiul lui Alexandru Bibescu (1842-1911) și al Elenei, născută Costaki-Epureanu (1855-1902) a fost avocat, diplomat și scriitor. Înainte de Primul Război Mondial a fost atașat și însărcinat cu afaceri al Legației României la Londra. Antoine a reprezentat România și la Washington (1920-1926) și la Madrid (1927-1931). Cei doi soți au locuit în țară în timpul celui de-Al Doilea Război Mondial. Din căsătoria lor s-a născut Priscilla Helen Alexandra Hodgson (1920-2004), nașii fiind scriitorul Marcel Proust și regina Alexandra, soția regelui Eduard VII. Elisabeth a murit de pneumonie. După moartea soției și confiscarea proprietăților de către comuniști, Antoine a părăsit țara pentru totdeauna, stabilindu-se la Paris.

Despre cei doi frați aviatori, Mihai și George, aflăm dintr-un documentar, cu nr. 17216 din 28 mai 1960, semnat de adjunctul ministrului Forțelor Armate, generalul locotenent Mihail Burcă³, solicitat de Constanța

Cavoul familiei Bibescu, Palatul Mogoșoaia

Crăciun⁴, adjunct al ministrului Învățământului și Culturii.

„În cavoul din parcul actualului muzeu sunt înhumate osemintele a cinci persoane, dintre care doi frați aviatori militari din familia Brâncoveanu. Unul dintre aceștia a decedat în anul 1943, într-un accident de avion, în timp ce executa un zbor de instrucție din ordinul Comandamentului Grupului 4 German. Celălalt a decedat în septembrie 1944, tot într-un accident, în momentul când decola pentru a executa o misiune împotriva trupelor hitleriste”⁵.

Cei doi frați au mormintele alăturate. Pe o placă este înscris:

„Aici așteaptă învierea întru Christos MIHAI principe BASARAB-BRÂNCOVEANU, născut în București, în 4 aprilie 1921”.

Locotenent aviator căzut în Valea Leurzei, în ziua 10 august 1943, la vârsta de 22 ani, căsătorit cu Victoria Rojas.

«Oricine va căuta să-și scape viața o va pierde și oricine o va pierde o va găsi» Luca XVIII 33”.

Generalul locotenent Mihail Burcă notează: „Sublocotenent aviator (r) Brâncoveanu C. Basarab Ion Marin Radu Mihai: născut la 4 aprilie 1921, la București, fiul lui Mihail Constantin Bibescu Brâncoveanu și al Marie Nicole, născută Cesianu, mari moșieri. A intrat în armată la 28 noiembrie

1940, ca soldat termen redus, voluntar la Centrul de Instrucție al Aeronauticii. A decedat la 10 august 1943, prin aterizare forțată (accident) în comuna Valea Leurzii, raionul Pucioasa, regiunea Ploiești, în timp ce executa un zbor de instrucție din ordinul Comandamentului Grupului 4 german. Când a murit a avut gradul de sublocotenent (r) la Flotila 1 Vânătoare”⁶.

Tânărul Mihai Bibescu-Brâncoveanu a fost absolvent al Școlii de Ofițeri de Aviație de la București și al celei de Aviație de Vânătoare de la Brașov. A fost căsătorit cu Maria Victoria, fiica șefului Legației Spaniei la București, José de Rojasy Moreno⁷.

La moartea sa, generalul Gheorghe Jienescu a rostit: „A fost o dată un zburător cu păr de aur și ochi de vultur, care în bezna nopții conducea pasărea de oțel cu sufler de foc”⁸.

Pe cea de-a doua placă este gravat:

„Aici așteaptă învierea întru Christos GEORGE principe BASARAB-BRÂNCOVEANU, sublocotenent aviator de rezervă decorat cu Crucea de Aur a Virtuții Aeronautice. Născut în București, la 27 martie 1922, căzut la datorie în ziua de 19 septembrie 1944, în vârstă de 22 de ani.

Cei iubiți și uniți în viața lor/
Nici la moarte nu s-au despărțit/
Fost-au mai iuți decât vulturii/

Și mai puternici decât leii/
Au căzut ca cei viteji”.

Despre cel de-al doilea frate, același adjunct de ministru consemnează: „Sublocotenent aviator Brâncoveanu Basarab Bibescu Nicolae Gheorghe: născut la 27 martie 1922, la București. Fiul lui Mihail Constantin Bibescu Brâncoveanu și al Marie Nicole, născută Cesianu, mari moșieri. A intrat în armată ca soldat termen redus la 3 decembrie 1940, la Regimentul Gardă Călăre. La 15 februarie 1943 a fost înaintat la gradul de sublocotenent (r) la Centrul Militar de Pilotaj. A decedat la 19 septembrie 1944, într-un accident de avion, în momentul când decola de pe aerodromul Turnișor, raionul Sibiu, regiunea Stalin, pentru a însoți un grup de avioane la bombardament, ce aveau misiunea de a bombarda pe hitleriști la Someșeni”⁹.

În „Jurnalul de operații al Grupului 9 Vânătoare”, în ziua de 19 septembrie 1944, este consemnat: „La orele 14.10, o patrulă sub comanda locotenentului Gavrilu a executat o însoțire He88. S-a bombardat gara Someșeni, cu efecte slabe. Un avion accidentat la decolare (pilotul slt. av. rez. Brâncoveanu Gheorghe – mort)”¹⁰.

Să îi lăsăm să se odihnească în pace... ■

Luminița GIURGIU

(Endnotes)

1. „Marie Henriette Valentine contesă de Caraman-Chimay, principesă George Bibescu, născută la Menara la 15 februarie 1839, căsătorită la Berlin la 24 octombrie 1875. Moartă la București, la 25 august 1914. Odihnește aici, lângă cel pe care l-a iubit atât. Odihnească-se în pace”.
2. „Lady Elisabeth Asquith prințesă Bibescu, născută la Londra, 26 februarie 1898. + în București, 7 aprilie 1945, Suflerul meu și-a câștigat liniștea nopții”.
3. Mihail Burcă (n. 25 aprilie Pașcani – d. 1994, București) general de armată; a îndeplinit funcția de adjunct al ministrului Forțelor Armate între 1958 și 1978.
4. Constanța (Helena) Crăciun (n. 16 februarie 1914, Constanța – d. 2 mai 2002, București), membră a Partidului Comunist din România din anul 1935 și a C.C. al Partidului Comunist din România și a C.C. al P.C.R. între

- 1945-1969 și 1972-1974; membră a Prezidiului Marii Adunări Naționale între 1948-1953; ministru al Culturii între 28 octombrie 1953 și 19 martie 1957; președintă a Comitetului de Stat pentru Cultură și artă între 5 iunie 1962 și 21 august 1965; vicepreședintă a Consiliului de Stat între 1965 și 1969; a fost căsătorită cu Ion Vințe;
5. Arhivele Militare Române (în continuare A.M.R.), Fond microfilme, rola F.II. 6.189, cd. 652.
6. Ibidem, cd. 653.
7. José de Rohas y Moreno a fost șeful Legației Spaniei la București între 1941 și 1943.
8. Apud www.ariromânești.ro.
9. A.M.R., Fond microfilme, rola F.II. 6.189, cd. 653.
10. Ibidem, cd. 654.

Campania din Ungaria - 1919

BUNICII NOȘTRI, EROII NOȘTRI

Românii, amenințați în est și în vest.

După armistițiul din 11 noiembrie 1918, prin care Marele Război a luat sfârșit, în timp ce armatele statelor beligerante erau demobilizate, exceptând mici efective, ostașul român continua să rămână în stare de război, căci prea era rodnică Basarabia și prea era bogat și frumos Ardealul nostru, ca vechii stăpânitori să renunțe fără luptă la ele.

Așa se face că România era amenințată, după o expresie a vremii, de „pumnul proletar” înclăștat și noduros al sovietelor ucrainiene în est (pe Nistru) și al sovietelor maghiare în vest, cele două guverne având strânse legături între ele. Motiv pentru care comunicatele Marelui Cartier

„Bunicul meu, Vasile Gheorghe (rândul 2, primul din dreapta), comandant de tun calibrul 155 mm, în Regimentul 21 Artilerie, a fost combatant în pusta maghiară”

General menționau de fiecare dată cele două fronturi cam în felul următor: Comunicat oficial din 29 iulie st. n. 1919 – „Frontul de Est – Schimb de focuri de armă, mitralieră și tun. Frontul de Vest – Trupele noastre au ocupat pe dreapta Tisei localitățile Tardos-Szoboyakta-Szadatakta-Harkany-Tisaluca și Orokto. Orașul Szolnok este în flăcări. Operațiunile sunt în curs.” (Se dă lista cu răniți și dispăruți).

Ce se întâmplase? Încă din luna noiembrie 1918, gărzile ungurești au început măcelurile în masă asupra populației românești din Ardeal, motiv pentru care Consiliul Național Român a trimis delegații la Iași, cerând ocuparea militară de către armata romană.

Consiliul Suprem al Conferinței de Pace de la Paris a permis înaintarea armatei române doar până la o limită total arbitrară, denumită linie de demarcație, atinsă la 22 ianuarie 1919, care cobora de la Cluj la est de Munții Apuseni, o mare parte din teritoriu rămânând neocupat și populația românească neprotejată. Ungurii, disperați de pierderea Transilvaniei, organizau revolte în teritoriul ocupat de români și provocau conflicte tot mai dese, cu efective tot mai puternice, inclusiv mitraliere, tunuri și două trenuri blindate.

În teritoriul neocupat de armata romană, ungurii continuă execuțiile în masă, maltratările sălbatice, torturile și asasinatelor împotriva

populației românești.

Până la urmă, Consiliul Superior admite mutarea liniei de demarcație spre vest, urmând calea ferată Satu Mare - Oradea - Arad, fără a avea dreptul să intre în orașe, ungurii urmând a se retrage până pe 1 aprilie 1919. Între timp, la 21 martie 1919, la Budapesta puterea e trecută guvernului revoluționar comunist maghiar, condus în fapt de dictatorul aventurier și obraznic Bela Kun, care anunță o alianță cu guvernul sovietic de la Moscova și intenția de a duce ostilități împotriva tuturor statelor burgheze din lume.

Din acest moment, în toată Ungaria începe anarhia, un regim de teroare, asemănător celui iacobin, asasinate, nesiguranță, corupție, inflație, jafuri vizând avutul public și privat, de data aceasta nu numai împotriva românilor, ci și a propriilor cetățeni maghiari.

Hotărât să treacă la fapte mari, Bela Kun reușește să înjghebeze o armată, cu care, în disprețul total al hotărârii Consiliului Suprem de a se retrage pe noua linie de demarcație, în noaptea de 15/16 aprilie atacă trupele noastre în trei puncte.

Românii contraatacă și se opresc pe Tisa.

Replica armatei române este fulgerătoare. La ora trei noaptea începe contraofensiva vijelioasă care nu se oprește decât în seara zilei de 1 mai 1919, când reușește

să ocupe tot malul stâng al Tisei. Este astfel eliberat tot teritoriul la care aveam dreptul potrivit tratatului de alianță încheiat cu Antanta în 1916. Precizăm că depășirea teritoriului s-a făcut din raționamente exclusiv militare, având în vedere conduita precedentă a ungarilor, precum și faptul că armata maghiară fusese bătută, dar nu și nimicită. Apoi, linia respectivă era situată în plină câmpie, lipsită de orice obstacol natural pe care să se poată organiza o apărare eficientă, așa cum anterior aliații ocupaseră teritoriul german până la Rin.

Din informațiile culese, reieșea că armata maghiară se concentrase între Debrețin și Bichis- Chiaba, cu posibilități de a ne ataca din nou. Înaintarea pe Tisa avea caracter temporar, până când armata maghiară, conform clauzelor armistițiului, era dezarmată și demobilizată.

Faptul că armata română era întâmpinată, prin localitățile eliberate, de toată populația românească cu flori și cu urale nu mira pe nimeni. La Oradea, însă, când au apărut primele formațiuni militare române, se striga cu entuziasm „Trăiască armata română!” dar, paradoxal, și mai mult se auzeau strigătele „Eljen a roman hadsereg!” (Trăiască armata română). Ei, ungarilor, de data aceasta vedeau în armata română izbăvitoarea lor de regimul crunt, recent instaurat la Budapesta.

Cât de realistă a fost măsura înaintării și stabilirii armatei române pe Tisa o dovedesc evenimentele ulterioare.

În cursul lunii mai, ungarilor atacă pe cehoslovaci, a căror armată, fiind în curs de organizare, a fost repede învinsă. Îmbătat de această victorie facilă, Bela Kun nu numai

că refuză executarea clauzelor armistițiului, dar începe o muncă febrilă pentru completarea armatei cu noi efective, organizarea și instruirea acestora, înzestrarea corespunzătoare cu armament și muniții, în mod deosebit cu artilerie grea, între care și patru mortiere de 305 mm, și nouă trenuri blindate.

La 20 iulie, ora trei dimineața, după un puternic și prelungit bombardament de artilerie de toate calibrele, infanteria maghiară porni la atac pe tot frontul Tisei, atacul principal fiind pe centru, din direcția Szolnok, având ca obiectiv major Oradea. Se miza mult pe izbucnirea revoluției în România și pe sprijinul armatelor roșii din Rusia.

Numai că Dumnezeu îi dăduse de mult pe mâinile noastre: la 8 iulie, M.C.G. român interceptase o radiogramă a guvernului maghiar, fiind astfel la curent cu efectivele, deplasarea și data aproximativă a atacului, putând să ia din timp contramăsurile necesare. Astfel, s-au adus unități noi din interiorul

țării, toate marile unități și unități au fost organizate judicios, s-au luat măsuri de asigurarea transportării lor rapide pe căile ferate, s-a adoptat și pus la punct planul grupării trupelor după sistemul eșalonării în adâncime cu un dispozitiv subțire în față.

În ajunul ofensivei maghiare, beligeranții aveau efective de infanterie și artilerie (prin echivalență) aproximativ egale, dar românii aveau o superioritate zdrobitoare de 9/1 la cavalerie (12.000 de săbii față de 1.350 de săbii ale ungarilor), ceea ce permitea plasarea unei mase armate puternice și rapide în luptă și urmărirea la distanțe mari, transportul auto al trupelor, pe atunci fiind aproape inexistent.

Superioritatea incontestabilă a armatei noastre mai consta și în faptul că era foarte omogenă, cu un moral și avânt de luptă înalte, dornici să dea lovitura decisivă dușmanului multiseclar de la apus, în timp ce armata ungară era improvizată la repezeală, neomogenă, cu mulți luptători din

Trupe române pe una din străzile Budapestei

brigăzile internaționale comuniste, dezertori, pușcăriași, singura forță de luat în seamă fiind două regimente de secui.

La început, urmarea bombardamentului puternic și atacului concentrat inamic, trupele noastre de acoperire au fost obligate să se retragă în mai multe porțiuni de pe Tisa. Destul de repede, frontul românesc se stabilizează după care sub loviturile de ciocan ale armatei române, la 26 iulie, ungurii sunt aruncați din nou peste Tisa.

De data aceasta, având în vedere faptul că inamicul bătut își retrăsese diviziile pe malul drept al Tisei, în spate, pericolul invaziei armatei ruse bolșevice rămăsese actual (M.C.G. comunica la 24 iulie 1919: „Frontul de Est: Schimb de focuri de armă, mitraliere și tun, pe tot frontul Nistrului”), precum și faptul, prea puțin cunoscut, că și la Viena a fost o tentativă bolșevică de preluarea puterii. Pentru a fi feriți de o nouă agresiune, fără a mai ține cont de tergiversările Consiliului Suprem, guvernul român a luat hotărârea de a continua ofensiva până la distrugerea completă a inamicului.

La Viena se fac slujbe pentru victoria armatei române.

În această perioadă, spre surprinderea multora, de atunci și de acum, îngălbenit de vreme, mirosind a arhivă, cu paginile deseori peticite cu hârtie, ziarul Universul de luni 21 iulie 1919 publica următoarea știre: „Un român, sosit zilele acestea de la Viena spunea că în Karlskirche (o biserică romano-catolică de acolo) s-a oficiat acum câțiva timp un Te-Deum pentru victoria armatei române contra bolșevicilor maghiari. Și ceea ce ar părea și mai

Cavaleriști români în Capitala Ungariei

extraordinar e că la acest serviciu divin au asistat conții Andrassy și Batyany, împreună cu alți magnați aflători la Viena. Amintim că Andrassy fusese ministru de externe, iar Batyany suținuse în timpul războiului că „în politica noastră față de români, noi nu trebuie să ne arătăm slabi”.

Pe data de 30 iulie, la ora trei dimineața, la 20-30 km nord de Szolnok, în dreptul localității Tisa-Boa primele subunități au început trecerea râului, până spre seară și prin alte sectoare, fără ca inamicul să opună rezistență, căci se regrupa spre Budapesta. La 1 august orașul Szolnok este ocupat, după care inamicul încearcă slabe rezistențe, în timp ce plasa de oțel se strânge vertiginos în jurul lui prin pusta maghiară.

Comunicatul M.C.G. din 3 august precizează: „Cavaleria a ajuns în după-amiaza zilei de 2 august la 12 km de Budapesta.” La 3 august, după 15 zile de la începutul ofensivei armatei maghiare, aceasta este complet încercuită

și capitulează cu 1235 de ofițeri, 40.000 de soldați, 348 de tunuri de diferite calibre, două mortiere de 305 mm, 335 de mitraliere, 52.000 de puști, 87 avioane etc.

Comunicatul M.C.G. din 5 august 1919 menționează: „Ieri, 4 august, ora 6 d.a. Budapesta a fost ocupată de trupele noastre. Populația a primit armata romană cu liniște, încredere și pe alocuri cu manifestări de bucurie.

Armata română defilează prin Budapesta.

Un detașament alcătuit din infanterie, artilerie și cavalerie a defilat în mijlocul orașului, în fața comandantului trupelor din Transilvania (General Traian Moșoiu) și a unui imens public. Istoricii afirmă că niciodată o trupă românească n-a defilat mai mândru, mai marțial, ca atunci pe bulevardul Andrassy din Budapesta. Ostașii români defilează cu bărbăție, călcând în picioare nu numai pietrele capitalei maghiare, dar și trufia milenarului opresor.

Ziarul *Universul* din 7 august 1919 menționează: „Cu privire cum au intrat trupele noastre în Budapesta, am obținut pe cale particulară următorul foarte interesant amănunt: Cea dintâi unitate românească care a intrat în Capitala Ungariei a fost Regimentul 6 roșiori... (Generalul Rusescu în fruntea a 400 de călăreți, la ora 8, în seara zilei de 3 august n.n.) Magazinele aveau arborate steaguri albe, cari după ordinul comandamentului românesc au fost imediat înlocuite cu drapelul românesc și aliatale. D. general Prezan a dat ieri o proclamație către populația din Budapesta, în care, după ce a arătat limpede scopul ocupării Budapestei de români, menită numai să asigure liniștea frontierelor noastre, atrage atențiunea că se vor pedepsi cu cea mai mare severitate atentatele. Proclamația își exprimă însă speranța că, dată fiind atitudinea demnă a soldaților români, populațiunea își va păstra liniștea și-și va continua viața obișnuită, fără stingherire din partea armatei noastre...”. Tot ziarul *Universul* din 8 august înștiințează că a doua zi după amiază, în ședința Marelui Sfat Național, Președintele consiliului citește telegrama Marelui Cartier prin care se anunța capitularea armatei bolșevice ungare. Telegrama e salutată cu salve de aplauze și ovațiuni prelungite. Se decide trimiterea unei telegrame de felicitare comandamentului armatei.

În țară entuziasmul este deasemeni general, oglindit în mare măsură de telegramele trimise de Sindicatul Ziariștilor:

„M.S.Regelui României, În clipele aceste mărețe în care se încunună opera de arme a M.V. și a eroiceii armate române, Sindicatul Ziariștilor

își îndreaptă gândul spre primul Rege al tuturor Românilor și aduce omagiile sale Celui care n-a pregetat să jertfească totul pentru înfăptuirea idealului românesc...”

D-lui general Prezan, Șeful Marelui Cartier Genaral, Sindicatul Ziariștilor în adunarea sa generală dela 3 August își unește sentimentele sale cu ale întregului popor, exprimând nemărginita sa admirație pentru devotamentul, jertfa de sine, vitejia și disciplina cu care soldatul român, singurul din toată Europa obosită, ține piept dușmanilor civilizației și a ordinei sociale. Tăria sufletească a soldatului român și marile lui virtuți ostășești puse în valoare de conducători iscusiți, încheie azi unul din cele mai frumoase și mai glorioase capitole ale războiului care se termină, iar istoria va păstra o nemuritoare amintire vitejilor căzuți.”

În fața dezastrului, la 2 august, Bela Kun, împreună cu mulți bani, giuvaeruri, argintărie, obiecte de artă, prădate de la dușmanul de clasă, fugă la Viena, unde este arestat. Aventura bolșevică maghiară în cârdășie cu cea moscovită ia sfârșit și este înlocuită cu un guvern social-democrat.

Armata română a rămas în Budapesta atâta timp cât a fost necesar, vizând atât situația din Ungaria cât și cea internațională. În toată această perioadă a acordat o deosebită atenție aprovizionării populației cu cereale, cartofi, cărbuni, benzină, din teritoriile din vestul cât și din estul Tisei, pentru care a primit numeroase scrisori de mulțumire de la autorități, multe publicate în presa maghiară.

Interesul național, maghiar și general european al campaniei.

Campania din Ungaria a avut un interes național, dar și unul

maghiar în restabilirea unui regim legal și a ordinii sociale, precum și unul general european în stăvilirea ciumei roșii, în care nu am fost ajutați de nimeni, deși erau și alții interesați. În toamna anului 1919, în două rânduri, guvernul român a cerut să retragă armata, dar a fost amânat de Consiliul Superior.

Și astfel, în timp ce de un an, toți ceilalți soldați ai țărilor beligerante, cu mici excepții, trăiau în sânul familiilor, dormeau în patul lor, se bucurau de roadele muncii lor, soldatul român, printre care și bunicul meu Vasile Gheorghe, comandant de tun calibrul 155 mm, conform Jurnalului de operațiuni al Regimentului 21 Artilerie, Brigada IX, Divizia IX, Corpul I Armată, din care făcea parte, bivouaca pe ploaie și frig prin pusta maghiară. Până la urmă, autoritățile militare române au predat Budapesta Comisiei Interaliata, la 22 noiembrie toată armata trece Tisa, iar la 28 martie 1920 era retrasă pe noua frontieră stabilită de Conferința Păcii de la Paris.

Deși fără această campanie militară victorioasă, Hotărârea istorică a Adunării Naționale de la Alba Iulia/1 Decembrie 1918 ar fi rămas fără efect, cu regret constat că în preajma Centenarului nici autoritățile, nici presa nu i-au acordat cinstea cuvenită, atenția națiunii fiind abătută obsesiv pe două fire de păr găsite la Caracal sau două resturi osoase găsite în pădurile din jur. Prin cele de mai sus am căutat să restabilesc, în măsura posibilului, normalele valori și să aduc un omagiu centenar bunicilor noștri, eroii acelor vremuri! ■

**Căpitan (r) Consilier Juridic
Ioan IONIȚĂ**

Frați - scriitori pe frontul Marelui Război

Marele Război, chiar și acum, la mai bine de o sută de ani de la încheierea lui, naște pasiuni, dezbateri, discuții aprinse. Războiul apropie omul de moarte. Cei plecați pe front au luat cu ei lucruri simple: Biblia, icoana, fotografia părinților sau a propriei familii.

Pe câmpul de luptă, moartea nu mai este singulară, ci colectivă. Moartea nu a venit numai din gloanțele inamice; holera sau tifosul au provocat la fel de multe victime.

Pe diferite fronturi au fost și scriitori români, tineri necunoscuți publicului cititor. Din păcate și astăzi au rămas la fel de necunoscuți. Plecați din aceeași familie, viitorii scriitori, au participat la bătăliile Primului Război Mondial.

Scăpați cu viață din război, s-au întors acasă cu tot felul de răni (fizice sau psihice) sau au rămas traumatizați de ceea ce au trăit pe front. Aceste traume le-au afectat într-un fel sau altul modul de a scrie, lucru sesizat în operele lor literare.

AL-GEORGE Ion
(27 martie 1891,
Năsăud – 9 ianuarie
1957, București)

a fost voluntar în Primul Război Mondial. A absolvit Conservatorul de Muzică și Declamație, fiind coleg cu marile actrițe Maria Giurgea și Elvira Popescu. Al-George nu va ajunge totuși actor, ci bibliotecar la Fundația Universității, unde va funcționa din 1913 până la pensionare. Ultimii ani de viață adaugă, la durerea pierderii în al doilea război mondial a unicului său fiu, indiferența societății, pierderea puținilor prieteni și boala. Este frate cu poetul Vasile Al-George. Atât la Școala de Ofițeri de Rezervă din Botoșani, cât și în tranșeele războiului, Ion Al-George a scris poezii. A colaborat la diverse reviste: *Flacăra*, *Convorbiri literare*, *Gândirea*, *România literară*, *Apărătorii patriei*, *Eroii*. A semnat cu pseudonimele Terentius, Varro, Vilica, Ion Vilica, Ion Al. Francesco, Ion Al. Cozia. A tradus din literatura italiană. Poezie: *Aquile* (1913); *Domus taciturna* (1916). Dramaturgie: *Sapho* (1915); *Fugarul* (1918), *Sângele neamului* (1918).

AL-GEORGE Vasile
(24 februarie 1895,
Năsăud – 18 martie
1960, București) s-a

înrolat voluntar și a participat la bătăliile din vara anului 1917, fiind grav rănit la Mărășești. După

război, a studiat la Academia Regală de Muzică și Artă Dramatică, în aceeași perioadă a audiat cursuri la Facultatea de Drept, la care a fost licențiat. S-a stabilit definitiv la București, iar în anul 1940 s-a pensionat, învins de invaliditatea datorată războiului. A editat ziarul *Mureșul* și gazeta săptămânală *Astra*. A colaborat cu versuri la diferite reviste: *Cele trei Crișuri*, *Flamuri*, *Gândirea*, *Flacăra*, *Lucefărul*, *Țara noastră*, *Evoluția*. A fost un bun traducător din literatura maghiară. A publicat, în anul 1922, unicul volum: *Pământ. Poezii*.

CONSTANT Eugen (25 octombrie 1890 Craiova – 27 februarie 1972 Craiova) combatant în Primul Război mondial. Fratele său mai mic, Paul, a fost și el în focul bătăliilor *marei război*. Atras de misterul cifrelor, Eugen Constant a urmat Școala Comercială din Craiova (1902-1904) și Școala Superioară de Comerț *Gheorghe Ghițu* (1905-1909), devenind expert contabil. A fost profesor la Școala Industrială de Ucenici Obedeanu și la o școală industrială de pielărie. A fost secretar contabil la Teatrul Național din Craiova. Pasiunea pentru scris stă mărturie în reviste la care a colaborat: *Ramuri*, *Gândul nostru*, *Adevărul literar și artistic*, *Datina*, *Meridian*, *Jurnalul*, *Tribuna Olteniei*, *Oltenia muncitoare*. A fost și creator de reviste: *Garda*, *Strigătul oltean*, *Condeiful*. Împreună cu fratele său, Paul, a editat la Sibiu revista *Provincia literară*. A folosit

pseudonimele: Inimosu, Evghenie, Silvirgil, Condeireul, Vulcan. A fost un mare admirator al lui Liviu Rebreanu.

Familia Constant a avut trei băieți: Eugen, Paul și Savin (care a decedat tânăr, 26 de ani, într-un accident feroviar).

CONSTANT Paul
(29 ianuarie 1895, Craiova – 9 noiembrie 1981, Sibiu) a

participat la campania din Moldova, anul 1917, dar și la ultimul război mondial. A

fost absolvent al Școlii Militare de Ofițeri Activi din București. Militar de carieră, colonel de intendență, a cochetat cu romanul istoric, cu epigrama, cu poezia. A colaborat la *Adevărul literar și artistic*, *Convorbiri literare*, *Ramuri*, *Lucafărul*, *Datina*, *Pașini literare*, *Universul literar*, *Tribuna*, *Viața Românească*, *Urzica*. Opera: *Poezii* (1926), *Ceasuri ostenite* (1930), *Măști pentru muzeu* (1931), *In litera legii* (1933). *Schițe șugubețe*, *Zugrăveli* (1935), *Oameni cu cioc* (1939), *Râia* (1936), *Haiducii* (1940), *Tudor Vladimirescu* (1960), *Colivia cu sticleți* (1946), *Logodna* (1956).

DUGAN-OPAÎȚ Arcadie (18 septembrie 1878 Storojineț, Bucovina – 26 mai 1951 Gura Humorului) combatant în Primul Război Mondial, în Regimentul 4 Infanterie Cernăuți. A urmat școala primară în satul natal, liceul, la Rădăuți, Facultatea de Filosofie a Universității din Cernăuți (1902). A fost profesor la Liceul Aron Pumnul din Cernăuți. Ca profesor a înființat societatea *Steluța* împreună cu elevii săi, dar și societatea *Lucafărul*. În cel de-al doilea război mondial ajunge în lagărele germane, de unde este repatriat în 1941, stabilindu-se la Gura Humorului.

DUGAN-OPAÎȚ Ilie (18 iunie 1886 Storojineț, Bucovina - ?) combatant în Primul Război Mondial, ca ofițer, pe frontul din Carpați, cât și în triumghiul morții Mărășești-Mărăști-Oituz. Frații săi Valerian și Arcadie au participat și ei pe fronturile rusești, italiene. Ilie Dugan Opaîț a urmat școala primară din satul natal, apoi a mers la Gimnaziul Superior greco-ortodox din Suceava. A fost student al Facultății de Litere a Universității din Cernăuți. A folosit pseudonimul Valuță și a editat revistele *Tricolorul* și *Arcașul*.

DUGAN-OPAÎȚ Valerian, participant la Primul Război Mondial în calitate de subofițer în Regimentul de infanterie *Arhiducele Ferdinand 41*. A fost un bun culegător cântece și strigături (de la camarazii săi de arme), pe care le-a editat, în 1906, în volumul *Vătăjalul – obiceiuri de nuntă și doine din Bucovina*. Arcadie și Ilie Dugan-Opaîț au scos împreună o revistă umoristică – *Hacu*. Cei trei frați – Ilie, Valerian și Arcadie – au fost promotori ai vieții culturale bucovinene și au întocmit istoricul și fondul arhivistic al societăților studențești și culturale *Arboroasa* și *Junimea* (3 volume: *Condica Arboroasa-Junimea*, *Albumul verde* și *Albumul portocaliu*) precum și *Enciclopedia Junimii*, vol.I-II.

GOGA Eugen (11 decembrie 1888, Sibiu - 5 iunie 1935 București) a fost mobilizat în armata austro-ungară și a fost trimis pe frontul galițian. A fost rănit lângă localitatea Monasterjinska și a căzut prizonier la ruși, fiind deportat în Siberia, în lagărul de la Tomsk. În 1915 ajunge la București și este înrolat în armata

română, în același regiment cu fratele său mai mare, Octavian. Participă la bătălia de Arabaz, Turtucaia, 1916, unde este rănit și își pierde mâna dreaptă. După război a învățat să scrie cu mâna stângă. Modest, talentat, dar aflat mereu în umbra fratelui său, Eugen Goga a îmbogățit literatura română cu două lucrări valoroase, astăzi prea puțin cunoscute: romanele *Două Siberii* (1916) și *Cartea facerii* (1928-1931).

GOGA Octavian
(20 marie 1881, Sibiu – 6 mai 1938), poetul

pătimirii noastre, poetul mesianic al literaturii române s-a înrolat voluntar în armata română, la vârsta de 35 de ani. Alături de fratele său Eugen, a participat la luptele din Dobrogea. Urmărit de noroc, este mutat în redacția ziarului *România*, organul de presă la armatei române în primul război mondial. A făcut cursurile primare și liceale în Sibiu și Brașov, Facultatea de Litere și Filozofie la Budapesta și Berlin. A militat onest și curajos pentru Marea Unire de la 1 decembrie 1918. După război a făcut politică, iar în ultima parte a vieții politice s-a apropiat de mișcarea de extrema dreaptă. Moartea sa, survenită în urma unui atac cerebral, a făcut să nu treacă prin golgota pe care va urca un alt mare scriitor ardelean, Lucian Blaga. Opera: *Poezii* (1905), *Ne cheamă pământul* (1909), *Din umbra zidurilor* (1913), *Cântec fără țară* (1916), *Din larg* (1935), *Mustul care fierbe*, *Precursorii* (1930); *Domnul notar*, *Meșterul Manole*; *Memorii* (1981); *Ne învață Mărășeștii* (1989); *Note de jurnal: Fărîmături dintr-o prăbușire 17 noiembrie-26 decembrie 1916 și Însemnări zilnice* (1931). (va urma).

Teodora MANOLE

Virgil Alexandru Dragalina, *Bătălia de la Jiu*, Editura Compania Dan Puric, București, 2020

Generalul Ioan Dragalina, primul general rănit grav și al doilea căzut la datorie din această cauză, în Marele Război, este o figură emblematică a istoriei noastre militare. Imaginea lui de erou incontestabil a pătruns în manualele școlare, dar și mai important, în conștiința omului de rând, care l-a păstrat ca model de patriotism și sacrificiu. El este „eroul de la Jiu”, deși a comandat Armata 1 doar două zile, așa cum Ecaterina Teodoroiu a devenit „eroina de la

Jiu”, deși ea a căzut la un an după Bătălia de la Jiu, pe frontul din Moldova.

Bărbații familiei Dragalina, originari din Banatul guvernat de austrieci, formează o dinastie de ofițeri. Tatăl și fratele lui au fost ofițeri, cei doi fii ai lui - Corneliu și Virgil Alexandru - au fost ofițeri,

participând amândoi la cele două războaie mondiale. Corneliu avea gradul de general în vârtejul bătăliilor de la Stalingrad și Cotul Donului.

Armata a obținut prima ei mare victorie în prima bătălie de la Jiu, când depășește munții și încearcă să împingă linia frontului pe Mureș. Ce a urmat după aceea, la nivel strategic și în multe cazuri și tactic, după cum rezultă și din prezenta carte, a stârnit multe controverse după război, căutându-se țapii ispășitori, incompetenții, lașii, fricoșii - din cauza cărora, se credea aproape exclusiv, a curs atâta sânge peste dezastrul care a urmat.

În acest context, Virgil Alexandru Dragalina, conștient de numele pe care îl poartă, a simțit nevoia să intre în această bătălie a lămuririlor.

El, însă, nu este istoric, ci fiul unui general erou, care încearcă să-și explice ce s-a întâmplat, în condițiile în care strategia și ordinele tatălui său, dacă ar fi fost întocmai respectate, ar fi dus la alte rezultate. În principiu, punctul lui de vedere este corect, dar și subiectiv, din simplul motiv că războiul este o monstruoasă via, iar inamicul german ne era net superior ca forță, instruire, înzestrare, exercițiul de război real de doi ani, mobilizat moral de conștiința forței invincibile.

Au existat desigur erori, vini, lașități, ezitări etc. în acele prime luni de război, contradicții strategice și comportamente regretabile, dar nu numai la nivelul militarilor, dar nu este suficient a găsi vinovați doar câțiva

comandanți. Acea era starea, imaginea armatei române care a intrat în război așa cum era, sub steagul speranței, al pronoiei cerești.

Virgil Alexandru Dragalina îi acuză pe vinovații importanți, care au avansat în carieră fără probleme, că au depus la Serviciul Istoric al Armatei rapoarte prin care mistifică adevărul cu intenția de a-și acoperi erorile. Îi evidențiază pe bună dreptate pe cei care s-au comportat vitejește, camaraderește, au avut inițiative și au atacat inamicul, creîndu-i dificultăți și întâzieri. Eroul său preferat este Grupul Cerna, unde tatăl său fusese comandant, dar dincolo de aceasta, unitățile acelea s-au comportat exemplar, făcând eforturi supraomenești pentru a-și îndeplini misiunea.

Istoricul Petre Otu, într-o prefață bine documentată și argumentată, aduce un punct de vedere echilibrat și despre bătălia de la Jiu și despre controversele postbelice pe marginea ei. De altfel, Virgil Alexandru Dragalina se înscrie natural în această dezbatere. Prefața însă aruncă o privire critică asupra aceluia episod din istoria noastră militară și asupra acelor debateri.

Actorul și scriitorul Dan Puric, cunoscut opiniei publice pentru atitudinea sa tranșantă față de ideea de patrie și neam, de valorile noastre naționale care ne-au păstrat unitatea și profunzimea spirituală, are un Cuvânt înainte și o postfață, la carte, în care în stilul său obișnuit apreciază valorile și decăderile unora dintre semenii noștri.

Manuscrisul acestei cărți, deși scris cu foarte multă vreme în urmă, nu a mai fost tipărit. Prin anii '70 a fost trecut clandestin frontiera și a așteptat de atunci până acum lumina tiparului și ochiul cititorului, care să-l parcurgă. A fost păstrat în Statele Unite de fiicele autorului, doamnele Ioana Tudoriu

și Opritsa Dragalina Popa, care l-au încredințat acum colonelului (r) Dumitru Roman, redactorul șef al revistei România eroică - omul care s-a îngrijit de editarea sa, cu contribuția esențială a editorului Dan Puric.

Avem bucuria de a ține în mână o carte despre evenimentele de

acum o sută de ani, scrisă de fiul eroului care acum o sută de ani era îngenuncheat de gloanțe în apropierea Mănăstirii Lainici, dăruită nouă de nepoata eroului, doamna Opritsa Dragalina Popa, o prietenă minunată a Cultului Eroilor! ■

Viorel Domenico, *Generalul Cinema*, Editura Noi Media Print, București, 2019

De foarte multă vreme, ziaristul Viorel Domenico este preocupat de cinematografia românească în general și de cea militară în special. Pasiunea pentru acest domeniu i s-a insinuat treptat în suflet și în mod natural, pe măsură ce pătrundea în tainele facerii filmului, el fiind mulți ani la conducerea Studioului Cinematografic al Armatei.

Autorul lucrării de față își tratează subiectul ca pe o ființă vie, care s-a născut mută, dar care la numai șase luni de la deschiderea ochilor a participat la parada militară din București, din mai 1896. Apoi a plecat voluntară pe frontul balcanic, a devenit copil de trupă și a fost înfiată de armată, cu acte în regulă, în timpul Marelui Război.

Militarii și-au dat seama repede de avantajele majore ale celei de-a șaptea arte pentru propagarea imaginii armatei, ca mijloc de comunicare foarte sugestiv și puternic, precum și ca realizatoare de documente autentice pentru istorie. A devenit o armă de luptă care nu produce victime însângerate, dar care poate provoca urme foarte adânci de altă natură. Până la apariția televiziunii,

care i-a preluat o parte din atribuții, cinematografia militară a fost parte din război, a fost în război însoțind trupele în cele două mari conflagrații, iar Viorel Domenico o consideră câștigătoarea gradului de general, la împlinirea unui veac de la naștere.

Data oficială de naștere este

15 noiembrie 1916, în plin război pentru eliberarea Ardealului, când țara sângera abundant pentru întruparea României Mari. Este o idee franceză adusă de generalul Berthelot, șeful Misiunii Militare Franceze, care a inclus Serviciul Foto-Cinematografic printre celelalte măsuri de restructurare, modernizare și instruire a armatei române.

În condițiile experienței umiltoare prin care trecea România în prima parte a războiului, era nevoie de un martor ocular care să întrețină speranțele și moralul poporului și armatei, care să țină legătura peste graniță cu opinia publică din țările aliate. Reportajele de război erau multiplicat în Franța și distribuite țărilor aliate, ca urmare a sprijinului generalului francez. Astfel, România, care era departe de aliați, nu era izolată și din acest punct de vedere, în mijlocul unui cerc de inamici, ca o insulă sub presiunea valurilor seismice.

Prin jurnalele de front din sălile de cinema proiectate înaintea filmelor artistice, populația civilă a intrat în contact cu realitatea și tragismul luptelor, cu sacrificiile și victoriile, întărind sentimentele patriotice, încrederea identitară, încrederea în armată, realitate care se păstrează și în condițiile societății moderne. Emoțiile generate de imaginile proiectate au alimentat și au stimulat creșterea cultului eroilor, marea mișcare de ridicare de monumente comemorative.

Lucrătorii din acest domeniu au fost întotdeauna la înălțime, la nivelul marilor maeștri, chiar dacă uniforma militară inducea în opinia unora ideea de cazonism nespecifică acestei arte.

Acești oameni au transformat monotonia și stereotipia cazonă în spectacol decent, veritabil, capabil să lase amintiri puternice în conștiință. Nu este doar un mijloc de înregistrare a realității, ci mult mai mult: un mijloc modern de instruire, în bună parte și de modelare morală și patriotică, în esență, întreținând mândria identitară și alimentând motivația pentru apărarea țării, ca îndatorire morală și cetățenească supremă.

Viorel Domenico urmărește evoluția în timp a cinematografiei, înregistrându-i succesele, cu decență și bucurie, sincopate, greutatea, războaiele ei cu birocrațiile sistemului, indiferent de epocă, locul ei în societate și statutul ei de doamnă râvnită de toți și invidiată de mulți.

Este important de subliniat că această a șaptea artă a crescut în interiorul armatei ca armă de luptă

și pe măsură ce s-a maturizat a trecut pragul spre narațiunea civilă. Acest fapt confirmă încă o dată un fapt specific românesc. Multe lucruri ce țin de modernizarea României au început în armată: poezia autentică prin Vasile Cârlova, reformele de tip european prin Al. I. Cuza și Kogălniceanu, avionul cu reacție prin H. Coandă, salvarea literaturii populare orale etc.

Cinematografia este o meserie, o artă de echipă, în care e nevoie de armonizare și empatie, peentru a oferi privitorului lucrul bine făcut. Chiar dacă reporterul pare a lucra singur, el nu este singur, decât în rarele cazuri când le poate face pe toate. Soldatul cu ochi de artist!

Dincolo de meseria în sine, reporter cinema de război, devenit profesiune recunoscută în codul muncii, realizatorii de film militar au fost și teoreticieni. Ei au publicat

cărți și studii despre profesiune, au devenit profesori la instituțiile superioare de învățământ de profil, contribuind la progresul artei cinematografice în general.

Sunt personalități proeminente în istoria cinematografiei militare, care și-au lăsat numele pe pelicule de valoare, pe care Viorel Domenico îi prezintă cu generozitate și admirație ca pe înaintașii recunoscuți și respectați ai cinematografiei militare moderne, care lucrează cu alte mijloace, cu alte posibilități, dar cu aceleași obligații și îndatoriri.

Cartea nu este însă completă, nu este terminată. Autorul are rețineri în a aborda perioada de după 1968, când apariția conceptului de apărare națională cu forțe proprii a generat o dezvoltare serioasă a cinematografiei militare, cu oameni de un profesionalism impecabil. ■

Stan V. Gheorghe, *Din cercul de la Stalingrad în lagărele sovietice, Memorii 1942-1948*, Editura Militară, București, 2018

Suntem puși din când în când în situația de a face un gest nobil pentru înaintașii noștri, care au însemnat ceva pentru țara asta. Prin lucrarea pe care o prezentăm ne aflăm în fața unui astfel de gest.

Petre Otu, un distins și apreciat istoric militar, a descoperit în arhivele de stat manuscrisul aparținând căpitanului Stan V. Gheorghe, pe care soarta l-a dus în cercul morții de la Stalingrad și apoi, când acesta a strangulat armata germană și pe toți aliații ei, a fost luat prizonier la sovietici.

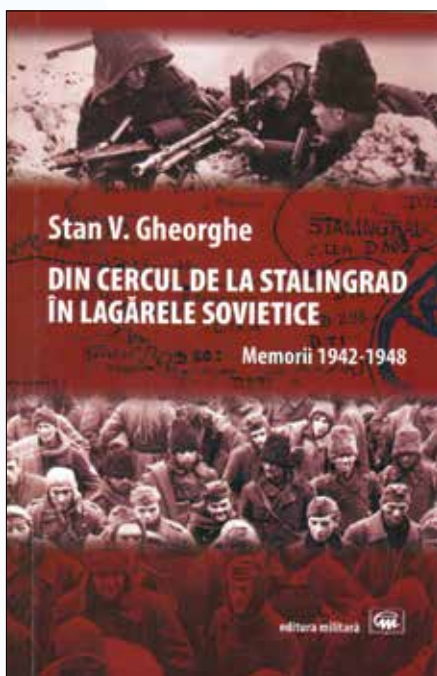
Cartea, apărută sub îngrijirea istoricului Petre Otu, este interesantă din multe puncte

de vedere. În primul rând, este un omagiu adus memoriei unui ofițer român care și-a făcut datoria față de țară și neam, și care la întoarcere, drept răsplată, a fost aruncat de noua societate românească în coșul de gunoi al istoriei, în mizeria uitării noastre care este o boală comună, din păcăcate, prea mult dezvoltată.

În al doilea rând, îngrijitorul ediției îi asigură un studiu introductiv amplu, în care este prezentată biografia autorului memoriilor, ofițer de stat major al Diviziei 10 Infanterie, excelent pregătit profesional. Știm astfel cine este autorul, cam ce personalitate

este și câtă credibilitate putem acorda cărții ca document istoric realizat prin prismă personală. Pentru a întări această idee, în studiu se face o analiză a situației de la Cotul Donului și Stalingrad, a unităților și marilor unități române care au fost prinse în acea tragică încleștare și în special a diviziei de care aparținea căpitanul Stan V. Gheorghe.

Cartea este scrisă cu talent, cu o mare putere de sugestie prin detaliile observate și prin judecățile de valoare care se fac, ceea ce, dincolo de datele reale și oneste pe care le oferă, poate fi considerată un roman autentic. În mare măsură.

În acest fel, ea pare a ilustra studiul introductiv, care generalizează fără îndoială, cu viziunea personală a luptătorului de la fața locului. Coincidența confirmă onestitatea memorialistului.

Stan V. Gheorghe a stat cinci ani în prizonierat, ajungând acasă în 1948, deoarece statul român

și-a cam uitat prizonierii prin lagărele rusești neiertat de mult după terminarea războiului, în mai 1945. Fără niciun motiv, în afară poate de acela al obedienței față de ocupantul rus, căruia dorea să-i arate și așa de ce loialitate poate beneficia într-o țară care îndrăznise să ridice mâna împotriva destinului. Mărturisește, în partea despre prizonierat, că și-a scris memoriile la 26 de ani după eveniment, ceea ce îl plasează cam prin 1974.

Îndrăznesc să cred că referirea este doar la prizonierat, deoarece există o diferență de stil literar între relatarea câmpului de luptă, încercuirea, referirile la comandantul Diviziei care a părăsit Stalingradul, lăsându-și trupa în încercuire, și partea de prizonierat.

Cred că a arătat manuscrisul vreunui editor, după episodul 1968, crezând că este momentul adevărului, care i-a sugerat să scrie și despre lagăre, dar cu ochiul relației prietenești față de sovietici.

Stilul acestei ultime părți este

al unui om în vârstă, care a învățat deja să se adapteze noii situații din țară, așa cum rezultă și din aprecierea comandantului Direcției Generale a Serviciului Munci și a loțiitorului politic, unde a fost încadrat până în 1956: „și-a ridicat nivelul politico-ideologic”.

Cu alte cuvinte, descrierea vieții din lagăr, a condițiilor de acolo, a comportamentului personalului, a atitudinii acestuia față de deținuți constrastează puternic cu multele relatări ale altora din memoriile lor de lagăr, apărute după 1990. Lipsește acea atmosferă de teroare, de disperare, de dezumanizare intenționată la care ne-am aștepta. Sau poate este chiar ce-a simțit autorul ca mod de rezistență psihic și fizic presiunii din prizonierat.

Cartea rămâne însă un document important și întregitor al memorialisticii de război și al experienței dramatice din lagărele de prizonieri din Rusia sovietică. ■

Rubrică realizată de Grigore Buciu

Constantin Chiper, Neculai Ursu, *Vasluienii în războaie*, Tifar: Karta-Graphic, Ploiești, 2019

Patrimoniul bibliofil al județului Vaslui s-a îmbogățit cu o lucrare documentar-omagială „Vasluienii în războaie”. Editată sub auspiciile Asociației Naționale *Cultul Eroilor "Regina Maria" și Societatea Culturală București-Chișinău*, această carte este dedicată comemorării și omagierii eroilor și participanților la războaiele românilor, pentru realizarea și apărarea statului unitar național român: Războiul de independență, 1877-1878; Războaiele balcanice

(1912-1913); Marele Război de Întregire a Neamului (1916-1918); Campania din Ungaria (1919); Războiul de eliberare a teritoriilor ocupate (1941-1945), respectiv: campania din Est, pentru eliberarea Basarabiei și Bucovinei (1941-1944) și Campania din Vest, pentru eliberarea Ardealului de Nord (1944-1945), continuând cu eliberarea Ungariei, Austriei și Cehoslovaciei.

Autorii lucrării sunt doi vasluieni prin naștere, creștere și educație,

dar prahoveni prin devenire și adopție: colonelul de radiolație și istoric militar **Constantin Chiper**, născut la 23 ianuarie 1936 în satul Valea Siliștei, comuna Solești, și inginerul energetician **Neculai Ursu**, născut în Bogdănița, la 19 ianuarie 1950. Ei s-au cunoscut în cadrul Asociației Cultul Eroilor Prahova căreia colonelul C-tin Chiper i-a fost cofondator (în 1994) și președinte (2010-2019). Preocupările și sentimentele patriotice comune i-au apropiat și

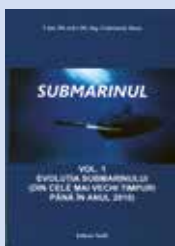
Semnal

• Colonel (r) Remus Macovei, *Regimentul „Călugăreni” nr. 40. Sufletul, pușca și mitraliera. Campaniile 1913, 1916-1919, 1941-1945, decembrie 1989*, Editura CELEBRIS 2008, Constanța, 2019, 307 p.

• Ion I. Brătianu, *Generalul C. I. Brătianu în fața judecății istoriei*, Editura Fundației Culturale „Ion I. Brătianu”, Ediția a II-a, revăzută și completată, București, 2019, 195 p.

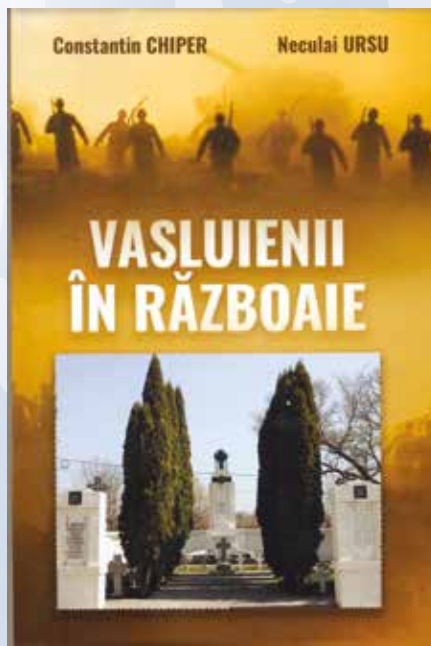
• Cam. Flt. (rtr.) Dr. Ing. Constantin Rusu, *Submarinul, vol. 1, Evoluția submarinului (Din cele mai vechi timpuri până în anul 2010)*, Editura Teofil, 2018, 580 p.

• Ilie Schipor, *Deportarea în fosta URSS a etnicilor germani din România, Argumente arhivistice ruse*, Editura Honterus, Sibiu, 2019 ■

i-au condus la ideea redactării cărții pe care o prezentăm.

Spre deosebire de lucrările de gen, care prezintă și analizează fapte, acțiuni și știință militară, cartea aceasta, cu caracter omagial, se constituie într-un adevărat catalog-inventar al tuturor vasluienilor participanți la războaiele naționale. Unui număr însemnat dintre cei căzuți pe câmpurile de luptă, asupra cărora au existat posibilități de documentare, li se prezintă scurte biografii spre aducere aminte, în mod egal de la ostași la generali, care au în comun haina și viața

militară, lupta și jertfa supremă pe câmpul de luptă.

Bazată pe o bogată documentare în variate arhive și surse particulare, dar și prin investigații pe teren, autorii au ridicat cunoașterea locală a acestora (de pe monumentele închinat eroilor) sau fragmentară, către o cunoaștere cumulată/unificată în carte, la nivel extins, județean și chiar național,

a eroismului și sacrificiului vasluienilor. De menționat în primul rând Arhivele militare de la Pitești, apoi sprijinul colegilor din filiala Vaslui a *Cultului Eroilor*, arhive locale, ale unor instituții și personalități vasluiene etc.

Fapte de arme - unele remarcabile sau chiar eroice - au și vasluienii supraviețuitori, de aceea autorii au înțeles să le dedice și lor un număr însemnat de pagini, consemnându-le - în ordinea alfabetică a localităților de baștină - numele, gradul, uneori unitatea militară.

Din cele 416 pagini, 100 de pagini conțin anexe, cea mai interesantă fiind *Anexa 1*, care prezintă viața pe front a sergentului, avansat plutonier adjutant, Constantin Ursu, din Bogdănița, tatăl co-autorului Neculai Ursu. În *Anexa 2*, este prezentat satul Bogdănița, satul de baștină al sergentului Constantin Ursu, cu un scurt istoric și un "inventar" complet (de la bunici la nepoți) al familiilor satului în a doua jumătate a secolului XX. Autorii au considerat că este bine să prezinte imagini fotografice ale unor locuri și monumente istorice din Bârlad, Vaslui, Fălcu, Bogdana, Schitul Bogdănița (*Anexa 3*), dar și activitățile pe care Asociația *Cultur Eroilor Prahova* le-a desfășurat în ultimii ani: editarea de cărți de istorie militară, omagierea eroilor din mai multe județe; ceremonia de depunerea de pământ colectat de membrii asociației din teatrele de luptă, într-o urnă, la Catedrala Încoronării, de la Alba Iulia, cu prilejul Centenarului 1918-2018; întreținerea și repararea de cimitire și monumente ale eroilor; pelerinaje la cimitire ale militarilor români din România și Basarabia. (C.C.) ■

Pe adresa redacției sosesc uneori scrisori. Multe, puține, pentru noi contează orice mesaj, orice întrebare, orice nedumerire, orice avertisment, orice încurajare. Avem nevoie de toate acestea ca de aer. Reușitele noastre redacționale - câte sunt - s-au clădit și pe ideile și aprecierile cititorilor. Iată câteva mesaje recente.

Felicitări!

Am citit cu mare interes revista România eroică, nr. 59, din 2019. Minunat! Ce frumos ar fi ca la orele de istorie a României, dacă o mai fi această disciplină în învățământul preuniversitar, să fie citite fragmente din aceste minunate fapte de arme ale înaintașilor noștri. Din păcate, copiii din ziua de azi nu au timp decât de "feisbuc" și majoritatea citesc materiale mizerabile care le scrântesc mințile.

Încă o data, felicitări redactorului-șef și celorlalți membri din redacție, îndeosebi domului colonel (rtr.) Chiper și domnului general Buciu, pentru eforturile pe care le faceți ca să scoateți la lumină astfel de comori.

O să contribui și eu financiar pentru numărul următor.

Cu prietenie,

**General (rtr.) Ioan Hurdubaie,
Președintele Asociației Cadrelor Militare în
Rezervă și în Retrageră din Ministerul Afacerilor
Interne**

Dragul meu prieten și consătean,

Mulțumesc pentru revistă!

Am citit-o cu multă plăcere. Felicitări!

Are în ea atâta istorie, atâta viață și atât de multă dramă umană...

M-aș bucura să o citească și cei care ne bagă falsul patriotism pe gât, îndemnându-ne să stăm în genunchi în fața lumii. Atâtea cărți și atâtea publicații despre eroii-ostași apărute, nu pot decât să te bucure.

Și pentru că ai ajuns la vârsta rotundă, de 70 de ani, îți urez sănătate și noroc!

Bravo și mult succes!

**Eugen Burghilea,
Cluj-Napoca**

Stimate Domnule Colonel Roman,

Mai întâi de toate, cele mai călduroase felicitări pentru noua distincție care vi s-a conferit – Brevetul Sabia Dreptății – cum nu se poate mai potrivit voluntariatului D-vastră neostenit; cu dreptate și cu ascuțime v-ați despicat drumul în toți anii aceștia la ANCERM, cu inteligență și cu o admirabilă răbdare bărbătească.

Felicitări!

Niciuna din împlinirile de la redacție nu ar fi fost cu puțință fără devotamentul D-vastră și mai ales stiu cu certitudine că premiile anuale, ajunse acum să aibă un triplu patronaj, nu ar fi luat ființă fără pașii mărunți, dar apăsați ai perseverenței cu care ati condus aceasta întrepriză.

Într-o altă ordine, revista s-a schimbat. A devenit mai mult un instrument de "conținut", o schimbare intelectuală care nu-mi displace. Caracterul de "Magazin" s-a șters, s-a pierdut. Mai compact. Și mai textual.

Dr. Cornel Dumitriu, SUA

Vă mulțumesc mult, stimate domnule colonel!

Am arătat articolul și colegelor mele, din păcate nu apar și ele într-o imagine, ceea ce m-a făcut să nu mă simt tocmai confortabil când le-am arătat. Dar am dat vina pe Dvs., pentru că nu ați selectat din ceea ce v-am trimis acea imagine/sau și imaginea care reflecta componența echipei.

Am văzut și prezentarea cărții lui Cernat și vă mulțumesc că ați considerat necesar să-i faceți o popularizare: după cum, am văzut și imaginea cu acea cruce pe un mormânt, aceea fiind de fapt un desen din colecția M.M.N. Acelei fotografii, poate, ar fi trebuit să-i menționați sursa, sau poate că-i mai bine așa...

În rest, vă felicit pentru revistă, în general, se vede că este realizată de un mare profesionist.

Vă doresc sănătate și mult succes în continuare, în îndeplinirea nobilei Dvs. misiuni!

Cu tot respectul,

Valeria Bălescu, muzeograf, București

Opera pioasă a Diviziei 2-a Vânători

Gruparea osemintelor eroilor dela Tisa într'un cimitir de onoare.— Monumentul „Vulturului” dela Oradia Mare.

După încetarea luptelor pentru întregirea neamului dela Tisa și Budapesta, gândul tuturor bravilor din Divizia 2-a vânători, s'a îndreptat către acei cari cu prețul vieții ne-au asigurat hotarele de astăzi și ale căror moaște, în urma evacuării teritoriului dela Vest de Tisa, trebuiau să rămână sub stăpânirea unui dușman fără sentimente umanitare, care și-ar fi făcut o mândrie din a profana aceste oseminte de eroi atât de scumpe nouă.

Monumentul „VULTURULUI” ridicat la Oradia Mare

În acest scop, arhimandritul Justin, confesorul Diviziei a fost însărcinat cu adunarea și transportarea resturilor pământești ale eroilor căzuți pe teritoriul unde s'au desfășurat luptele din vara anului 1919 și ajutat de echipe de ofițeri și trupă din regimentele care au luptat pe acele locuri a exhumat și transportat la Oradea Mare, aceste oseminte.

După o mișcătoare slujbă la gară, osemintele au fost conduse cu deosebită solemnitate de toți ofițerii din garnizoană, trupa sub arme, muzici militare, corniști și mult popor român, până la locașul de veș. Pentru cei

11 ofițeri s'a intervenit la corpurile respective ca să se trimită memorii asupra lor.

În cimitirul în care au fost așezați, s'a ridicat spre cinstirea numelui lor un monument, care constă dintr'un vultur pe un soclu de granit. La intrarea în cimitir s'a așezat o cruce ca semn al credinței și al biruinței, purtând în litere de aur o frumoasă inscripție.

Vulturul este așezat în mijlocul cimitirului de eroi, cu ochii îndreptați la Tisa hotarul pentru care și-au jertfit viața eroii, la a căror odihnă el veghează. El este simbolul poporului, de șolmi statornicii pe crestele Carpaților de mii de ani, gata oricând la luptă pentru neamul lor, iar aripile lui întredeschise spre Banatul aflat încă sub stăpânire străină, vor să arate lumii că oprirea lui trecătoare la marginea Oradiei nu este de cât un scurt popas, după care cu noi puteri își va continua sborul glorios spre adevăratele hotare ale neamului și pământului românesc.

Desvelirea monumentului „Vulturului” s'a făcut cu o deosebită ceremonie în ziua de 4 Aprilie 1920 în care scop s'a anunțat din timp familiile eroilor, rugându-le a participa la parastasul pentru sfințirea osemintelor. Tot în acest scop s'a anunțat și regimentele cărora au aparținut eroii, pentru a trimite delegațiuni de trupă și ofițeri pentru a asista la acest înălțător gest camaraderesc.

Invitații au răspuns aproape toți cu multă bunăvoință luând parte cu plăcere. În afară de trupele din garnizoană și delegații din alte garnizoane, au asistat toate autoritățile civile din oraș, clerul român, toate școlile românești cum și un numeros public dornic de a aduce omagiu de recunoștință celor ce și-au jertfit viața pentru Tară.

Sărbătorirea memoriei acestor eroi a luat caracterul marelui al unei mari procesiuni. Au asistat în ordinea următoare prin reprezentanți și delegațiuni: Familiile Eroilor, Ministerul de Război, Comandamentul de Vest, Corpul VI armată, Div. 17 Inf., Div. I Cav., Brig. II Inf., Brig. 51 Inf., Brig. 17 Art., Brig. 14 Art., Brig. I Cav., Brig. 3 Vânători, Brig. 4 Vânători, Reg. 1 Inf., Reg. 24 Inf., Reg. 17 Inf., Reg. 11 Inf., Reg. 85 Inf., Reg. 86 Inf., Reg. 101 Inf., Reg. 91 Inf., Reg. 39 Art., Reg. 33 Obuziere, Reg. 24 Art., Reg. 34 Obuziere, Diviziunea 29 Obuziere, Reg. 2 Vânători, Reg. 3 Vânători, Reg. 7 Vânători, Reg. 10 Vânători, Reg. 4 Vânători, Școala de jandarmi (Oradea Mare), Compania de jandarmi, Centru de specialitate, Cercul de recrutare, Centrul de Instrucție Cavalerie, Batalionul de Exploatare, Trenul Sanitar, Convoul de Trăsuri, Depozitul special de Subsistență, Ambulanța Diviziei, Comenduirea Pieței.

Delegațiunile fiecărui corp de trupă aparținând Diviziei 2-a Vânători, ca și dela celelalte corpuri de trupă din alte garnizoane erau compuse din ofițeri și 12 oa-

CULTUL EROILOR

meni de trupă din toate gradele. Deasemeni toți ofițeri superiori și inferiori din garrizoană.

Urmău apoi reprezentanții oficiali ai prefecturii Bihor, Primăria și Poliția locală. Episcopul Greco-Catolic cu clerul său, Episcopul Greco-Oriental cu clerul său, Tribunalul, A-strația Financiară, Membrii Corpului Didactic și al învățământului superior, Presa locală.

Au rostit înălțătoare cuvântări pe care le vom publica treptat în această revistă pentru deosebita frumusețe literară și caldul lor patriotism, d-ni:

General Șerbescu, comandantul Diviziei 2 Vânători arătând puterea simbolică a vulturului și marele învățământ pe care trebuie să-l desprindă pentru toți românii și mai ales pentru ostași și tinerime, jertfa acelor ostași

În numele Diviziei a 17. di. *General Constantin* u a vorbit despre marea datorie pe care o avem de a păstra în dragostea noastră și în paginile istoriei, un puternic cult eroilor Neamului.

În numele comandamentului trupelor din Transilvania dl. *Colonel Ganea Ștefan*, despre marea operă de recunoștință pe care Statul o face invalizilor și morților glorioși ai neamului, prin asigurarea vieții celor dintâi și glorificarea celor din urmă.

P. S. Sa *Vicarul Ciorogariu* într'o evocațiune sguduitoare, plină de o sfântă emoțiune, a chemat prezența eroilor ca să asiste la jurământul pe care-l renouesc la mormântul lor urmașii „că vor bea din paharul din care voi ați băut când Patria îi va chema să opere moștenirea voastră — aceste hotare cucerite cu vitejia armelor voastre”.

„*Eroi anonimi ai epopeii neamului românesc — a încheiat I. P. S. Sa Ciorogariu înălțătoare sa evocațiune — dormiți în pace! Bis-rica vă primește în pomelnicul martirilor legii strămoșești și nu va înceta nici odată a ține viu cultul eroilor care au creat România Mare. Bine cuvântată fie memoria voastră, în veci amin!*”

Comemorarea eroilor dela Tisa și desvelirea monumentului ridicat vitejiei lor, a întrecut în frumusețe toate așteptările. Dl. *General Rășcanu*, Ministru de Război membru în comitetul Soc. „Mormintele Eroilor” a trimis d-lui *General Șerbescu* următoarea telegramă:

„Cinstirea eroilor căzuți pentru întregirea neamului în luptele dela Tisa, pune mai presus de orice laudă inițiativa ostășească. Monumentul ridicat va vorbi generațiunilor viitoare de vitejia ostașilor români, care cu jertfa vitejiei lor au întregit pământul Țării.

„Mulțumesc călduros pentru invitația ce mi s'a făcut și regret că împrejurările nu-mi îngăduesc a lua parte la solemnitatea inaugurării monumentului.

„Părtaş cu sufletul înocesc recunoștința mea cu a tuturor celor de față pentru bravi eroii, căzuți în luptele dela Tisa și vă rog să depuneți din partea mea și în numele Ministerului de Război, coroana pe soclu monumentului”.

Ministerul de Război
General Rășcanu

100 de ani de la inaugurarea Monumentului „Vulturului” de la Oradea!

La 4 aprilie 1920 a fost inaugurat, la Oradea, Monumentul „Vulturului”, una dintre cele mai frumoase opere comemorative de război.

Prezentăm, în ediție anastatică, articolul apărut, sub semnătura ministrului de Război, generalul Rășcanu, cu o sută de ani în urmă, în revista „Cultul Eroilor Noștri”.

Am ales această „ediție anastatică” tocmai pentru a da autenticitate și a păstra atmosfera evenimentului.

Cum arată astăzi Monumentul „Vulturului” de la Oradea? ■

Cu 20 de ani în urmă, regretatul istoric Gheorghe Buzatu a publicat câteva documente din Arhivele URSS despre vizita lui George Enescu și a soției sale, Maruca, născută Cantacuzino, la Moscova, în aprilie 1946 (v. *Adevărul literar și artistic* nr. 354, 2000). Marele muzician se duse la Moscova pentru un concert, dar și pentru a se interesa de soarta prizonierilor români, de a lua legătura chiar cu generalul Constantin Brătescu și generalul Nicolae Mazarini, și ei prizonieri de război.

Iată ce raporta atunci, într-un document secret, un funcționar al M.A.E. sovietic: "Eneștii au ridicat problema eliberării generalilor, ofițerilor și soldaților Armatei Române aflați în lagărele sovietice de prizonieri de război. În legătură cu aceasta, ei mi-au transmis o scrisoare adresată tovarășului Stalin din partea rudelor prizonierilor de război cu cererea de a-i elibera pe aceștia din urmă. În afară de aceasta, Eneștii mi-au transmis o notă verbală Ambasadei României la Moscova cu solicitarea de a le transmite informații în legătură cu generalii prizonieri Mazarini și Brătescu. Eneștii au spus că, înainte de vizita lor la Moscova, li s-au adresat soțiile acestor generali și i-au rugat să se convingă că generalii români Mazarini și Brătescu sunt în viață și sănătoși. În această problemă, Eneștii mi-au transmis, de asemenea, și scrisoarea generalului Mazarini..."

George Enescu a plecat de la Moscova cu promisiunea că cererile lor vor fi transmise "mai sus". Atât!

Am prezentat acest episod în urma unui mesaj primit de la doamna Irina Nelson, din Statele Unite, care îl evocă, în câteva rânduri scrise cu căldură și tristețe, pe cel ce a fost generalul Constantin Brătescu. Iată scrisoarea domniei sale:

Dumitru, Alexandru, Mihai, Ioan, Constantin...

Stimate domnule redactor-șef,

*Mă frământă de mai multă vreme dorinta de a cerceta situația militară a tatălui meu **Dumitru R. Marinescu** (1898-1968), a fraților săi, **Alexandru** și **Mihai** - care au fost unchiile mei - și a generalului **Constantin Brătescu** (1892-1971) căzut prizonier la Stalingrad în 1942, a cărui familie am cunoscut-o îndeaproape.*

În familia lui tata, părinții Radu Marinescu și Maria (născută Radovici) au dat naștere la 12 copii în aproximativ 21 de ani, deci cam la interval de 2 ani între ei. Toți copiii s-au născut în satul Heci, comuna Lespezi, județul Suceava (aparținând o perioadă de raionul Pașcani, iar în prezent de județul Iasi).

Eu știu data nașterii numai pentru câțiva, și pot face doar o presupunere credibilă despre alții.

Astfel, ghicesc că Alexandru s-a născut în 1886, între surorile Elena (1884-1958) și Evdochia (1888-1977), iar Mihai s-a născut în 1892, între frații Costică (1890-1894) și Ioan (1894-1916, eroul mort în Primul Război Mondial). Domnul comandor Marian Moșneagu a găsit ceva informații și a fost chiar interesat să scriem împreună ceva despre cei patru frați Marinescu, atunci când eu aș putea veni în țară pentru mai mult timp.*

Domnul comandor Moșneagu Marian nu mi-a trimis și mie informațiile găsite în arhive, iar eu nu am putut să mă duc și să stau în România un timp mai îndelungat.

În prezent, după boala din primăvară, și apropiindu-mă de vârsta de 84 ani, este și mai puțin realist să pot face un asemenea drum.

De aceea am îndrăznit să mă adresez Cultului Eroilor, cu speranța că voi fi ajutat să aflu mai multe despre frații Marinescu și generalul Brătescu, sau veți avea vreun sfat, sau mi-ați putea sugera vreo conexiune posibilă între Premiul "Sublocotenent Ioan R.

Marinescu" și finanțarea unei cercetări despre ceilalți eroi.

Îmi cer iertare, pentru că scriu așa de vag. Vă dați seama că eu nici nu știu cum să-mi formulez gândurile. Este o dorință pe care o port în suflet, fără mare putere s-o realizez.

Despre generalul de brigadă Constantin Brătescu știu că s-a născut la 8 Martie 1892. Nu cunosc locul nașterii, nici numele părinților. A decedat la 13 aprilie 1971, la București. A fost șeful propagandei în Marele Stat Major al armatei regale și apoi ofițer de legătură cu armatele germane, atunci când România era aliatul Germaniei. Pe front a fost comandantul Diviziei 1 Cavalerie și a participat în campaniile contra Uniunii Sovietice. A fost făcut prizonier la Stalingrad, în 1942, atunci când armatele germano-române conduse de mareșalul Friedrich von Paulus au capitulat. A fost eliberat și s-a reîntors în țară în 1948.

Și-a câștigat existența confecționând cutii mici de carton pentru împachetarea produselor farmaceutice. Soția lui, Cristina Brătescu, care făcuse studii de sociologie în Statele Unite, a fost secretara Reginei Maria. Eu am învățat limba engleză de la ea. Locuiau într-o singură cameră dintr-un apartament împărțit cu alte familii. De obicei, generalul asista la lecțiile noastre, lucrând la cutiuțele lui. Îmi amintesc cum, odată, când Cristina îmi citea mie un sonet de Shakespeare, Cristinei i-au dat lacrimile, eu am plâns împreună cu ea, iar generalul s-a asociat și el. Am plâns toți trei, apoi ne-am îmbrățișat. Cristina a murit de cancer în dureri cumplite, într-un spital mizerabil din București. Îmi spunea: «N-am știut că e așa de greu să mori!».

*Cu drag și multă prețuire,
Irina Nelson, Statele Unite*

*Unul din cele trei premii ale Galei Premiilor „Cultul Eroilor”, în valoare de 500 dolari SUA, poartă numele sublocotenentului erou Ioan R. Marinescu. ■

*Semnul Aducerii Aminte.
Str. General Praporgescu,
București.*

*Placa se află pe zidul casei în
care a locuit generalul erou
David Praporgescu, căzut pe
câmpul de luptă al Primului
Război Mondial.*

ARMATA ROMÂNIEI

FORȚĂ ȘI PROFESIONALISM

**! înteste sus,
FII CEL MAI BUN!**

**MINISTERUL APĂRĂRII NAȚIONALE
STATUL MAJOR AL APĂRĂRII**